په الله تعالی ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتنې يې

حکمتیار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر الله تعالی ایمان

معنی،

دلایل

او غوښتني ئې

حکمتيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان	صفحه
د ناشر مقدمه	۱
سریزه	۳
په الله تعالی ایمان	۷
الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي	۲۷
د اوبو د تصفيې الهي نظام	۳۶
طبيعي لارښووني	۳۹
د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوينه	۴۳
د پيغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوينه	۴۹
د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزويني بله نښه	۵۰
الله د دې ملک مالک دئ	۵۴
ستا د مرګ پر پېکړه څوک کوي؟	۵۹
دا هر څه د چا ارادې ته تسليم دي؟	۵۹
په الله جل شأنه د ايمان مقتضيات	۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله نه استعانت ۸۹
له الله جل شأنه سره كلكه مينه ۱۰۹
يوازي له الله نه وېره ۱۱۶
ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟ ۱۳۲
په خپل رزق يوازي له الله نه وېره ۱۴۰
عزت او ذلت د الله په اختيار كي دئ ۱۴۷
پر الله توكل ۱۵۳
ډاډه او مطمئن زړه ۱۶۰
اطاعت ۱۷۷
دوستي او دښمني د الله لپاره ۱۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوينو ممنون يو چي موږ ته ئې د يوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفيق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ يوه برخه ده چي ورور حکمتيار د اردوی سپاهيان رضاکار اسلام (اسرا) په تربيتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتيب او چاپ شوی، د ځينو عربو ورونو په غوښتنه؛ په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په الله تعالی باندي د ايمان معنی، غوښتني او هغه دلايل وړاندي کوي چي د الله تعالی د شته والي د اثبات لپاره په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼې کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.
۲. په آخرت ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.
۳. په پيغمبرانو ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.
۴. په کتابونو ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.
۵. په ملائکو او قضا او قدر ايمان، معنی، دلايل او غوښتني ئې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دغو اساسي مسايلو اهميت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي يو ځل بيا ئې خپل خدای پال او په دين مين ولس ته وړاندي کړو، هغو باايمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري يرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ايمان په حقيقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ايمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظيم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمين بيرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقيقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنيا او آخرت کي د هغو توريالیو مبارزينو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټيټوي، له بل چا طمعه او ويره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او د دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

ايمان هغه جازم او راسخ اعتقاد ته وايي چي له علم او معرفت نه پيل کېږي او په کلک او پوخ باور بدلېږي. يعنی علم د ايمان پيل او ايمان د پوهي او معرفت پای دئ.

د ايمان خاوندان مکلف دي چي د مؤمن به شيانو په اړه هومره علم او معرفت ولري چي همدا پوهه او معرفت ئې په يقين او ايمان بدل شي. موږ مکلف يو ټول هغه شيان وپېژنو چي د ايمان دعوی پرې کوو. د دغو مؤمن به شيانو په اړه بايد زموږ علم او بيا ايمان داسي کامل او راسخ وي چي هيڅ شی او هيڅ حالت ونشي توانېدی زموږ په زړونو کي د شک باعث شي. لکه چي ويل شوي:

ليس الايمان بالتمنی ولا بالتحلی ولکن هو ما و قر فی القلب و صدقه العمل

ايمان نه په هيلي او تمنا سره دئ او نه په تحلی "سينگار او خپله بڼه بدلولو" سره؛ بلکي "ايمان" هغه څه دئ چي په زړه کي تقرر مومي او عمل ورباندي شهادت ورکوي.

قرآن عظيم الشأن د اهل کتابو د هغو کسانو په اړه چي امي او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواده ول، په لیک لوست نه پوهېدل، ګمان ئې کولو چي په الله او د ده په کتاب ایمان لري، خو الله ته د دوی دا ایمان د منلو وړ نه وو، فرمایي:

bqZăƒ žvĵ Ndè bĵr ¥Î$B& wĵ = »GÅ$šc q3ê ƒ Ÿ bq•BéNĵBr

ÇĐÑÈ البقره:۷۸

او له دوی نه ځیني امیان دي "لیک لوست نشي کولی" په کتاب نه پوهېږي مګر "څه" هیلي او نه دي دوی مګر دا چي ګمانونه کوي

ګورئ چي هیلي او ګمانونه کفایت نه کوي، دلته علم او یقین ته ضرورت دئ، داسي علم چي په باور او یقین بدل شي او د زړه په تل او د دماغ په سلول، سلول کي داسي ځای ونیسي چي د شک او شبهې لپاره هیڅ مجال پاته نشي.

زموږ د ایمان څو مهمي او ستري برخي دي چي په کار ده لومړی د هري برخي په مفهوم او معنی پوه شو، بیا د هغې په اړه هومره ژور او جامع دلائل ولرو چي دا پوهه او علم په کامل یقین او باور بدل شي او بیا د دې ایمان په غوښتنو او مقتضیاتو پوه شو.

په الله جل شأنه، د قیامت په ورځې، د الله په کتابونو، د ده په پیغمبرانو، په ملائکو او په قضا او قدر ایمان زموږ د عقیدې تر ټولو ستري او مهمي برخي دي، په کار ده تر هر څه د مخه د ایمان په دغو اساساتو او ارکانو ځان پوه کړو. که زده کړه کوو او د علم په تحصیل کي لګیا کېږو، باید له دې ځایه کار پیل کړو، که نورو ته څه ښیو او د دعوت په کار کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان مصروفوو باید په همدغو اساساتو ترکیز وکړو. متأسفانه ځیني داسي دي چي دغو اساساتو ته د اعتناء او توجه په ځای، په ضمني او ثانوي مسائلو کي هومره مصروف شوي چي دغو مسائلو ته ئې د توجه او پاملرني وخت نه دی موندلی، هغوی په دې اړه بحث نشي کولی، چاته قناعت نشي ورکولی، سوالونو ته ځواب نشي ویلی او اساساً پدې اړه د ویلو لپاره څه نه لري. د قرآن د الفاظو او کلماتو په اړه صرفي او نحوي تحقیق کولی شي، د بلاغت په دقایقو او لطائفو پوهېږي، د یونان د فلسفې او منطق په اړه بحث او مجادله کولی شي . خو که ترې وغواړو چي دا ثابته کړي چي له مرګ نه بعد ژوندون حق دئ، حساب او کتاب مکافات او مجازات حق دي، هيڅ نشي ویلی، په دې اړه د قرآن له سلګونو دلائلو څخه یو هم نشي تشریح کولی. که د قضا او قدر په اړه ترې وپوښتو وایي: "په دې باب له بحث او څېړني څخه ممانعت شوی!!" حال دا چي موږ مکلف یو په قضا او قدر ایمان ولرو، ایمان د معرفت نه پرته نشي کېدی، باید د قضا او قدر په مفهوم پوه شو، دا بېله خبره ده چي په دې اړه بحث خاص حد لري چي له هغه نه تېرېدل پدې خاطر منع شوي چي هلته انسان ته مخکي تګ ممکن نه دئ، په خپل حد باید اکتفاء وکړي، لکه چي د الله جل شأنه په اړه بحث معین حد لري، د صفاتو او افعالو په اړه بحث او د ثبوت لپاره ئې دلایل لټول او وړاندي کول، نه یوازي مجاز بلکي ضروري دي او قرآن پدې اړه په سلګونو دقیق بحثونه کړي او ژور او مقنع دلائل ئې وړاندي کړي، خو د الله جل شأنه د ذات په اړه بحث او څېړنه، د انسان له توان او فهم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچته ده، دې ساحې ته له ننوتلو نه منع شوی.

ځیني نور بیا داسي دې چي د امریکا او روس په ارتباط او د بین المللي سیاسي پېښو په اړه خو په غټو غټو الفاظو بحثونه کولی شي، له غرور نه د ډکي ناستې پاستې نه ئې داسي معلوميږې چي ته به وايې لوی لوی کتابونه به ئې په سینه کي ذخیره شوی وي، خو چي لږ ئې ولټوې او د ایمان د اساساتو او مبادیو په اړه ئې د پوهي د اندازې معلومولو هڅه وکړې، نو ډېر ژر او په آسانۍ سره به درته معلومه شي چي هسې د غوښې پر پېړې پر پېړې مجسمې دي.

....%‰Z ¡ B Ò à ä Nå(....   ....   المنافقون:۴

داسي دي لکه تکیه کړی شوی لرگي

د دغو اعتقادي اساساتو د اهمیت په خاطر به موږ هره برخه بېله د قرآن د آیتونو په رڼا کي څېړو او إن شاء الله پر هغه به تفصيلي بحث کوو، امید دئ الله جل شأنه موږ د حق په لوري هدایت کړي او په حق د پوهېدو او په هغه د عمل توفیق راکړي.

الهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعــه

و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه

حکمتیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

په الله تعالی ایمان

په الله تعالی باندي د ایمان موضوع به تر دریو عنوانو لاندي څېړو:

- په الله د ایمان معنی.
- د دې ایمان او باور د اثبات لپاره دلائل.
- او په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې او مقتضیات.

په الله جل شأنه ایمان:

په الله باندي د ایمان معنی دا ده چي دا زمکه، آسمانونه او په هغه کي هر څه داسي پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی لري چي هر څه ئې پیدا کړي، د هر څه پالنه او ساتنه کوي، دا عالم د هغه ملک او هغه ئې خالق او رب دئ، پدې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي د ټولو ښېګڼو او محامدو خاوند او د ټولو ستاینو وړ دئ او له هر عیب او نقص نه منزه او اوچت. نه د دې عالم په پیداینښت کي د چا مرستي ته اړ شوی او نه ئې په پالنه او ساتنه کي چا ته محتاج دئ، هر څه په خپل پیدایښت کي، په خپلي پالني او روزني کي او په خپلي بقاء او دوام کي ده ته اړ او محتاج دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي نه ده چي دنيا ئې پيدا کړې او بيا ئې خپلي مخي ته مهمل پرېښې وي او دلته حوادث او پېښي په خپل سر او تصادفي رامنځ ته کېږي، بلکي د دې عالم پيدا کوونکی ذات په خپل دې ملک کي، د مالک الملک په حيث تصرف کوي، هر څه اداره کوي، د عالم هر جزء ته جهت ورکوي، هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، پېښې او حوادث د ده له ارادې سره سم او د هغو سننو او ضوابطو مطابق تحقق مومي چي الله وضع کړي او هر څه طوعاً او کرهاً د دغو الهي سننو په وړاندي مقهور او منقاد دي.

نفع او ضرر د ده په اختيار کي او عملونو ته په دنيا او آخرت کي دی بدله ورکوي، هر څه د ده په اراده او د ده له مشيت سره سم، د خاص مقصد لپاره پيدا کېږي، په خپل معين مسير او مدار کي خوځېږي او په پيدايښت او حرکت ئې خاص نتائج مرتب کېږی او د پېښو او حوادثو عواقب او نتائج هغه ټاکي.

- دا الله به چېري لټوو؟
- او د دې عقيدې لپاره څه دلائل لرو؟

قرآن عظيم الشأن چي په کوم څه موږ ته د ايمان راوړلو او باور ساتلو امر کوي، د هغه د اثبات لپاره هومره ژور او جامع دلائل وړاندي کوي چي د هر ډول شک او شبهې مجال ختم کړي او د انسان د زړه سلول، سلول د هغه په حقانيت شهادت ورکړي، خو د دې په ځای چي مبهم او غامض فلسفي دلائل وړاندي او له دې لارې د يوې اعتقادي مسئلې د اثبات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وشي، برعکس، قرآن عظيم الشأن داسي څرگند، و اضح، محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي په دې عالم کي خواره دي او هر چا ته د درک وړ.

قرآن عظيم الشأن چي په الله تعالی باندي د ايمان په ارتباط کوم دلايل وړاندي کړي، په دريو برخو کي را خلاصه کېږي:

الف: په عالم کي د ربوبيت هغه آثار او مظاهر چي د دې عالم په پيداکوونکي، پالونکي او ساتونکي رب شهادت ورکوي او هر ليدونکی ورباندي متقاعد کوي.

ب: د رحمت او پېرزويني هغه خورې نښي چي په څرگنده توگه د رحمان رب په لور د انسان لارښوونه کوي.

ج: هغه سنن او ضوابط چي د دې عالم هر څه د هغه په وړاندي مطيع او منقاد دي او له هغه نه د سر غړاوي توان نه لري او په واضحه توگه دا په گوته کوي چي دا عالم يو داسي مالک الملک الله اداره کوي چي دلته د ده اراده حاکمه او نافذه ده او د دې عالم د ادارې واگي ئې په اختيار کي دي.

دا هر څه په دې عالم کي چا پيدا کړي؟ د هغه ساتنه او پالنه څوک کوي؟ او هغه څوک دئ چي د دې عالم په هر گوټ او هر جزء کي د رب په حيث تصرف کوي؟

آيا په دې عالم کي د ښايست، نظم او ښېگڼو خورې نښي، په دې شهادت نه ورکوي چي د دې کائناتو پيدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی ذات هغه الله جل شأنه دی چي د ټولو ستاينو وړ او د ټولو ښېگڼو خاوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟ د دې عالم بې انتهاء اجزاء چې هر يو ئې په خپل حد کې کامل دی او په جوړښت کې ئې له بشپړ دقت نه کار اخيستل شوی او هر يو د يوه خاص هدف د تحقق لپاره په کار ګمارل شوی چې په منظمه او مستمره توګه او په ټول انهماک سره د هماغه معين هدف د تحقق لپاره په کار لګيا دئ، د هر جزء وجود په خپله هم په دې عالم کې يو خالي ځای ډکوي او يوه ضرورت ته ځواب وايي او په هغو نتائجو سره هم چې د دوی په مسلسل او منظم حرکت مرتب کېږی، خالي ځايونه ډکېږی او اړتياوو ته ځواب ويل کېږي.

په دې عالم کې څوک کوم بې هدفه ،عبث، خوشی، له ضرورت نه کم او يا له ضروري مقدار نه زيات شی نشي په ګوته کولی.

هغه څوک دئ چې دا خور عالم ئې له دې ښايست، کمال او ښېګڼو سره پيدا کړی او په هغه کې ئې دا دقيق نظم وضع کړی، د عالم د ټولو اجزاوو ترمنځ ئې دا موزون او متناسب ارتباطات او اړيکي ټينګي کړي، د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، او د هري ذرې روزنه ئې کوي، رشد ورکوي کمال ته ئې رسوي، په مستمر او منظم ډول ئې مخ په وړاندي خوځوي او پر خوځېدو او حرکت ئې له مخکي نه ټاکل شوي نتائج مرتب کوي؟

موږ د دې عالم د پرله پسې، منظم او دقيق بدلون او تحول تر شا چې ټول له ثابتو سننو او ضوابطو سره سم تر سره کېږی، د يوه داسي پالونکي ذات نامرئي لاس په خپل عقل او شعور سره لمس کوو چې په پوره غور او دقت سره ټول امور سمبالوي، د هر څه پيدايښت له هيڅ نه پيلوي، له يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت نه ئې بل ته بدلوي، له مخکي نه ټاکل شوي مراحل ورباندي پلي کوي، ورو ورو او د ثابتو سننو او ضوابطو سره سم، د کمال طرف ته وده ورکوي، خاص نتائج ورباندي مرتب کوي، يوه اړتيا او ضرورت ورباندي پوره کوي، يوه خلا او تش ځای ورباندي ډکوي او په پای کي ئې په زوال محکوموي، دور ئې پای ته رسوي او ځای ئې بل ته خوشي کوي.

د هر با شعوره او با ضميره څېړونکي د بصيرت سترگي په آسانۍ سره کولی شي دا حقيقت درک کړي چي په دې خور او پراخ عالم کي دا دقيق، تنظيم شوي او با هدفه بدلونونه او تحولات حتماً د يوه داسي حکيم او عليم رب د تصرف آثار او نښي دي چي د کمال خاوند دئ او هر څه د ده په اراده تر سره کيږي.

د خيال په دنيا کي بې ځايه هڅه پرېږده، لږ مه ځه، ستا په خپل نفس او ستا په ملموس ماحول کي او په هغه څه کي چي ته ئې عادي جريان گڼې او د هغه په اړه ستا حساسيت په دې دليل ختم شوی چي ورسره عادي شوی يې، په هر قدم کي، هري خواته او په هر څه کي په سلهاوو نښي، د الله جل شأنه په لوري ستا د لارښووني لپاره خورې دي او په الله باندي ايمان ته بلنه درکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

‘, tø$çR& Nç9 ûü7Kƒ 4Lm öΝÍÅ ãçR& þÎr É$ùFy$’Î $ZÏ»ƒ#ä óΟÎgƒÎã™

فصلت:۵۳ ÇÎÌÈ ‰‹Íκy &äóx« Èe≅ä. 4’n?tã …çµ¯Ρr& y7În/tÎ/ É#õ3tƒ öΝs9urr&

ډېر ژر به خپل آيتونه په آفاق او د دوی په نفسونو کي وروښيو، تر څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده شي چي هغه حق دئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÈ šú üÜ=»è$Å̲U ‘ ∔ %ô s$ الفاتحه:١

ستاېني ټولي د عالمونو رب الله لره دي

يعنی هغه ذات چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د هر څه پالنه او روزنه کوي، همدا الله هغه ذات دئ چي ستايني ټولې ده لره دي. يعني په دې عالم کي د پالني او روزني مظاهر، په خپله د الله جل شأنه لوري ته زموږ لارښوونه کوي او موږ ته دا ثابتوي چي الله جل شأنه د کمال خاوند، د ستاينو وړ او له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

الله جل شأنه به په خپلو ذهني او خيالي تصوراتو کي نه، بلکي د عالم په غېږ کي، د ربوبيت په مظاهرو او نښو کي لټوو، بايد د الله د اثبات لپاره او له هره عيبه د هغه تنزيه او په هري ستايني سره ئې د ستاېني لپاره د دې عالم په ملموس، محسوس او مشهود ربوبيت استناد وکړو، نه دا چي د خارق العاده او فوق العاده پېښو په لټه کي وو او اعجازونو ته انتظار وکړو. قرآن عظيم الشأن د دې خبرې مدعي دئ چي هيڅوک نشي توانېدلی په دې پراخ عالم کي، کومه خلا او قصور په ګوته کړې، نشي توانېدی کوم اضافي شی، کم شی، کوم نقص، عدم توازن، عدم تعادل، او د يووالي او تنسيق نشتوالی ومومي، هر څومره چي انسان په دې عالم کي د نقص، فطور او قصور د موندلو لپاره څېړنه او هڅه وکړي او له ډېري پلټني او ځيرکېدو نه ئې ستر ګي ستړي او ستومانه شي، هيڅکله به ونه توانېږي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله په مخلوقاتوکي کوم نقص، خطا، خلا او بې نظمي وښيي، په دې اړه قرآن فرمايي:

`Ë Çн¹qš9$$Èùz † Î3³ •? $B $]¯7Û ;N°q»J™ ì ó™ ,={ “ Ï%$

ŽÇ7Ï9$$ÈûÅ_ö$$Ê ÇÌÈ 9qäÜè `Ë 3³ •? @öd ŽÇ7Ï9$$ÈûÅ_ö$$Ï ;Nôqÿ?

الملک: ۳۴ ÇÍÈ ×Åm qèdr YÅ% { ŽÇ7Ï9$$7 ø Î ó=î) Ž≠ ÈÏ?Š

هغه ذات چي اوه پوړ پوړ آسمانونه ئې پيدا کړل، آيا د رحمان الله په پيداينښت "مخلوق" کي څه تفاوت او بېلوالی گورې؟ نو سترگي وغړوه او وگوره آيا کوم فطور "سوری، خلا او چاود" وينې؟ بيا سترگي په وار وار وغړوه "هومره چي"ستومانه او نامراده بېرته درته راوگرځي، حال دا چي ارمانجني وي.

يعني که هر څومره په دې عالم کي د نقص، قصور او فطور په طمع څېړنه وکړې، مراد ته به و نه رسېږې، دا آرمان به دې پوره نشي او حاصل به دې د سترگو له ستړيا او نامرادی نه پرته بل څه نه وي.

د الإنفطار په سورې کي له هغه انسان نه چي د خپل رب په پېژندلو او موندلو کي ئې لار ورکه کړې او غولېدلی په حيرانتيا سره پوښتي:

7)=z “ Ï%$ ÇÏÈ Ÿ/Ì 6 $$ 7 ÎhÎ 8 î $B ß» ¡ RÏ$$ k7ƒ

ÇÑÈ š• 7© ä$© $B ç‘qß ÇÐÈ 7 9%èù 7 1§ ¡ ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې انسانه! د خپل کريم پالونکي رب په اړه څه شي غولولی يې، هغه چې پيدا ئې کړې، بيا ئې سم او برابر کړې، بيا ئې متعادل او متوازن جوړ کړې، چې په کوم صورت کې ئې غوښتل ترکيب ئې کړې.

آيا ستا پيدايښت، سم او سالم وجود، موزون او متعادل جوړښت او غوره څېره او صورت د دې لپاره کافي دليل نه دئ چې ته په خپل کريم پالونکي او پيدا کوونکي رب ايمان ولرې؟

په بل ځای کې فرمايي:

‘£‰ “ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ §¡ ù ,={ “ Ï‰$ÇÌÈ ’?ãR{ $7 Ĥ Oó™$ Ë Îm™

ÇÌÈ 3“ qôm& ä$Wâ ¼ã#èÚù ÇÍÈ 4çö‰$ I •ž & ü“ Ï‰$r ÇÌÈ 3“ ‰gù

الاعلى: ۱- ۵

د خپل اعلى رب نوم په پاکۍ سره ياد کړه، هغه چې پيدا ئې کړل، بيا ئې سم کړل، او هغه چې اندازه او هدايت ئې کړل. او هغه چې دا بوټي ئې راوايستل. بيا ئې زرغونه او توربخن کړل.

د اشياوو د پيدايښت لړۍ د هغوی تعادل او توازن په خپل ذات کې او يووالی ئې له نورو سره، د هر يوه مقدار او اندازه ټاکل او په معين مسير کې د مشخص هدف په لوري د هغوی لارښوونه او تر مشخصې نقطې پورې د هغوی وده او روزنه، هر با ضميره او با انصافه انسان دې ته اړ کوي چې په هغه پيدا کوونکي او پالونکي رب ايمان راوړي چې هر څه له هيڅ نه راپيدا کوي، له غوره جوړښت او تقويم سره، په سم اټکل او تقدير او د

لزوم او ضرورت په اندزه ئې راپیدا کوي او خپل مخلوق مهمل او بې اسرې نه پرېږدي، هر یو په یوه خاص جهت کې د معیني نتیجې او غایې د تحقق لپاره گماري، وده ورکوي او کمال ته ئې رسوي، له سپېرې زمکې نه تازه گیاه راشنه کوي، چې د پخې دانې او مېوې د ورکړې نه وروسته ئې وچوي او وروستوي او خپل لومړني حالت ته ئې بېرته گرځوي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن د انسان د پیدایښت او د هغو مختلفو مراحلو په اړه چې په ده باندې راځي فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] غافر:۶۷

دی هغه ذات دئ چې تاسو ئې له خاورې پیدا کړئ، بیا ئې له نطفې نه، بیا ئې له علقې نه "چې ژورې ته ورته وي"، بیا تاسو د ماشوم په توگه راباسي، بیا "ستاسو روزنه کوي" تر څو خپل ټینگوالي او قوت ته ورسئ، "بیا تر څو زاړه شئ"، له تاسو ځیني مخکې له دې وفات کړی شي "ومري" او تر څو ټاکلي اجل ته ورسئ او ښایي تعقل وکړئ.

څوک له مړې خاورې دانه او مېوه راشنه کوي او له هغه نه انسان ته داسې غذا جوړوي چې له مزاج سره ئې مطابقه او طبیعي اړتیاوو ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب ويونکې؟ بيا د انسان په خوراک کي د زمکي له همدې مړو اجزاوو نه د انسان نطفه جوړوي او همدا وړه نطفه چي ليدی نشي " مګر د هغو سترو، سترو ميکروسکوپونو په ذريعه چي هر شی له خپل اصلي حجم نه په سلهاوو ځله سترښيي" له مختلفو مراحلو نه له تېرېدو وروسته ئې د ماشوم په توګه دنيا ته راولي، روزنه ئې کوي، ټولي اړتياوي ئې، لومړی د مور په تي کي او بيا د دې عالم په غېږ کي ورته تهيه کړي، وده ورکړي، د خپل قوت، ځوانۍ او کمال آخري حد ته ئې ورسوي، له هغه ځايه ئې زوال پيل شي، زړښت ته ورسېږي او په مرګ محکوم شي.

د چا په اراده دا ټول تحولات، تغيرات او بدلونونه ترسره کېږي؟ په داسي حال کي چي انسان دا د ټولو مخلوقاتو اشرف، اکرم او اعلم په خپله په خپل پيدايښت، مرګ او ژوند، د کمال په لوري خوځښت، د زوال په لوري نزول او پرېوتو کي، د داسي مقدراتو او ضوابطو په وړاندي مقهور او محکوم دی چي له مخکي څخه وضعه شوي او د ده په طبيعت او پر ټول عالم حاکم او مسلط دي، د دغو حاکمو او قاهرو مقدراتو او مسلطو سننو تر شا د چا اراده حکومت کوي؟ قرآن فرمايي:

`Ë MêõƒB$Ï& @è ª! $Èè ÇÚ öF$r ÏNºq»J¡ 9$•>§ `B @è

@d @è #ÏŒÑ Ÿwr $ÿgø ÚgÅŸRK bqãîƒ Ÿw ä$ŠI÷& ýhIrŠ

Ÿ& âqZ9$r äM»Hää9$ “ ÈGó @ @d Ÿ& ŸçÅ 7ØŸr 4 JãF$ “ ÈGó„

(c) ketabton.com: The Digital Library

ª! $Èè ÿÍÏã ßùø$m6»±Fù ¾ïjÉÜ. (qà)=z ä!.Žà ÷ (qè_

ÇÏÈ ãg)ø$%ïn ºq$qèr ßó« Èäßî»z الرعد ١۶

ورته ووايه: د آسمانونو رب او پالونکی څوک دی؟ ووايه: الله "ووايه: نو بيا له ده نه پرته مو داسي اولياء نيولی چي نه ځان ته د ګټي "رسولو" خاوند دي او نه د ضرر؟ ورته ووايه: آيا ړوند او سترګور سره برابر دي؟ آيا تياره او رڼا سره برابره ده؟ آيا الله لره ئې داسي شريکان (په خپل ذهن کي) جوړ کړی چي "څه ئې" پيدا کړی وي لکه الله چي پيدا کړي؟ نو " په دې ترتيب" پيداينښت په دوی مشتبه او شکمن شوی؟ ووايه: الله د هر څه خالق دئ او دی واحد قهار رب دئ.

آيا له الله جل شأنه نه پرته داسي څوک موندلی شئ چي د زمکي او آسمانونو په پيداينښت او پالني کي څه برخه او ونډه ولري؟ هغه څوک چي له الله جل شأنه نه پرته بل څه يا بل څوک مرستي ته رابلي او د ګټي طمعي يا د زيان او ضرر وېري د دروغجنو معبودانو او اولياوو درګاه ته ودرولی؛ په حقيقت کي هغه ړانده ته ورته دئ چي د خپل ماحول له پېژندو عاجز دئ، چي هر قدم اخلي پښه ئې له مانع او خنډ سره لګېږي او يا هغه چا ته چي په سختو تيارو کي وي، نه خپل موقعيت او تم ځای پېژني او نه د بل، هر څه ورته نا آشنا وي، مسلماً داسي څوک له هغه بصير او پوه انسان سره برابر نه دئ چي په رڼا کي وي او قضاوت ئې د هر څه په اړه او معامله ئې له هغه سره د پوهي په رڼا کي او له پېژندو نه وروسته وي، مشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند ته ورته دئ چي شرک د هر څه حقیقت ورته مغشوش کړی، په داسي حال کي چي په څرګنده ګوري په دې خور او پراخ عالم کي داسي یوه وړه بېلګه هم نشته چي له رب العالمین نه پرته بل چا پیدا کړې وي او بل څوک د هغې ساتنه او پالنه کوي، خو سره لدې له الله سره بل څه په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي!!

همدا راز قرآن فرمایي:

žc Ĵ #•Åœ ‘$gY9$# ïÏ‹Ï (qãZä3ó¡Ï9 Ÿ@ø‹©9$# ãNä3s9 Ÿ@yè_ “Ï%©!$#

šc rãä3ô±„ Ÿw Ä $Y9$# sŽYò2 &£Å3»9r Ä $Z9$# ’?ã @ôÒù rä! ©!$#

4Ï"ù qèd žwÎ m»9Î Ïw &óÓ« Èe2 ß,Î»z Nä3š‘ ª!$# ãNà6 Ï9ºŒ ÇÏÈ

ÇÏÈ bqä3ùsê غافر: ۶۱- ۶۲

الله هغه ذات دئ چي شپه ئې ستاسو لپاره داسي ګرځولې چي په هغې کي هوسا شئ او ورځ ئې د لیدو وسیله، بېشکه چي الله په خلکو باندي د پېرزویني خاوند دئ خو ډېری ئې شکر نه کوي، همدا ستاسو رب دئ "چي شپه او ورځ ئې پیدا کړی او په دې توګه ئې خپل ستر فضل ستاسو په برخه کړی" د هر څه خالق، نشته بل اله مګر دی، نو څنګه دوکه کېږئ؟

یعنې د شپې او ورځې هدفمندي او هغه نتایج چي په دوی مرتب کېږي، داسي چي شپه ستاسو د هوسایني او سکون لپاره ده، تر څو د ورځې له خوا د مسلسل کار په نتیجه کي ضایع شوې انرژي جبران او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت تجدید او اکمال کړئ او د سبا ورځې لپاره مستعد او تیار شئ او ورځ ئې ستاسو د معاش د تأمین وسیله ګرځولې، داسې چې هر څه د هغې په رڼا کې پېژندلی او کارولی شئ، په دې ترتیب، رحمان رب، خپل ستر فضل ستاسو په حال شامل کړی، چې ستاسو اړتیاوو ته د دې طبیعت په غېږ کې او د هغه په تحولاتو او بدلونوو کې ځواب وایي، شپه او ورځ په دې برسېره چې د الله د فضل او پېرزوینې نښې او مظاهر دي د هغوی تګ راتګ د دې عالم له ګڼ شمېر موجوداتو لکه لمر، سپوږمۍ، زمکه، حتی ستوري، ستور لیکو، او هر څه چې په آسمانونو او زمکه کې دي، عمیق ربط او تړاو لري، د دغو ټولو خاص تنظیم او په خپلو منځونو کې خاص تعلق، په دې منتج شي چې شپه او ورځ په خپل موجوده شکل کې په یوه بل پسې راپیدا شي، د دې ټول عالم د بېلو بېلو اجرامو ترمنځ تناسق، یووالی او هم غږي او بیا د دوی او د انسان د طبیعت ترمنځ دا موزون او متناسب پیوند او تعلق په خپله ثابتوي چې د ټول عالم پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ، هغه دا عالم اداره کوي، هر څه ته ئې د خوځېدو خاص لوری او جهت ټاکي او د ټولو ترمنځ دا توافق او یووالی راپیدا کوي.

په بل ځای کې فرمایي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

النمل: ۶۰- ۶۴

هغه څوک دئ چي آسمانونه او زمکه ئې پيدا کړل؟ او له آسمانه ئې تاسو ته اوبه راکوزي کړې؟ بيا ئې په هغه سره سمسور باغونه را شنه کړل "هغه چي" تاسو لره "ممکن" نه وه چي ونه ئې را شنه کړئ، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي دوی هغه خلک دي چي " له حق نه" انحراف کوي، هغه څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زمکه ئې تم ځای وگرځوله او د هغې په منځ کي ئې نهرونه جوړ کړل، او هغې ته ئې لنگرونه ""غرونه" پيدا کړل، او د دوو سيندونو (تريو او خوږ) ترمنځ ئې حجاب او پرده راپيدا کړه، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي د دوی اکثر نه پوهيږی. هغه څوک دئ چي د مضطر او بې وزلي (دعاء) مني کله چي ئې (مرستي ته) راوبلي، او ستونزي ختموي او تاسو د زمکي خليفه گرځوي، آيا له الله سره بل اله شته؟ لږ پند اخلئ. هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې (بيديا او سيند) په تيارو کي تاسو ته لارښيي او هغه چي بادونه د خپل رحمت "باران" نه د مخه د زيري په توگه رالېږلی. آيا له الله سره بل اله شته؟ لوړ دئ له هغه څه نه چي "له ده سره" ئې شريکوي، هغه څوک دئ چي پيدايښت شروع کوي بيا ئې اعاده کوي او هغه چي تاسو ته له آسمان او زمکي نه روزي درکوي، آيا له الله سره بل اله شته؟ ورته ووايه: خپل برهان او دليل راوړئ که رښتوني ياست.

لکه چي په دغو آيتونو کي مو وليدل، د قرآن عظيم الشأن ټول دلائل همداسي مشهود او محسوس دلائل دي، د خپلي مدعا د اثبات لپاره په عالم کي په خورو نښو او شواهدو باندي استناد کوي.

د الله جل شأنه په اړه د بحث په ارتباط قرآن عظيم الشأن نه د الله د ذات په اړه څه وايي، ځکه چي دا د انسان له فهم نه پورته او لوړه خبره ده او نه هم د الله جل شأنه د وجود د اثبات په اړه بحث کوي، ځکه چي دا له بديهياتو څخه ده، بلکي د الله د يووالي او د ده د صفاتو په اړه څېړنه کوي او دلائل وړاندي کوي، مثلاً که غواړي دا ثابته کړي چي د دې زمکي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسمانونو پيدا كوونكى او پالونكى رب يو دئ او د عالم په اداري او سمبالولو كي هيڅوک له هغه سره شريک نه دئ نو فرمايي:

Ą ëë$É ' «I $`»sðÝù $?‰¡ÿ9ª! $ÿvÎ pÎ#ä $JÍĨi b‰. ö

ÇËÈ bqãÅÁ ƒ $£Jã الانبياء: ۲۲

كه چېري په دې دواړو (آسمانونو او زمكي) كي له الله نه پرته (نور) آلهه (معبودان) وى، حتماً به دواړه تباه شوي وو، نو د عرش رب الله له هغه څه پاک دئ چي دوى ئې بيانوي.

يعنې په آسمانونو او زمكي كي د يوه الله حكم نافذ دئ او له يوې مرجع نه د ټولو ساتنه او پالنه كېږي، په همدې خاطر د عالم د دې بې حسابه اجسامو او اجرامو ترمنځ ټكر او تصادم نه راځي او هر څه په خپل مدار او مسير كي اداره كېږي،كه چېري د دې خور او پراخ عالم اداره، حفاظت او ساتنه په مختلفو لاسونو كي وى، هرومرو به د ارادو اختلاف په ټكر او تصادم منتج كېدو او د دنيا نظم به متلاشي كېدو. د زمكي او آسمان ترمنځ يووالى او هم جهتي دا ثابتوي چي د دواړو الله يو دئ ، لكه چي قرآن فرمايي:

Nà2 '§¹ r ä$Ýî ä$J¡ 9$ #Y•% Ú öF$ Nà6 9 Ÿè_ "Ï%$! $

Nà6 Š ª! $ Nä3Ï Œ M»6Ïö9$ `Ï B Læ%–'r Nà2 'qß `¡ômÏù

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله هغه ذات دئ چي زمکه ئې تاسو ته تم ځای وګرځوله او آسمان یی چت او تاسو ته ئې صورت درکړ، بیا ئې ستاسو صورت غوره او ښاېسته کړ او له پاکیزه "رزق" نه ئې تاسو ته روزي درکړه، دا ستاسو پالونکی رب دئ، نو با برکته دئ د عالمونو رب الله.

یعنی هغه ذات چي زمکه او آسمانونه ئې پیدا کړل، د دوی ترمنځ ئې داسي وحدت، تنسیق او یووالی راپیدا کړ چي یو ستا د اوسېدو لپاره تم ځای او مستقر وي او بل ئې چت او پدغه کور کي چي زمکه ئې فرش او آسمان ئې چت دئ، ته ئې له داسي جوړښت سره راپیدا کړې چي په دې کور کي اوسېدی شې، هغه ستا له طبیعت سره متوازن او متناسب دئ، فشار ئې، حرارت ئې، یخني ئې، سختوالی او نرم والی ئې او هر څه ئې ستا لپاره مناسب دي.

ستا د دې کور چت او فرش، یو بل ته لاس ورکوي او په ګډه کار کوي، یو اوبه راوروي، بل دانه او مېوه راشنه کوي او په دې ترتیب ستا لپاره د داسي پاک رزق انتظام کوي چي ته ئې هم له رنګه، هم له خونده او هم له بویه لذت اخلې، ستا اړتیاوو ته ځواب وایي او ستا د ژوند او بقا عوامل برابروي.

هغه ذات چي د آسمان، زمکي او ستا ترمنځ ئې دا یووالی او تناسق راپیدا کړی هماغه ستاسو رب او د عالمونو رب دئ.

همدا راز که غواړي ثابته کړي چي الله جل شأنه بصیر دئ او ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملونو څارونکی او بیا قضاوت کوونکی دئ نو فرمایي:

$Œ$ ¡ Ïr Ç̈È ÈtZ̈ã ¼ä©@èpU Ó9‰ ÇÈ %‰n‰ ÿp‰ƒ Ü©b‰ Ü ¡ ø‰

Ç̈È Èẗ‰ ÓZ9$p‰ Ÿ‰ƒ%dr ÇÈ Éú ‰Çÿ©r البلد: ۷ - ۱۰

آیا گمان کوي چې هیڅوک ئې نهویني، آیا ده لره مو دوه سترگي نه دي گرځولې، ژبه او دوی شونډې او نه مو دي ورښودلې " د خیر او شر" دوې لاري؟

آیا انسان دا گمان کوي چې الله جل شأنه د ده د عملونو څارنه نه کوي؟ او د کړو وړو او ښه او بد په اړه به ئې قضاوت نه کوي؟ پداسي حال کي چې دی مخلوق دئ، سترگي لري، د ښو او بدو څارنه کوي، قضاوت کوي، ښه غوره گڼي او له بدو کرکه لري، مگر د ده رب چې دی ئې پیدا کړی، ده ته ئې دا صفات ورکړي، په ده کي ئې دا استعدادونه ایښي، ده ته ئې سترگي ورکړې، د ما فی الضمیر د اظهار لپاره ئې د تکلم وسائل، ژبه او شونډې ورکړې، په ده کي ئې د ښو او بدو د تفکیک استعداد ایښی، ده ته ئې ښه، ښایسته کړي او بد کرغېړن کړی، آیا کېدی شي د دې انسان خالق او صانع د دغو صفاتو خاوند نه وي؟ دا خبره کوم عقل منلی شي چې په مخلوق او مصنوع کي دي داسي یو کمال وي چې د هغه په صانع او خالق کي دي همدا صفت او کمال په اتمه او اکمله بڼه کي نه وي؟!

د دې لپاره چې ثابته کړي، الله جل شأنه نه یوازي له هر عیب او نقص نه منزه دئ بلکي عزیز او حکیم دئ نو فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ ÐŠÅtø$ã/íè$qèr ÇÚ öŦ $'Î$Br ÏN°q»J¡¡ 9$'Î$B ﾑ x7™

الحشر: ۱

څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکه کي دي الله ته تسبیح کوي او هغه باحکمته عزتمن دئ.

په دې مبارک آیت کي، قرآن عظیم الشأن، د آسمانونو او زمکي هر څه د دې مطلب د اثبات لپاره د ګواه او شاهد په توګه وړاندي کوي چي الله له هر عیب او نقص نه منزه، عزیز او حکیم دئ.

د تسبیح لفظ په قرآن کي په څو معنیوو راغلی:

۱ - په پاکۍ اعتراف کول، له عیب او نقص نه منزه ګڼل او دا اعتراف او تنزیه او تزکیه د مخصوصو الفاظو په ذریعه څرګندول.

۲ - د حال په ژبه د خپل صانع او پالونکي په پاکۍ، شهادت ورکول او لیدونکي ته دا انتباه ورکول چي د دې توکي پیداکوونکی له عیب او نقص نه اوچت او لوړ دئ.

۳ - لامبو وهل او په سرعت او عجلې سره د یوه کار د سرته رسولو هڅه کول.

د تسبیح دغو درې ګونو معانیو ته په پام سره لومړی آیت دا مطالب افاده کوي:

۱ - د آسمانونو او زمکي هر څه الله په پاکۍ یادوي، هغه له هر عیب او نقص نه منزه ګڼي او ذکر ئې کوي.

۲ د دې کائناتو هر څه په کامل انقیاد سره د الله جل شأنه په عبادت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندګۍ کي لګيا دي، په هماغه مسير کي خوځېږي چي الله ورته ټاکلی او هماغه څه کوي چي الله جل شأنه ورباندي ګمارلي او هر يو د خپلي مشخصي دندي په سرته رسولو کي مصروف دئ.

۳ د زمکي او آسمانونو هر څه په دې شهادت ورکوي چي الله له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

دا چي د الله تعالیپه زمکي او آسمانونو کي بېهوده او بې هدفه شی نشې موندلی، هر څه سم سالم او په خپل حد کي کامل پيدا شوی، هر څه د يوه معين هدف د تحقق لپاره پيدا شوی، د عالم ټول موجودات له خاصو ضوابطو او سننو سره سم د ټاکلي منهج مطابق د معين هدف په لوري په منظم او مستمر حرکت سره هغه تر سره کوي او خاص نتائج وړاندي کوي.

دا نظم، تعادل، ښايست او هدفمندي په خپله ثابتوي چي د دې عالم صانع، مدبر، پالونکی او ساتونکی له عيب او نقص نه منزه دئ، عليم او حکيم دئ او په هر کار کي ئې مصلحت او حکمت مضمر دئ.

د دې خور، ستر او پراخ عالم اداره او د هر جزء حرکت سمبالول او د بې انتهاء اجزاوو د ټکر او تصادم مخنيوی په خپله ثابتوي چي د دې عالم پالونکی رب، عزيز او غالب دئ او په هر کار قادر او توانا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي

پرون مو واورېدل چي يو له هغو دلائلو نه چي قرآن عظيم الشأن ئې د الله جل شأنه او د هغه د ټولو صفاتو د اثبات لپاره وړاندي کوي هغه په دې عالم کي د ربوبيت آثار او مظاهر دي، دا موجود حاکم نظم، د عالم د ټولو اجزاوو هدفمندي او دا چي په ټول عالم کي څوک بېهوده او عبث شی نشي په ګوته کولی او نه هم کوم اضافي شی، يا کم شی، هر څه د يوه هدف لپاره پيدا شوی، او موږ يو غيبي لاس ګورو چي د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، دا د ربوبيت آثار او مظاهر موږ دې لوري ته هدايتوي چي کوم چا دا عالم پيدا کړی او په هغه کي د رب او پالونکي په توګه تصرف کوي هغه الله دئ.

دويم دليل چي موږ ئې په دې باب لرو هغه په دې عالم کي د رحمت، پېرزوېني او عاطفې مظاهر او آثار دي، که دا دنيا بې روح او بې شعوره اشياء او توکي وی او د هغوی ترمنځ ماشيني تعلقات وی، نو نه به يوه د بل په نسبت عاطفه او پېرزوينه درلوده او نه هم زړه سوی او ترحم؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس مورږ دلته ترحم، عاطفه، رحمت او پېرزوېنه او د دې ترحم او عاطفې آثار او مظاهر گورو، گورو چې مور د خپل اولاد په نسبت مخصوصاً په هغه وخت کې چې اړ او محتاج وي، د چا پالنې او روزنې ته ضرورت لري، په همدومره پېمانه چې هغه دې ته اړ وي د مور په زړه کې ورته ترحم او عاطفه وي، ايثار او د قربانۍ جذبه وي، هومره چې د هغه لپاره هر راز ستونزې کړاوونه، زحمتونه او بې خوبې گالي، هر څومره چې دا ماشوم بې نيازه کېږي، په خپل ځان متکي کېږي، له بل چا نه مستغني کېږي او په خپلو پښو ودرېږي همدومره دا رابطه هم تضعيف کېږي، شلېږي او قطع کېږي. تاسو مرغان گورئ چې کله د هغه بچوني واړه وي او يوه مدافع، حامي، پالونکي او ساتونکي ته اړ وي، گورو چې مور پلار ئې، په همغه اندازه د هغه په نسبت عاطفه لري، مينه لري، ترحم او زړه سوی لري، د هغه ساتنه کوي، د هغه د پالنې او ساتنې لپاره حتی ځان هم په خطر کې اچوي، کله چې د هغه ځالې ته څوک لاس وروړي گورو چې ځان ورباندې وژني، چيغارې وهي، له يوې څانگې بلې ته الوځي، داسې لالهانده چې نه پوهېږي څه وکړي تر څو خپل بچيان له خطره وژغورې، حيوانات هم همداسې دي، حال دا چې څه موده وروسته او هغه مهال چې بچې ئې په خپلو پښو ودرېږي، خپل ضرورت خپله رفع کولی شي، له مور او پلار نه بې نيازه او مستغني شي، بيا هغه پخوانی تعلق ختم شي، بيا هغه د ترحم او عاطفې تعلق نه وي او ورو ورو تغيير مومي او له منځه ځي. دغه عاطفه او ترحم چا راپيدا کړې؟ ولې د ضرورت په وخت کې وي او د اړتيا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمېدو سره سم پای ته ورسېږي؟ حال دا چي نه مور او نه پلار هغه ته اړتیا لري، او کوم ضرورت ئې رفعه کوي، برعکس هر څومره چي اولاد د مورپلار پالني ته اړ وي، نو دا مینه هم وي، او څومره چي هغوی د بل له مرستي بې نیازه کېږي دا رابطه هم تضعیف کېږي، یو وخت داسي راشي چي انسان گمان نه کوي دا به همغه مور وي او دا به ئې همغه بچی چي د هغه په اړه ئې پرون، د مور په زړه کي دومره کلکه مینه او داسي ژوره عاطفه او ترحم وو، ځیني خو مینه او عاطفه داسي توجیه کوي چي گواکي مبنا او بنسټ ئې احتیاج او اړتیا ده، خو دا په دې دلیل غلطه خبره ده چي دا احتیاج او اړتیا خو هغه مهال هم وي چي ماشوم ستر شي، خو هغه د پرون ورځي ترحم او عاطفه نن وي، د ماشوم له سترېدو سره خو دا رابطه باید تقویه کېدلی، هر څومره چي هغه د دې جوگه کېږي چي د مور پلار مرسته وکړي او احتیاج ته ئې د ځواب ویلو شي باید دا رابطه د مور او پلار له خوا تقویه کېدی، څومره چي بچی او ماشوم لویېږي او په خپلو پښو ودرېږي او د دې جوگه کېږي چي د مور پلار احتیاج رفع کړي، د همدې په تناسب باید دا تعلق او رابطه مزید ټینگېدلی، خو برعکس گورو چي هغه تضعیف کېږي او یو وخت دې حد ته راورسېږي چي دا رابطه قطع شي.

موږ دا د میني، پېرزوېني، رحمت او محبت آثار او مظاهر گورو او دا نتیجه ترلاسه کوو چي د دې عالم پالونکی خدای رحمان دئ. لکه چي پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کي دا ټول رحمت او پېرزوینه چي د ټولو مخلوقاتو ترمنځ لیدل کېږي، یو له بل سره مینه کوي، یو د بل په نسبت پېرزوینه او عاطفه لري، ځاروي او ځناور له خپلو بچیانو سره مینه کوي، دا ټول د الله د رحمت د سلو برخو یوه برخه ده چي الله تعالی د خپل رحمت دغه وړه برخه د عالم پر ټولو مخلوقاتو وېشلې ده. .

عن سلمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله خلق يوم خلق السماوات والأرض مائة رحمة كل رحمة طباق ما بين السماء والأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها والوحش والطير بعضها على بعض فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمة.

له سلمان رضي الله عنه نه روایت دئ چي رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: په کومه ورځ چي الله آسمانونه او زمکه پیدا کړل،سل داسي رحمتونه ئې پیدا کړل چي هر یو ئې داسي طبقه لکه د آسمان او زمکي ترمنځ واټن، له دې نه ئې یو په زمکي کي کېښود چي په همدې مور له خپل اولاد سره، ځناور او مرغان یو له بل سره مینه او عطوفت کوي، کله چي د قیامت ورځ شي نو په همدې سره به خپل رحمت بشپړ کړي.

د رحمت دا آثار او مظاهر چي موږ ئې دلته ګورو، دا په دې باندي شهادت ورکوي چي دا دنیا، یوه مهربان خالق پیدا کړې او هغه دا د پېرزوېني، عاطفې او رحمت علاقه په خپلو مخلوقاتو کي ایښې، موږ په دې عالم کي هري خوا ته د رحمت آثار ګورو، په ټولو تعلقاتو کي، په طبیعي حوادثو او پېښو کي، د خلقو ترمنځ، د حیواناتو ترمنځ او د مرغانو ترمنځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا مينه، محبت، پېرزوينه او عاطفه چي آثار او مظاهر ئې هر لوري ته گورو، دا مور ته لاربښوونه کوي چي دا عالم يوه ماشيني نړۍ نه ده، چي د توکو تر منځ ئې تعلقات د يوه بې احساسه ماشين د بېلو بېلو برخو ترمنځ وي، چي هلته نه عاطفه وي او نه ترحم، بلکي دا د رحمان خدای له لوري پيدا شوې دنيا ده او هغه دا د پېرزوېني احساس او د رحمت او ميني علايق د مخلوقاتو تر منځ پيدا کړي. په رواياتو کي راځي چي: يوه ورځ يوه مور چي په تناره ئې ډوډۍ پخوله ناڅاپه ئې خپل ماشوم وليد چي د اور خوا ته نږدې کېږي، ورټوپ ئې کړل او هغه ئې په خپلي غېږ کي ونيولو، له همدې سره ئې دا فکر ذهن ته ورغی چي زما زړه نه غواړي زوی مي اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه په دې راضي کېږي چي خپل بنده په اور کي واچوي؟ ډوډۍ او تنور همداسي پر ېږدي، ماشوم په غېږ کي اخلي، پيغمبر عليه السلام ته ورځي او پوښتنه کوي چي: آيا ته د الله رسول يې؟ وئې فرمايل: هو، هغې وويل: آيا الله تر ټولو زيات مهربان نه دئ، وئې فرمايل هو! هغې وويل: مور پلار مي تر تا جار؛آيا الله پر خپلو بندگانو تر مور پر خپل اولاد زيات مهربان نه دئ؟ وئې فرمايل: هو؛ هغې وويل: مور خو نه غواړي چي ماشوم ئې اور ته ولوېږي، الله تعالی څنگه غواړي چي خپل بنده اور ته واچوي؟ د دې خبرې په اورېدو سره د رسول الله صلی الله عليه وسلم له سترگو دومره اوښکي بهېږي چي مخ ئې په اوښکو لمدېږي او بيا سر رااوچتوي او فرمايي: يقيناً چي الله نه غواړي خپل بنده اور ته واچوي مگر هغه ډېر متمرد چي د لااله الا الله له ويلو انکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابن عمر قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض غزواته، فمر بقوم، فقال من القوم؟ فقالوا نحن المسلمون، وامرأة تحصب تنورها و معها ابن لها، فإذا ارتفع وهج التنور تنحت به، فأتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت أنت رسول الله؟ قال نعم، قالت بأبي أنت وأمي أليس الله بأرحم الراحمين؟ قال بلى، قالت أو ليس الله بأرحم بعباده من الأم بولدها؟ قال بلى، قالت فإن الأم لا تلقي ولدها في النار، فأكب رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكي، ثم رفع رأسه إليها فقال إن الله لايعذب من عباده إلا المارد المتمرد الذي يتمرد على الله وأبا أن يقول لا إله إلا الله

که څه هم د دې روایت په اسنادو کي څه ملاحظات شته؛ خو د میني او پېرزویني په اړه دا مطلب په بل حدیث کي په دې توګه راغلی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم یوې ښځي ته چي ماشوم ئې کلک په غېږ کي نیولی او تی ورکوي، اشاره کوي او صحابه وو ته فرمایي: آیا دا مېرمن به خپل ماشوم په اور کي واچوي؟ صحابه وو وویل: نه په خدای قسم چي ترڅو توانېږي اور ته به ئې وانه چوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: یقیناً چي الله پر خپلو بندګانو تر دې مور پر خپل زوی ډېر مهربان دئ.

عن عمر بن الخطاب أنه قال: قدم على رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبي فإذا امرأة من السبي تبتغي إذا وجدت صبيا في السبي أخذته فألصقته ببطنها وأرضعته فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أترون هذه المرأة طارحة ولدها في النار؟ قلنا لا والله وهي تقدر على أن تطرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

قرآن عظیم الشأن همدا د رحمت آثار او مظاهر د رحمن خدای د اثبات لپاره د دلیل په توګه وړاندي کوي، لکه چي فرمايي:

b] $ìÌqB %è/ Ú ó{ $Çtã # øŸ2 « $ÌM¨q ‘ ÷»0#ä #] óÝR$

ÇÎÈ ÖÏ‰ ó« è ä4 ã qèr 4 öJ$Çó 3 š• Ï الروم: ٥٠

د الله د رحمت آثارو ته وګوره چي څنګه زمکه له مرګه ئې وروسته بیاژوندۍ کوي؟ یقیناً همدغه الله دئ چي مړي به بیاراژوندی کوي او هغه په هر کار قدیر او توانا دئ.

زمکي ته وګورئ چي هر څه په هغې کي په مرګ محکوم شي، په سپېره ډاګ بدله شي، داسي چي څوک په هغې کي د ژوند آثار نه ګوري، خو الله جل شأنه په همغه زمکه باران ووروي او دا مړه زمکه را ژوندۍ کړي. دا د الله د رحمت د آثارو یو مظهر دئ، په مرګ محکومه شوې، انسان د هغې دانې او مېوې ته اړ او محتاج دئ، له دې پرته د هغه ژوند امکان نه لري، د دې لپاره چي انسان او حیوان ژوندي پاته شي، د زمکي دانې، مېوې او وښو ته اړ او محتاج دي، د دې نه پرته ئې د زمکي په سر ژوند امکان نه لري، ګورئ چي الله تعالی خپل وسیع رحمت د هغه په حال شامل کړي، دا مړه زمکه ژوندۍ کړي او د هغه لپاره د ژوند د اړتیاوو او د رزق او روزي انتظام وکړي.

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÆÈĵ ÉĹm ¾ìÏìq' ô‰ƒ šú ü/ #Ňôçx»ƒh$@Åöã " Ÿ$qèr

$Yô •ž 'ù ä$J$ìÏ Zø'R'ù ,MÍB $#6Ï ìçY$ÌS W$)Ï Is™ ÔM‰&

Nã‑è9 4AöqJ ßÌéÌ š• Ï°‹. Ñ°•JV9$ è$ä `B ¾ìÏ

ÇÎÐÈ šc rãž2 ‹? الاعراف:۵۷

او دی هغه ذات دئ چي باد تر خپل رحمت (یعنې باران) مخکي، د زیري په توگه لیږي، تر څو چي درنې وریځې اوچتي کړي، بیا ئې د مړې زمکي لوري ته خوځوو او بیا په همدې سره اوبه وروو، بیا په همدې (باران او اوبو) سره، له زمکي هر نوعه میوې راشنې کوو. همدا راز به مړي راباسو تر څو پند واخلئ.

یعنی مخکي له دینه چي باران ووریږي سوړ او خوندور باد لگیږي او د دې زیری ورکوي چي پدې پسې باران راځي، دا باران د رحمان خدای رحمت دئ، هغه ئې د رحمت په نامه یاد کړی، د دې رحمت د راتلو نه د مخه گورئ چي الله جل شأنه بادونه راولیږي او هغه تاسو ته د باران د راتلو زیری درکوي، او دا په داسي حال کي چي انسان، نبات، حیوان ټول اوبو ته اړ او محتاج وي، د باران وریدو ته منتظر او سترگي په لاره، الله جل شأنه د خپل رحمت په وجه د دوی د دې احتیاج، اړتیا او نیازمندۍ د رفع کولو انتظام کوي، گورئ بادونه رالیږي، هغه د باران زیری ورکوي، او بیا همدا بادونه دي چي هغه وریځې چي د بحرونو د پاسه جوړې شوي په سر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي، په زرهاوو میله لري ئې خوځوي، له ځان سره ئې وړي، بیا همدغه وریځې دي چې له هغه نه باران راوریږي او د همدې باران په ذریعه انسان ته د رزق او د روزي انتظام کیږي او د زمکي نه دانه او میوه را شنه کوي، دا د رحمان خدای هغه انتظام دئ چې د خپلو بندګانو په نسبت د پیرزویني او رحمت په وجه ئې تر سره کوي او د دوی لپاره مړه زمکه ژوندۍ کوي او د رزق او روزي چاره ئې کوي.

که رښتیا په طبیعت کي همدا نظم نه وی، د بادونو په ذریعه د دې وریځو خوځول نه وی او چیري چې څوک ورته محتاج دئ، کومه زمکه چې ورته محتاجه ده، چیري چې انسان حیوان او نبات اوبو ته اړ او نیازمند دئ او منتظر دئ چې په سر ئې باران وورېږي، هلته ئې نه رسولی، انسان ته به څومره ګرانه وه چې د دومره اوبو انتظام وکړي چې هره ورځ د دې زمکي ټول ژوي ورته اړ او محتاج دي، خو الله جل شأنه ئې مفت، ارزانه پرته لدې چې انسان پرې څه تکلیف ایستلی وي ورته ئې مهیا کوي.

کله چې د اوبو نه بخارات راپورته شي، د لمر وړانګې له اوبو نه د بخاراتو د راپورته کیدو باعث شي، هغه تبخیر کړي او دا بخارات اوچت شي، په وریځو بدل شي او بیا لرو لرو ځایونو ته د باد په ذریعه انتقال شي، زما او ستا په سر د باران په شکل وریږي، د غرونو په غیږ کي ئې الله جل شأنه د واورو په شکل کي ذخیره کړي، غرونو واورو لپاره خپله غیږ پرانستې نیولې وي، او د دې لپاره مستعد او آماده وي چې کافي مقدار، ښه ډیره اندازه ئې په په خپلي غیږ کي ذخیره کړي او بیا چې کله انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

محتاج او اړ شي، کله چي په ګرمۍ کي انسان اوبو ته محتاج شي، ورو ورو دا واوره ويلي کېږي او په ويالو او نهرونو کي خوځېږي، زما او ستا د کور مخي ته بهېږي او د زمکي لاندي په کارېزو کي خوځېږي، که دا انتظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، که همدغه د اوبو تبخير، بيا په ورېځو بدلېدل، بيا د باد په ذريعه تر لرو لرو منطقو پوري انتقالېدل او بيا د غرونو په غېږ کي د واورو په شکل ذخيره کېدل، بيا په دوبي کي هملته ورو ورو ويلي کېدل او رابهېدل؛ که دا نظام نه وی نو د زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو.

په دې کي شک نشته هغه ذات چي دا ټول امور اداره کوي، دا نظم ئې په دې عالم کي ايښی او د عالم د مختلفو اجزاوو ترمنځ ئې دا هم غږي او يووالی پيدا کړی، داسي چي هر څه ئې يو بل ته لاس ورکوي، په ګډه کار کوي او د خپل ګډ کار په نتيجه کي د خلکو اړتياوي رفعه کوي، د الله د مخلوقاتو د احتياج او نيازمندۍ د رفعه کولو لپاره په مسلسله او منظمه توګه په کار لګيا دي، که دا نه وی د زمکي پر سر به هيڅ ژوندی مخلوق نه وو پاته شوی. دا ټول د هغه الله تعالی د اثبات لپاره واضح او صريح دلايل دي چي د انسان په نسبت پېرزوېنه او رحمت لري.

د اوبو د تصفيې الهي نظام:

$Z₯R&r ¾ïiJôn‘ ő ‰ƒ šú ü/ #Ňlçx»ƒh$Ÿ@™ö ű Ï%$qèr

(c) ketabton.com: The Digital Library

$ßÈ ¼çÉó è $ßĞ zS‡ú ¾ïÎ ‘ Åó zj ÇÍÑÈ #YqßÛ ã$B ä$J¡ 9$`È

ÇÍÈ #ŽÏŸ2 óÅ$R&r $Vè»R& $Yóz   الفرقان:۴۸-۴۹

او دی هغه ذات دئ چي له خپل رحمت نه د مخه ئې بادونه د زېري په توگه ولېږل (تر څو د باران د راتلو زېری خلکو ته ورکړي) او له آسمانه مو پاکي اوبه رانازلي کړې، تر څو د همدې اوبو په ذريعه مړ ښار (مړه زمکه) را ژوندی کړو او له همدې څخه ډېر هغه حيوانات او خلک خړوبه کړو چي موږ پيدا کړي.

بادونه د باران د مخه رالېږي تر څو زېری ورکړي او بيا له آسمان نه پاکي اوبه نازلوي، راشئ دغي موضوع ته چي له آسمانه پاکي اوبه "ماء طهورا" نازلوي، لږ دقيق شو، گورو چي اوبه له هغه وروسته چي دلته استعمال شي او بيا د بحرونو لوري ته وخوځېږي، تروې او ترخې او تيزابي شي، نور نو له استفادې ولوېږي، له تصفيې پرته ترې استفاده نشو کولی، که د دغو اوبو د بېرته تصفيې انتظام نه وی نو د دې طبيعت په غېږ کي او د دې زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، خو الله جل شأنه بېرته همدغه کثيفې او ناولې اوبه، تېزابي اوبه، تروې او ترخې اوبه، چي له کاره لوېدلې، د استفادی وړ نه دي، د همدې اوبو د تصفيې انتظام ئې کړی، په هغه د لمر وړانگې لگېږي، په دې سره تبخير شي، تصفيه شي، په ورېځو بدلې شي، بېرته موږ ته پاکي، صافې اوبه د باران په شکل راورېږي، د چينو په شکل، د څاگانو په شکل، په کارېزونو او ويالو کي. دا د اوبو د تصفيې الهي انتظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، که دا هستي له طبیعي حوادثو څخه عبارت وی او د لته یوه حکیم ذات په هغه کي تصرف نه کولی نو د زمکي په سر ژوند، په دې دلیل هم امکان نه درلود چي یو ځل دا اوبه کثیفي شوې او له استفادې لوېدلې وی، نو انسان به د تل لپاره د ښباک له صافو اوبو محروم وو، خو الله جل شانه رحمان دئ او د خپلو بندګانو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ، د همدې رحمت په وجه ده چي د باران د ورولو انتظام ئې کړی، همدا قضیه د رحمن خدای په وجود دلالت کوي، همدا تدارک او انتظام چي اوبه تصفیه کېږي، د هغه مړ ښار (چي هلته هر څه اوبو ته محتاج او نیازمند وي) د هغه په سر ئې وروي، په همدې حقیقت ګواهي ورکوي، کله کله حالت دې حد ته ورسېږي چي د بارانونو د نشتوالي په وجه، ګڼ شمېر ناروغۍ خورې شي، فضا او هوا ټوله کثیفه او ناپاکه شي، ګرمي له یوې خوا، د اوبو نشتوالی له بلي خوا، په فضا کي د مکروبونو خورېدل له بله طرفه، خو الله جل شانه نه یوازي هغه کثیفي تېزابي اوبه تصفیه کړي، په ورېځو ئې بدلي کړي، تبخیر شي، ورېځې ترې جوړې شي، بادونو ته ئې د انتقال امر وکړي، خوځوي ئې، په زرها وو میله لري ئې همغه ښار ته چي خلک ئې اوبو ته محتاج دي، مرضونه خواره شوي او هر څه دې ته منتظر چي سړه هوا ولګېږي او باران وورېږي، الله جل شأنه ئې همغه منطقې ته رسوي، ګورو چي هلته باران وورېږي، هلته هوا تصفیه شي، مکروبونه ومري، د هوا کثافت ختم شي، حرارت له منځه لاړ شي او د همغي سیمي د خلکو احتیاج ته ځواب وویلی شي، مړه زمکه بېرته را ژوندۍ شي او ډېرو محتاجو انسانانو او حیواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چي ژوند ئې په خطر کي لويدلی وو، اوبه ورسوي.

هغه ملکونه چي د اوبو له ناحيې مشکلات لري، بحرونو ته څېرمه په ساحل کي پراته دي او غرونه نه لري، زيات بارانونه ورباندي نه ورېږي، په غرونو کي هغوی ته واورې نه ذخيره کېږي، چي ورو ورو ويلي شي او نهرونه او ويالې وبهوي، د هغو تر ټولو لويه ستونزه دا ده چي د څښلو صافي اوبه نه لري او چي د يوه واړه ښار لپاره اوبه تصفيه کوي بې حسابه مصارف ترې غواړي، د دې ملکونو خلک د نفتو په ځاگانو دومره نه خوشحاله کېږي لکه د اوبو په يوې چينې.

د عربو د ملکونو يوه حاکم ته چا يو په بل پسې خبر ورکړ چي په فلان فلان ځای کي د نفتو ځاگان وموندل شول، هغه وويل کور مو ودان شه، خو يو ځل مو هم خبر را نه کړ چي د خوږو او صافو اوبو ځا وموندل شو!!، دا ځکه چي د هغوی لوی مشکل د صافو اوبو نشتوالی دئ.

د همدې الهي نظم په وجه چي زموږ مهربان رب ئې بندو بست کړی په دې عالم کي او د دې زمکي په سر انسان ته د ژوند امکانات برابر شوی.

طبيعي لاربښووني:

[illegible]

[illegible]

ÇÎÎÈ

النمل:۶۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې په تیارو کي ستاسو لارښوونه کوي او څوک دئ چي بادونه له رحمت "بارانه" مخکي د زیري په توګه لیږي؟ آیا له الله سره بل اله شته؟ "چي په دی کارونو کي څه برخه ولري او له الله تعالی سره په دې چارو کي شریک وي" لوړ او اوچت دئ الله له هغه څه چي دوی یی ور سره شریکوی "هغه له شریک نه مستغني او بې نیازه دئ" یعنی ستاسو لپاره ئې د هدایت او لارښووني انتظام کړی، په بحر کي هم، هلته چي د لوري د تشخیص لپاره هیڅ ډول علایم نشته، خو الله تعالی ستاسي لپاره د دې چاره کړې چي هلته لار بیا مومئ، یا د ستورو په ذریعه لار پیدا کوئ، یا د افق له رڼا نه او د لمر له طلوع او غروب نه پوهېږئ چي سمت مو کوم طرف ته دئ، او یا د داسي قطب نما او پرمخ تللو وسائلو بندو بست ئې کړی او داسي سنن ئې په طبیعت کي ایښي چي له هغوی نه په استفادې سره تاسو په دقیقه توګه خپله لار موندلی شئ. نو دا په وچه او لمده کي چي ستاسي د هدایت او لارښووني لپاره انتظامات شوي، دا چا کړي؟

همدا راز تاسو ته ئې سترګي درکړې، د دغسي وسائلو انتظام ئې په دې عالم کي کړی چي په هغه سره تاسي په سیند، صحرا، فضا، په ورځ او شپه کي خپله لاره ومومئ، په دې طبیعت کي ئې د دې انتظام کړی، په تیاره کي د افق له رڼا نه خپله لار موندلی شئ، په ستورو سره لار پیدا کولی شئ، د دې انتظام چا کړی؟

که په وچه او لمده کي، هغه مهال چي تیاره وي، هیڅ څه نه ترسترګو کیږي، ستاسو د لارښووني او هدایت انتظام شوی، دا په خپله انسان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښيي چي دا عالم يوه رحمان ذات پيدا کړی.

آيا په رحمان خدای د باور او ايمان لپاره دا کافي نه ده چي هغه مهال په تا باندي باران وروي چي ته ئې ورېدو ته سترګي په لار او منتظر يې، تر بارانه مخکي سوړ باد ته د زړي په توګه ګورې، آيا له الله سره بل اله شته؟ په ټول عالم کي داسي څوک مومئ چي له الله تعالى سره په دې کارونو کي شريک وي؟ دا چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو د لارښووني او هدايت انتظامات شوي آيا له الله تعالى پرته داسي څوک په نظر درځي چي په دې انتظام کي هغه څه ونډه او اغېز ولري، د څه کولو واک او اختيار ورسره وي؟ آيا د باران په ورېدو، د بادونو په ذريعه د ورېځو په خوځېدو، او د سوړ او ملايم باد په لاس د دې زېري او پيغام په لېږلو کي چي باران راروان دئ، په دې کي له الله سره څوک شريک شته؟

همدا راز الله فرمايي:

qèr ¼ççJôn' ža Ÿƒr (qüZ% $B Ÿ‰è/ .`Ë] ø%$Aí\ã " Ÿ%$qèr

ÇËÑÈ ß‹Ü s$'íq$ الشورى:۲۸

او دی هغه ذات دئ چي باران وروي له هغه وروسته چي (خلک) مأيوس او ناهيلي شوي وي او خپل رحمت خوروي او هغه ستايل شوی مولا دئ.

هغه ذات چي باران نازلوي او دا هم هغه مهال چي خلک مأيوس شوي وي، داسي څه نه مومي چي د باران د ورولو هيله ترې ولري، په ټول عالم کي له الله تعالى پرته داسي کوم شی نه ګوري چي خپل اميد ورپوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړي، هغه ته انتظار ولري او پر هغه اعتماد او تکيه وکړي، داسي څوک نه ګوري چي د ده احتياج ته ځواب ووايي، مشکل ئې رفع کړي، مأيوس او نااميده دئ، خو ناڅاپه د همدې مأيوس او نااميده انسان غوښتنه منل کېږي، دعاء ئې اورېدل کېږي او هيله ئې ترسره کېږي، دا څوک کوي؟ انسان خو په ټول عالم کي داسي څه نه ګوري چي په دې اړه له هغه نه څه طمعه ولري، په هغه پورې خپل اميد وتړي او له هغه نه د مرستي انتظار ولري، مأيوس دئ، په عالم کي داسي څه نه ګوري چي د ده احتياج او اړتيا تر سره کړي، ناڅاپه ئې دا يأس او نا اميدي ختمېږي، اړتيا او احتياج ته ئې ځواب ويل کېږي، دا کار څوک کوي؟ دا څوک دئ چي انسان ته له هغه وروسته چي مأيوس شوی، له قحطۍ سره مخامخ دئ، سختي تودوخي وارخطا کړی، هري خوا ته مرضونه خواره شوي، نباتات ئې، حيوانات ئې او په خپله دی اوبو ته محتاج او اړ دئ، تر دې حده چي د يأس مرحلې ته رسېدلی، خو ناڅاپه د همدغه مأيوس انسان غوښتنې ته ځواب ويل کېږي، دا ځواب څوک وايي؟ او د هغه دا احتياج څوک رفع کوي؟ څوک ئې ضرورت منتفي کوي؟

آيا له دې پرته بل ځواب لرو چي ووايو: دا د هغه ستايل شوي ذات کار دئ چي پر خپلو بندګانو مهربان، د دوی د اړتياوو او ستونزو د رفعه کولو ذمه وار او د دوی مولا دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوينه

þJ»ŠÉ³ÜQöƒ 4‹Î #‰Bž ÿ@ø$Nà6 øæª! $Ÿè_ bÎ Ö¢ä'& @è

ÇÊÈ šc qãèJó@ Ÿxùä& à!‹Å Î Nà6 ‹Ïü « $Žöî î»9Î ôB

القصص: ۷۱

ووايه: آيا پوهېږي چي که الله پر تاسو باندي شپه د قيامت تر ورځې تلپاتې گرځولې وی، نو له الله پرته څوک داسي اله وو چي تاسو ته ئې رڼا راوړې وی؟ آيا نه اورئ.

که چېري الله جل شأنه وغواړي چي دا شپه دي دائمي شي، هومره دي اوږده شي چي د قيامت تر ورځې پوري دوام وکړي، او پدې ترتيب دا د شپې او ورځې د تلو راتلو موجوده نظام چي الله تعالی ايجاد کړی ختم شي، هغه څوک دئ چي بيا تاسو ته رڼا راولي؟ په دې ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د ورځې او رڼا په راوستو قادر وي؟ آيا په ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د شپې د پای ته رسولو توان ولري او هغه ورځ درته راولي چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست؟

þJ»ŠÉ³ÜQöƒ 4‹Î #‰Bö™ '$k]9$Nà6 øæª! $Ÿè_ bÎ Ö¢ä'& @è

Ÿxùä& ìŠÏì šc qãèßó@ 9@øÎ Nà6 ‹Ïü « $ žöî î»9Î ôB

ÇËÈ šc rçŽÅ7 è

القصص: ۷۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ورته" ووایه! آیا پوهېږئ چې که الله پر تاسو باندې ورځ تل پاتې کړي، د قیامت تر ورځې پورې، آیا له الله پرته به کوم اله وي چې تاسو ته شپه راولي چې په هغې کې آرام وکړئ، آیا له بصیرته کار نه اخلئ؟

{qãGç̧ö9r ïnŠï {qã̃3ó Kï ‘$gY9$r Ÿ@ø‹©9$# ã3 9 Ÿ@yè_ ¾ïmG Jôm§ `Ïr

ÇÐÌÈ bräã3ô@ ô3-è9r ¾ïÎ#ôÒù `ÏB القصص:۷۳

او دا د ده له پېرزوینو څخه دئ چې تاسو ته ئې شپه او ورځ ګرځولې تر څو په هغې کې هوسا شئ او د دې لپاره چې د الله فضل ولټوئ او د دې لپاره چې ښایي شکر وکړئ.

الله تعالی شپه او ورځ په متوازن او متناسب شکل پیدا کړې چې یوه په بلې پسې راځي، تر هغو پاتې کېږي چې تاسو ورته اړ او محتاج یئ، نه لنډه او نه اوږده، بلکې هومره چې ورته ضرورت شته، تاسو شپې ته اړ او محتاج یئ تر څو په هغې کې هوسا او آرامه شئ، په ورځ کې تاسو کار کوئ، خپل معاش تامینوئ او د الله جل شأنه فضل لټوئ او پدې ترتیب ګورئ چې الله جل شأنه د دې انتظام هم کړی چې تاسو آرام وکولی شئ، په شپه کې چې هرې خواته تیاره او چوپتیا وي، د خوب لپاره مناسب شرائط برابر شي، دا ځکه چې ته د خوب لپاره هم تیارې ته ضرورت لرې او هم چوپتیا ته، ګورئ چې شپه خپله تیاره پرده په ټول عالم خوره کړي، هر څه چوپ شي، هر څه په خوب لاړ شي او ستا د خوب لپاره آرامه او مناسبه فضا جوړه شي، په رڼا کې سم خوب نشې کولی، په شور او ځوږ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم خوب نشې کولی، گورئ چې الله جل شأنه هر څه په خوب بیده کړي او تیاره شي، په دې ترتیب ستا د آرام لپاره مناسبه فضا جوړه شي او بیا ته رڼا او ورځې ته ضرورت لرې چې په هغې کې هر څه وپېژنې، کار وکړې، خپل معاش تأمین کړې، د الله فضل ولټوې، تاته ئې د دې انتظام هم کړی. یو معمولي تغییر د شپې او ورځې په دې موجوده تناسب کې، د زمکې په سر د ژوند امکانات ختموي، نو پدې متوازن شکل کې د شپې او ورځې انتظام چا کړی؟ تاسو گورئ چې قرآن کریم په دې هم استدلال کوي، دا په متوازن شکل، د شپې او ورځې یو په بل پسې راتگ، همغسې چې ته ورته اړ او محتاج یې، لکه څنگه چې ته ورته ضرورت لرې، دا د دې خبرې د ثبوت دلیل دئ چې دا د رحمن پالونکي خدای د تصرف آثار دي، د رحمن رب د ربوبیت آثار دي، هغه دا انتظام کړی، که الله جل شانه په دې کې معمولي تغییر راولي بیا داسې څوک نشته چې په دې کې تصرف و کړي، تاسې ته رڼا راپیدا کړي او یا دې شپه راولي چې په هغې کې آرام وکړئ، که الله جل شأنه وغواړي چې شپه طولاني شي او تر قیامته پورې دوام وکړي، داسې څوک نشته چې تاته رڼا راولې او که هغه وغواړي چې ورځ تر قیامته طولاني شي، داسې څوک نشته چې هغه شپه راولي. دا د الله پېرزوینه ده چې تاسو لره ئې د شپې او ورځې داسې انتظام کړی چې تاسې ورته اړ او محتاج یئ. همدا راز فرمایي:

ãó« è@ä `Ë $kŽÏ $ZF;R&r óÅ°r‘ $gŠÏ $Zǒ)ßr $g»R$%B Ú óR{$r

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÊÒÈ brãqB الحجر:۱۹

او زمکه مو خوره کړه او په هغې کي مو غرونه واچول او په هغې کي مو هر څه په موزون شکل کي راشنه کړل.

ÇËÉÈ ûüÎ·Ï ¼ç9 Lëó¡ `Br · Í»èB $kŽÏi ÏB9 $Zè _r الحجر:۲۰

او تاسی ته مو په هغې کي د معیشت اسباب راپیدا کړل او هغه څه مو درته راپیدا کړل چي تاسي ورته روزي ورکوونکي نه یئ.

یعنی الله تعالی په زمکي کي ټول هغه څه راپیدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج یاست او په هغه سره ژوند کولی شئ، هغه څه ئې هم درته پیدا کړي چي تاسو ورته رزق او روزي نه ورکوی بلکي الله تعالی ورته روزي ورکوي، دا مختلف حیوانات چي الله جل شأنه پیدا کړي دي او د رزق او روزي انتظام ئې هم الله ورته کړی.

ÇËÊÈ 5qèB 9‰)Î žwÎ ÿã\ç$Br ¼çá“z $R‰Ÿå žwÎ äó« `ÏB bÎr

الحجر:۲۱

او هیڅ داسي شی نشته چي خزانې ئې له موږ سره نه وي او نه ئې نازلوو مگر په معلومې اندازی سره

یعنی هر شی ئې په یوه معلومه او معینه اندازه کي راپیدا کړی، څو نه چي دلته ورته ضرورت وي، نه تر ضرورت زیات او نه کم، په همغه اندازه ئې پیدا کړی چي ورته ضرورت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Br ɱq3ã »Yǒ) ǒ' ù ã$B ã$J ¡ 9$` B $Zǒ R' ù xǏ q9 x »ƒ h$ $Z ũ ª ǘr

Ç ÈÈ ûüÏÏ »ƒ2 ¼ q9 ÓÉR& الحجر:۲۲

او بادونه مو راولېږل چې القاح کوونکي دي "د بادونو په ذريعه د نباتاتو القاح کېږي او د همدوی په واسطه وريځې تشکيلوي او له يو بل سره ئې يو ځای کوي"، بيا مو له آسمان نه اوبه را نازلي کړې او په تاسو مو وڅښلې، او تاسو ئې ذخيره کوونکي نه ياست، (د ذخيره کولو انتظام ئې هم الله کوي"

دلته څو شيانو ته اشاره شوې ده: دا چې زمکه مو خوره او پراخه کړه، بيا مو په هغې کي غرونه واچول چي د هغې حرکت موزون شي، زمکه خوځېدله، د ژوند امکان په کي نه وو، الله جل شأنه په هغې باندي غرونه راپيدا کړل تر څو غير متوازن حرکت ئې متوازن کړي، کنترول ئې کړي، بيا ئې په هغې کي هر نوع موزون نبات را شين کړ، کوم شي ته چي تاسي محتاج ياستئ، کوم شي ته چي ټول ژوي ضرورت لري، هغه ئې ټول راشنه کړل او په زمکه کي ئې ستاسو د معاش او د ژوند لپاره ټول اسباب او ذرايع تأمين کړل او هغه حيوانات ئې هم تاسو ته راپيدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست، د روزي انتظام ئې هم الله کوي، تاسي هغو ته روزي ورکوونکي نه يئ، هيڅ شی داسي نشته چي د الله په نزد کي د هغه خزانې نه وي، د هر شي خزانې له الله تعالی سره دي، په داسي حال کي چي له الله سره ئې خزانې دي خو هر څه ئې په خپله معينه اندازه پيدا کړي، له خپلي اندازې څخه نه زيات او نه کم، بلکي په همغه اندازه چي انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت لري، که په دې اندازه کې معمولي تغيير راشي مثلاً د باد حرکت لږ تېز او اضافه شي، له موجوده معمول او طبيعي سرعت نه ئې سرعت لږ اضافه شي، نو د زمکې په سر به هر څه سره ټکوي، هر څه به نسکوروي او د ژوندانه امکانات به ختموي، که باران لږ اضافه شي، که واوره لږه زياته شي، که ورځ لږ اوږده او طولاني شي، که شپه لږه لنډه شي، که نور او حرارت لږ زيات شي او دا هر څه چې گورئ، له معين حد نه زيات يا کم شي، د انسان ژوند تهديدوي، خو الله جل شأنه هر څه په معينه اندازه کې راپيدا کړي، د هر شي لپاره يو معين قدر او اندازه ټاکل شوې، په همغه اندازه چې انسان ورته اړ او محتاج دئ پيدا شوي، هيڅ شی له خپلې اندازې اضافه نه دئ، هيڅ شی له خپل ضروري اندازې لږ نه دئ. الله جل شأنه له خپلې اندازې سره سم پيدا کړی. چې هر څه له خپلې اندازې نه لږ اضافه شي گورئ چې بيا څنگه ترې تنگ شو، باران، دا د ژوند تومنه او وسيله چې لږ له خپلې اندازې اضافه شي بيا دعاگاني کوو چې الله ئې متوقف کړي، واوره، بادونه، چې کله له خپلې طبيعي اندازې لږ اضافه شي گورئ چې بيا ترې تنگ يو، سوکالي مو تهديد او ژوند راته گران کړي.

او بادونه رالېږي چې ورېځې القاح کوي او د هر شي د القاح باعث گرځي، بيا له آسمانه اوبه وروي او بيائې په تاسو څښي، او د اوبو د ذخيره کولو انتظام کوي، د غرونو په سر په ژمي کې واوره وروي، تر څو کافي مقدار هلته تاسو ته ذخيره کړي، د دې ذخيره کولو انتظام هم هغه کوي، دا ټول د رحمن رب د وسيع رحمت او پېرزوېنو آثار دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه

د پیغمبرانو لېږنه د الله جل شأنه د رحمت یوه بله نښه ده. دا ځکه چي انسان تر هر څه د مخه او تر هر څه نه زیات دې ته محتاج او اړ دئ او دا ئې لومړي اړتیا ده چي په دې وسیع او پېچلي عالم کي چي اجزاء ئې بې انتهاء دي او په هغه کي د هر مفید او مضر شي تشخیص د انسان له عقل نه اوچت او له امکان نه لري دئ، د دې لپاره چي د انسان لارښوونه وشي او هغه په ناپوهۍ کي پاتې نشي، مفید او مضر تفکیک کړی شي او خپل دوست او دښمن سره بېل کړی شي، الله جل شأنه د دې لپاره پیغمبران را لېږلي، انسان په خپله او یوازي د عقل په مرسته د ځان او د بل حقوق نشي تثبیتولی، دوست او دښمن نشي پېژندلی، مفید او مضر، حلال او حرام نشي بېلولی، دا کار نه په تجربو سره کولی شي او نه خپل عقل ته په پناه وړلو سره، که پیغمبران نه وی او د پیغمبرانو په ذریعه د انسان لارښوونه نه وی شوی، انسان به تل په تیاره کي وو، هغه خپل ځان او دا وسیع عالم نشو پېژندلی، هغه خپل الله نشو موندلی او هغه د خپلو نږدې دوستانو حقوق نه شوای تثبیتولی. د انسان لومړۍ اړتیا او تر ټولو لوی ا حتیاج همدا دئ چي د هغه لارښوونه وشي، د ژوند لاري چاري وروښودی شي، رحمن خدای جل شأنه د همدې انتظام هم کړی، د هغه د هدایت او لارښووني لپاره ئې په هره زمانه کي او د تاریخ په هر پړاو کي چي کله ورته اړ شوی پیغمبران رالېږلي. د پیغمبرانو رالېږل د انسان لپاره او د ټول عالم لپاره د الله ستره پېرزوینه ده، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ šú üÜ=»èÿ žq̂ ‘ žvĵ š• »Yù™ö& $Br الانبياء: ۱۰۷

او ته مو نه ئې لیږلی مګر د ټول عالم لپاره رحمت.

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه:

دا چې تاسو مجرم عناصر ګورئ چې کله د هغوی بغي او طغیان انتهاء ته ورسېږي، داسي حد ته چې حرث او نسل او هر څه تهدیدوي، د فساد باعث شي، د نورو ژوند په خطر کي واچوي، ګورو چې الله جل شأنه دا مجرم او ظالم عناصر موأخذه کړي، د ژوند او اقتدار ټغر ئې ورټول کړي او په دې ترتیب نه پرېږدي چې دا زمکه په فساد، ورانۍ او تباهۍ محکومه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ شي، د مجرمو عناصرو موأخذه، د هغوی د اقتدار ټغر ټولول او د هغوی تخت او تاج نسکورول دا هم د رحمن الله د رحمت د آثارو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمایي:

Çã ¼çÙ š•ãŸr pèÅr p‹q ‘ rêÑà6 Š@ àù 8qç Ÿ2 bîù

ÇÉÈ šú üBÌó ã$SDö)$# الانعام: ۱۴۷

" اې پیغمبره!" که ستا تکذیب ئې وکړ، ورته ووایه چې ستاسو رب د وسیع رحمت خاوند دئ او د هغه جنګ له مجرمانو څخه نشي رد کېدی.

یعنی هیڅوک ئې د ردولو او مخنیوي توان نه لري، الله جل شأنه به حتماً د مجرمو عناصرو په خلاف جنګ پیلوي، داسي جنګ چې هیڅوک ئې د مخنیوي توان او وس نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي د تاريخ په اوږدو کي تل ليدل شوي چي هغه مجرم عناصر له زوال او ورکاوي او سپکاوي سره مخامخ کېږي چي زمکه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ کوي، الله تعالی سزا ورکوي او خلک د دوی له خطره ژغوري، دا موقع نه ورکوي چي په خپلو جرائمو او جناياتو سره زمکه له فساد او تباهۍ سره مخامخ کړي، الله تعالی دوی ته تر يوې ټاکلې نېټې او تر معينه حده مهلت ورکوي، خو کله چي د دوی طغيان له حد نه واوړي او د زمکي پر سر ژوندون په خطر کي واچوي او حرث او نسل له جناياتو نه صدمه ګوري، الله جل شأنه ئې نيسي، د هغوی په خلاف داسي جنګ اعلانوي چي هيڅوک ئې د ردولو او مخنيوي توان نه لري، بيا الله جل شأنه هغوی له شوم برخليک سره مخامخ کوي، دا د مجرمانو، ستمګرانو، طغاتو او باغيانو موأخذه او تر پايه پورې هغو ته موقع نه ورکول، له هغو سره حساب او کتاب کول، ظالمانو ته د خپلو ظلمونو او جناياتو سزا ورکول، دا په خپله د دې خبرې دليل دئ چي رحمن خدای (جل شانه) ستاسو په نسبت د وسيع رحمت خاوند دئ او دا د ده د وسيع رحمت نښه ده چي مجرمان موأخذه کوي، طغيان ته ئې نه پرېږدي او د نورو د ختمولو موقع نه ورکوي.

همدا راز که تاسو ګورئ چي مظلوم انسانان، هغه چي حقوق ئې ترپښو لاندي شوي، د خپل حق لپاره پاڅېدلي وي، الله تعالی د هغوی مرسته کړې، له ظالمانو ئې ژغورلي، د دوی د ژغورني انتظام ئې کړی، هغوی ته ئې پر ظالمانو او ستمګرانو بريا او فتحه ورکړې، دا هم د رحمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د رحمت له نښو او علائمو څخه دي، لکه چي قرآن فرمايي:

$ZÏB þ†q•Î ¼çèB (qãZB#ä ûïÏ%©!$r $6ø‹yèä© $ZŠÎ7U $RèB& ä$_ $£J9r

ötÏÌ»f Ÿ 'Î (qßs7ô 'ù èpsŠ¢Á9$ (qßJ=ß ûïÏ%©!$ ÏN ‹ z&r

_»ÏÖÏü úšÈ ÇÌÍ   هود:۹۴

او کله چي زموږ امر راورسېد، په خپل رحمت سره مو شعيب او هغه مؤمنان وژغورل چي له ده سره ول، او ظالمان يوې اوچتي چيغي ونيول، نو په خپلو کورونو کي پړمخي مړه پرېوتل.
يعنی هغه مهال چي د الله تعالی د پرېکړي نېټه راورسېده شعيب عليه السلام او هغه مؤمنان ئې په خپل رحمت سره وژغورل چي له ده سره ول او ظالمان يوې هيبتناکي لوړي چيغي ونيول، په مرگ محکوم شول او پړمخي پرېوتل.
دا آيت ښيي چي شعيب عليه السلام او د ده مؤمنو ملگرو ته نجات ورکول، ظالمان موأخذه کول او د عالم له صفحې نه د دوی ټغر ټولول د الله د رحمت له آثارو او علايمو څخه ده، همدا چي تاسو گورئ مظلومان چي د خپل حق لپاره د ظالمانو په ضد پاڅېږي فتحه او بری تر لاسه کوي، حالت داسي برابرېږي چي بالآخره د ظالمانو سلطه پای ته ورسي او د اقتدار کرسۍ ئې رانسکوره شي، دا په خپله د دې خبرې ثبوت وړاندي کوي چي دلته يو حکيم ذات د دې عالم په پېښو او حوادثو کي تصرف کوي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات چي د انسان په نسبت رحمت او پېرزوينه لري، که دا حوادث طبيعي حوادث وی او يوه حکيم رحمان رب د عالم د حالت په بدلېدو رابدلېدو کي تصرف نه کولی او د حوادثو په تلو راتلو کي ئې لاس نه درلودی، نو مظلوم به د تل لپاره مظلوم پاته وای او هيڅ کله به د ظالمانو د ختمېدو او نسکورېدو بندو بست نه وای شوی، بس په طبيعي ډول به ظالم تل ظالم او په اوضاع مسلط او مظلوم به تل مظلوم وو.

خو دا چي الله جل شأنه حالات داسي برابروي چي ضعيف او مظلوم انسان، د ظالمانو او باغيانو په مقابل کي فتحه او بری تر لاسه کړي او د ظالمانو له منگولو ئې وژغوري، دا په خپله ثابتوي چي دلته رحمن الله د رب په حيث تصرف کوي، هغه د مظلوم ملگرتيا کوي او ظالم په مرگ محکوموي، دا راز حوادث دا حقيقت ثابتوي چي دلته يو داسي ذات شته چي د خپلو بندگانو په اړه رحمان او مهربان دی او د همدې رحمن رب په اراده دا غيرطبيعي حوادث تر سره کېږي.

الله د دې ملک مالک دئ

په الله باندي د ايمان د دلائلو په ضمن کي يو مهم او اساسي دليل دا دئ چي موږ په دې عالم کي هر څه داسي گورو چي مقهور او محکوم دي او د داسي معينو ضوابطو په وړاندي کاملاً منقاد دي چي هغه تغيير نه مومي، په خپل پيدايښت کي، په خپل حرکت کي، په خپلي ودي او رشد کي، په خپل مرگ او ژوند کي او په هغو نتايجو کي چي د هغوی په حرکت باندي مرتب کېږي، په خپل زوړوالي او کهولت کي او دا چي بالأخره په مرگ محکومېږي، په دې ټولو کي هغوی د معينو او ثابتو سننو او ضوابطو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندې مقهور او محکوم دي، د عالم په هر جزء او په هره برخه کې ګورو چې دغه سنن او ضوابط حاکم دي او هر حرکت او هر تحول د همدغو سننو مطابق تر سره کېږي، دا حقیقت په خپله هر عاقل انسان ته ښیي چې دا عالم یو ټولواک مالک لري، یو داسې واکمن حاکم چې په هر ځای کې د ده اراده مسلطه او حکم حاکم دئ او د ټولو حوادثو تر شا د هغه اراده حکومت کوي، ګورو چې د همغه ذات د ارادې سره سم په عملونو نتایج مرتب کېږي، په همدې دنیا کې د مکافات او د مجازات سلسله ګورو، هغه غیبي لاس چې دا هستي اداره کوي او د عالم چارې سمبالوي او هر څه د هغه په اراده خوځېږي، هر څه د هغه په وړاندې محکوم او مقهور دي او همغه په عملونو باندې نتائج مرتب کوي او د عمل بدله ورکوي، د مالک په توګه او د یوه حاکم په څېر په عالم کې تصرف کوي او په عملونو نتایج مرتب کوي.

همدغو حقایقو ته قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کې اشاره کوي او همدا خبره ترې ثابتوي چې دا عالم یو مالک او ټولواک لري چې هر څه د هغه د ارادې په وړاندې مقهور دي، لکه چې فرمایي:

ì ð¡¡ 9$ ã7 îð/ `B& ÇÚ öŧ$r ä$J¡¡ 9$ `Ë Nã%õö/ `B ©è

šÆ Ë MÍhJ9$ ß ÌÎ;ŠJr ËMÍhJ9$ `Ë ¢ Û9$ ß ÌÎ;Š `Br •»Á/ öŧ$r

ÇÌÈ bqà)G? Ÿx ùr& @à)ù ª! $bqä9qà)Š¡ ù •ÐŦ$ ãî‰ã `Br ÇÛ9$

یونس:۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ورته) وایه! له آسمان او زمکي نه څوک تاسو ته رزق او روزي درکوي؟ او د دغو غوږونو او سترګو مالک څوک دئ؟ او څوک دئ چي ژوندي له مړي او مړي له ژوندیو راپیدا کوي؟ او د کارونو تدبیر څوک کوي؟ ژر ده چي وبه وایي: الله، نو وواېه: آیا (له کفر او شرک نه) ځان ساتنه نه کوئ؟

دا د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ د چا په اراده دا آسمان او زمکه په ګډه کار کوي چي انسان ته د رزق او روزي انتظام وکړي؟ له آسمانه اوبه راورېږي او له زمکي دانه او مېوه راټوکېږي او په دې سره د انسان اړتیاو ته ځواب ویل کېږي، دا کار د چا په اراده ترسره کېږي؟ دا د کوم مدبر ذات دقیق تدبیر دئ؟ دا غوږونه او سترګي چي ته پرې لیدل او اورېدل کوې، د دې اصلي مالک څوک دئ؟ د چا له لوري درکړی شوي؟ د چا په اراده ستا د ژوند یوه اساسي او مهمه برخه بشپړوي؟ که دا غړي دي په واک کي نه وی له څومره ستونزو سره به مخامخ وې؟

آیا دې پوښتنو ته له دې پرته بل ځواب ویلی شې چي دا د مهربان پالونکي رب له لوري درکړی شوي؟ آیا له دې اعترافه پرته بله چاره لرې؟

له دې څرګند حقیقت نه د انکار لپاره څه دلیل لرې؟ وواېه: ستا او ټولو ژوو لپاره د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ له آسمان او زمکي نه تاسو ته څوک رزق او روزي درکوي؟ دا د رزق او روزي وسایل چا پیدا کړي؟ باران څوک وروي؟ شپه او ورځ څوک راولي؟ لمر زموږ زمکي ته د چا په اراده نور او تودوخه ورکوي؟ د زمکي پر مخ د نور وړانګي د چا په اراده خورېږي؟ دا له زمکي نه دانه او مېوه څوک راشنه کوي؟ دا زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګي او غوږونه د چا په اراده کار کوي؟ د دې مالک څوک دئ؟ دا ژوندي له مړو او مړي له ژونديو څوک راپيدا کوي؟ دا د عالم چاري څوک سمبالوي، د امورو تدبير ئې د چا په واک کي دئ او کارونه ئې د چا په اراده تر سره کېږي؟

له دې پرته بله چاره نه لري، دوی په دې خبري اعتراف ته اړ او مجبور دي او بله چاره نه لري چي ووايي: دا هر څه الله تعالی کوي.

همدا راز فرمايي:

í$k]9$$ß,Î$™ @ø$Ÿwr •J)$$8íôê b& $l; Óë7^ƒ ß$ ôJ±9$$Ÿw

ÇÍÉÈ šc qßs7ó„ ;7=ù ’Î@är   يس: ۴۰

نه لمر ته ښايي چي سپوږمۍ بيامومي او نه شپه په ورځ باندي سبقت کوي بلکي هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي.

ګورئ چي لمر د سپوږمۍ د جذبولو، له خپل ځانګړي مداره د هغې د ايستلو فرصت نه ترلاسه کوي، يو د بل په مدار کي نه ننوځي، هر يو په خپل مسير کي خوځېږي، د دوی ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي، په دې وسيع کائنات کي دا بې شمېره اجرام، هر يو په يوه معين مدار کي خوځېږي، يو بل به بيا نه مومي، چي له هغه سره ټکر وکړي او هغه جذب کړي، هر يو خپل حد پېژني، له هغه نه تېری او تجاوز نشي کولی، نه لمر له خپل مدار نه خوځېدلی شي او د سپوږمۍ په مدار کي داخليدلی شي او نه هغه جذبولی شي، نه د دغو دواړو ترمنځ تصادم او ټکر راځي او نه هم شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ باندی سبقت کولی شی، برعکس هره یوه په خپل وخت او نېټه راځي، دا د سپوږمۍ او لمر لپاره معین حدود چا وضع کړي چي له هغه نه د یوې ذرې په اندازه د تجاوز او تېري توان نه لري، دا ځنګه او د چا د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ګورئ چي لمر، زرګونه کاله په پرله پسې او منظمه توګه، له یوه ځایه طلوع کوي او په یوه ځای کي غروب کوي!! دغه معین مسیر طوعاً او کرهاً پلي کوي او له هغه نه یوه خوا بله خوا د انحراف قدرت نه لري، دا څوک اداره کوي؟ دا په وسیع آسمان کي د ستورو ترمنځ ټکر او تصادم ولې نه راځي؟ ولې یو د بل مسیر ته نه داخلېږي؟ دا هر یو په خپل مسیر کي څوک اداره کوي؟ د دې تر شاه د چا اراده ده؟ د چا د ارادې په وړاندي هغوی محکوم او مقهور دي؟ چي په داسي منظم ډول او په ټول انقیاد سره په خپل معین مدار کي خوځېږي او یو انچ، له هغه نه یوه طرف او بل طرف ته انحراف نشي کولی؟!

همدا راز شپه او ورځ خپل هغه حد پېژني چي ورته ټاکل شوی، له هغه نه تېری نشي کولی، نه اوږدېږي او نه هم لنډېږي، یوه له بلي سبقت نه کوي چي د شپې په ځای ورځ راشي یا د ورځي په ځای شپه راشي او یوه له بلي نه سبقت وکړي، بلکي هره یوه خپل حد پېژني او په خپل وخت کي راځي.

په دغي مقدمې سره دوو حقایقو ته اشاره شوې: لومړی دا چي د عالم ټول اشیاء او اجزاء محکوم او مقهور دي او دا چي تحولات د معینو

ضوابطو او سننو سره سم تر سره کېږي، له خپلو حدودو نه تېرى نشي کولى، په خپل وخت کي راځي، په خپل ځاى کي راځي. او دوهم دا چي شپه او ورځ د طبيعت دوه حالته دي او لمر، سپوږمۍ د طبيعت دوه اجزاء، گورئ چي دا دواړه مقهور او محکوم دي، خپل مدار طى کوي، يو د بل مدار ته نه داخلېږي، يو له بل سره ټکر او تصادم نه کوي، مالک الملک الله هر يو په خپل مسير او مدارکي ساتي، د هغه ساتنه کوي او د دغو په حرکت باندي چي کوم نتائج مرتب کېږي، کوم تحولات چي په عالم کي راځي دا هم د معينو سننو او ضوابطو سره سم، يو په بل باندي سبقت نشي کولى، آيا دا دليل د دې خبرې د ثبوت لپاره کفايت نه کوي چي دا هر څه يو مالک ټولواک اداره کوي، او هر څه د هغه مالک الله د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ستا د مرگ پر بګړه څوک کوي؟

ÇÑÈ ûüŸ‰» ¹ ÈäbÎ $kXqãÅ ö ÇÑÈ ûüŸf‰B Žöî ÈäbÎ wöù

الواقعه:۸۶

که تاسي د الله د ارادې په وړاندي محکوم نه ياست " هغه دين چي الله وضعه کړى، هغه سنن او ضوابط چي الله جل جلاله په دې عالم کي وضع کړي، که تاسي د هغه په وړاندي محکوم نه ياست" نو چي کله ستاسي روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې وگرځوئ که رښتوني ياست؟

ستاسي مرگ په دې دلالت کوي چي تاسي د يوه چا د ارادې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې محکوم یاست، نه غواړئ چې په مرګ محکوم شئ، انسان نه غواړي چې په زړښت دې محکوم شي، د هغه قوتونه او استعدادونه دې ختم شي او چې کله د خپل قوت هغه معراج ته ورسېږي، بېرته دې په زوال محکوم شي، دا نه غواړي، نه غواړي چې له مرګ سره دې مخامخ شي، خو څه چاره لري؟، دا چې کله ستا روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې له ګرځولو عاجز يې، دا ثابتوي چې ته د یوه چا د ارادې په وړاندې محکوم يې.

که چېرې تاسو د الله د ارادې او د هغه دین چې ده وضعه کړې، هغه ضوابط او قوانین او مقررات چې په دې عالم کې هغه وضع کړي، د دې په وړاندې محکوم، مقهور او منقاد نه یاست نو چې کله ستاسو روح ستوني ته ورسېږي هغه بېرته وګرځوئ که رښتوني يئ.

دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟

قرآن د عالم د ټولو اشیاوو په اړه فرمايي چې هر څه د الله په وړاندې منقاد دي.

Äß öR$r Ñ°q»J¡ 9$’Î `B N=ó™& ÿ¼ãs!ur šc qäóö7tƒ «!$# Ç`ƒÏŠ uŽötriù&

آل عمران:۸۳ ÇÑÌÈ šc qãèy_öãƒ Ïmøs9Î)ur $YdöŸ2 ur $YãöqÛ

آیا "کافران" د الله له دین نه پرته بل دین لټوي؟ حال دا چې ده ته د آسمانونو او زمکې هر څه طوعاً او کرهاً منقاد دي او په پای کې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طرف ته بېرته ګرځول کېږي.

تاسو د عالم هر څه ګورئ چي د دې عالم د مالک او ټولواک د احکامو او ضابطو په وړاندي منقاد دي، یو شی به هم په دنیا کي داسي و نه ګورئ چي هغه دې کاملاً آزاد وي او خپلي مخي او خپل سرته دي پرېښودل شوی وي. د اوبو قطره چي له وریځي نه په زمکه راپرېوځي، د یوې معیني قاعدې او ضابطې سره سم راپریوځي، نن علم حتی د همدې قطرې د پرېوتو فورمولونه کشف کړي، نن علم دا معلومه کړې چي د کوم فورمول مطابق او په کوم معین سرعت سره هغه په زمکه راپرېوځي؟ کومه تیږه چي پورته ئې اچوئ او بېرته په زمکه راپرېوځي د یوې معینې ضابطې او قاعدې محکومه ده، تاسي په دنیا کي هیڅ داسي څه نشئ موندلی چي هغه دي خپلي مخي ته آزاد وي او د هغو معینو سننو په وړاندي دې محکوم او مقهور نه وي چي الله تعالی ورته ټاکلي .

نن انسان د علم په رڼا کي په دې پوهیږي چي د عالم هر حرکت د قوانینو مطابق ترسره کېږي، ساینس د دې لپاره فورمولونه وضع کړي، دا فورمولونه همغه سنن دي چي الله وضع کړي، نن د حرکت، سرعت، شتاب، ویشتلو، ارتقا او سقوط لپاره په فزیک کي داسي معین فورمولونه وضع شوي چي ثابت دي او تغییر نه مومي. آیا دا کافران د الله له دین نه پرته بل دین لټوي؟ حال دا چي د آسمانونو او زمکي هر څه، طوعاً او کرهاً، خوښ او ناخوښ، که زړه ئې غواړي او که نه غواړي د هغه په وړاندي منقاد او تسلیم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز قرآن فرمايي:

7/Ÿ‰% äó« è@ä4?ã qèr £Ï/Ži $Br ÇÚ ö‘F{$ Ïù¨q»J¡¡9$$ä7 ù=Ï

ÇÊËÈ المائده: ۱۲۰

د آسمانونو او زمکي او څه چي په هغوی کي دي د ټولو پاچاهي الله لره ده او هغه په هر څه قدير او توانا دئ.

د زمکه او آسمانونه د الله جل شانه ملک او هغه ئې مالک دئ، دلته دی د مالک په حيث په هر څه کي تصرف کوي، د دې عالم په هره گوښه کي د ده اراده نافذه او حاکمه ده، هغه مالک الملک دئ.

د الفرقان د سورې په ۲ آيت کي فرمايي:

`ã ƒ Ö9r #‰%9r õÏ, 6ƒ Ó9r ÇÚ ö‘F{$ Ïù¨q»J¡¡9$$ä7 ù=¼çm9 “ Ï%!$

ÇËÈ #\ƒÏ‰ø)s? ¼çn‘£‰s)sù äó« @à2 ,=zr Å7ù=ßJø9$’Î Ô7ƒÎŸ ¼ã©

هغه ذات چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د ده ده "دلته د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هغه د دې عالم مالک دی" نه ئې زوی ځان ته نيولی او نه پدې پاچاهۍکي څوک له هغه سره شريک دئ، هر څه ئې پيدا کړي او د هغه لپاره ئې معينه اندازه ټاکلې" په يوه معينه اندازه ئې هر څه پيدا کړي"

يعني الله جل شأنه د آسمانونو او زمکي ټولواک او حاکم دئ، د هغه حکم په هر ځای کي نافذ دئ، هغه مالک دئ او دا زمکه او آسمانونه د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک دئ چي د حاکم او مالک په توګه په کي تصرف کوي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي او هغه نه زوی لري، زوی ئې هم نه دی نیولی چي د هغه ځای ناستی شي او نه هم د دې عالم په اداره، کنټرول او ساتنه کي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه هغه پیدا کړي او د هر څه لپاره ئې معین حد او اندازه ټاکلې.

§ ðl±9$•q ™r @d$ ’Î ‘$gZ9$ Rïqãr Í$gZ9$ ’Î @ø$ Rïqã

q9 NäŠ ª! $ Nà6 ï•Œ ‘ W B @_Lt “ Ìøg† @à2 •J)ø$r

ÅÙÜÕî `B šc qãÎ/ $B ¾ÏRrŠ `B šc qãã? ûïÏ%$ Û• ùÏB$

ÇÌÈ فاطر:۱۲

شپه په ورځ کي ننباسي او ورځ په شپه کي ننباسي"خو له معیني قاعدې سره سم" او لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي، "هر یوه ته ئې معین مدار ټاکلی چي دغه معین مدار په معین وقت کي پلی کوي" هر یو د ټاکلی اجل او نېټې لپاره خوځېږي، همدغه الله ستاسو رب دی چي پاچاهي او ټولواکي د ده او څوک چي له هغه نه پرته بل څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ.

ګورئ چي هره ورځ څو شېبې په هغه کي تفاوت راځي، شپه په ورځ کي داخله شي او ورځ په شپه کي، ورځ د شپې ځای ونیسي اوشپه د ورځي، په خپل ماحول کي ګورو چي کله شپه وي او کله ورځ، اوس دلته ورځ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا ده ورو ورو شپه را روانه ده او د ورځې ځای شپې ته خالي کېږي. یا شپه کله اوږده شي او ورځ را لنډه شي، کله ګورو چې ورځ اوږده شي، شپه لنډه شي. دا د شپې او ورځې یو په بل کې داخلېدل ، د الله جل شأنه کار دئ، دا الله جل شأنه دئ چې شپه په ورځ کې داخلوي.

دا څوک دئ چې دا کارونه کوي؟ شپه په ورځ کې داخلوي؟ ورځ په شپه کې داخلوي، لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي او هر یو په خپل مدار کې د معینې نېټې سره سم خوځېږي او د هغه اراده په هر څه کې او هر ځای حاکمه او نافذه ده؟ یعني هغه ذات چې دا کارونه د هغه په اراده تر سره کېږي او موږ ګورو چې دا د هغه د سلطنت، سیطرې او تسلط مظاهر دي، همغه ستاسو رب دئ. او له هغه پرته چې څوک مرستې ته رابلې او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ. دومره لږ څه هم د دوی په واک کې نه دي، هیڅ شی هغوی ته نه دی سپارل شوی، د هیڅ شي واک او اختیار نه لري، کوم څه چې د الله نه پرته تاسو مرستې ته دربلئ او د هغه عبادت او لمانځنه کوئ، په دې عالم کې هیڅ واک او اختیار هغوی ته نه دی ورکړی شوی، وښیئ، د کوم څه مالک دي، چېرې د هغوی اراده حاکمه ده او څه کولی شي؟

ÇÑÌÈ bqã_ öëèïøÌr äó« ÈäBIqã-B ¾íÏ‰‹Î “ Ï‰$` » s öÝù

یس:۸۳

نو پاکي هغه ذات لره ده چې د هر څه ټولواکي د هغه په لاس کې ده او د هغه لوري ته ورګرځول کېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ذات چي د هر څه واګي د ده په واک کي دي، واکمني، سلطنت او سيطره هغه لره ده، د ټولو شيانو ساتنه او پالنه کوي، د ټولو امورو تدبير ئې په لاس کي دئ، هغه لره پاکي ده، هغه له هره عيبه منزه او له هرنقص او ضعف نه لوړ دئ.

يعني هر څه د هغه په اختيار کي او د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، په پای کي د خپل رب په لوري درومي، تاسو هم د نورو شيانو په څېر د خپل ژوند په پای کي د خپل رب خوا ته درومئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÎÈ âqªW{$B _ë«! $'‹Îr ÇÚö'F{$ Ñq»J¡ 9$ßz ã¼©

الحديد:۵

دآسمانونو او زمکي پادشاهي ده لره ده، او ټول کارونه الله ته محول کېږي.

د الله تعالی لوري ته د کارونو د ارجاع معنی دا ده چي د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، د هر کار نتايج او پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لکه څنګه چي الله تعالی ټولواک دئ او حکم ئې په هر ځای کي نافذ او حاکم، همداسي د ټولو امورو پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لله الملک، لله الحکم و لله عاقبة الامور.

الله تعالی همغه ذات دئ چي چا ته وغواړي اقتدار ورکوي، له چا نه چي وغواړي اقتدار بېرته اخلي، چا ته عزت ورکوي او څوک له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

š• ùBß$ãÍ\?r ãt±@ `B š• ùBß$’Îsè Å ùBß$ 7Î»B Oßg¯=$èÈ

4?ã 7Rj ¼ö, ß$8Ï‰šÎ ãt±@ `B ÁEÉô r ãt±@ `B ‘Ïè ô r ãt±@ `ßB

ÇËÏÈ ÖƒÏ‰ s% ãó« Èe ä آل عمران:۲۶

ووایه! ا ې بارې ربه! د ملک مالکه! ته ئې چې چا لره وغواړې پاچاهي او واکمني ورکوې او له چا چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چا ته چي وغواړې عزت ورکوې او څوک چي وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

يعني دا هستي ستا ملک او ته ئې مالک او ټولواک يې، دلته ستا اراده حاکمه او نافذه ده، دلته هر څه ستا د مشيت مطابق ترسره کېږي. دې ته مو بايد پام وي چي د ا لله مشيت په حق او عدل ولاړ او د تغيير نه منونکو ضوابطو او سننو مطابق دئ، الله جل شأنه هغه ضوابط موږ ته توضيح کړي چي له مخي ئې چا ته د اقتدار سپارلو پرېکړه کوي، هغه ثابت سنن او ضوابط ئې هم توضيح کړي چي له مخي ئې له چا نه واکمني او اقتدار اخلي، دا تصادفي پېښې نه دي چي په خپل سر، له کومي قاعدې پرته، تصادفي او آناً فآناً ترسره شي، بلکي دا د معينو، ثابتو الهي ضوابطو او سننو مطابق ترسره کېږي، الله جل شأنه دا موږ ته توضيح کوي: هغه چاته اقتدار ورکوي چي ايمان لري ا و عمل ئې صالح وي او په اجتماع کي تر ټولو اصلح وي، لکه چي فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] النور:۵۵

له تاسو نه چيچا ايمان راو ړی او عملونه ئې صالح دي، له هغوی سره الله وعده کړې چي د زمکي خلافت به داسي دوی ته سپاري لکه چي تر دوی مخکنيو ته ئې خلافت سپارلی وو، هغه دين ته به تمکين او اقتدار ورکوي چيډ دوی لپاره ئـ ېغوره کړی، د دوی خوف به په امن بدل وي، (داسي حالت به راولم چي) زما عبادت به کوي او هيڅ څه به له ما سره نه شريکوي.

دا وعده له چا سره شوې؟ له هغه چا سره چي ايمان لري او عمل ئې صالح وي، هغه څوک چي اصلح او تر ټولو غوره وي. خو د دې په مقابل کي هغه کسان هم موږ ته معرفي کوي چي الله تعالی ئې په ذلت محکوموي، په دې اړه الهي سنن او ضوابط هم موږ ته ښيي، چاته چي اقتدار وسپارل شو او هغه فساد وکړ او صلهٔ رحم ئې قطع کړ، الله به ئې ړندوي، اقتدار به بېرته ترې اخلي او په ذلت به ئې محکوموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن کريم د بني اسرائيلو په قصې کي دا موضوع توضيح کوي، او مورږ ته دا ښيي چي پدې قوم کي کوم صفات راپيدا شول چي الله جل شأنه د هغه په وجه د زمکي خلافت ورکړ؟ او بيا کوم صفات په کي راپيدا شول چي دائې بېرته ترې واخيست، په ذلت ئې محکوم کړل او له فقر او مسکنت سره ئې مخامخ کړل؟ قرآن عظيم الشأن هغه الهي مشيت او هغه ضوابط او سنن مورږ ته ښيي چي د هغه له مخي الله تعالی چا ته ملک او اقتدار ورکوي او يا ئې بېرته ترې اخلي او د اقتدار تخت ئې نسکوروي. ځيني کسان داسي گمان کوي چي گواکي دا هسي د چانس او تصادف له مخي ترسره کېږي، حتی دا هڅه کوي چي ثابته کړي پدې اړه څه خاص ضوابط او سنن نه مراعات کېږي، بس د الله تعالی چي چا ته خوښه شوه پاچاهي او اقتدار ورکوي او له چا ئې چي وغوښتل بېرته ئې ترې اخلي. خبره نه يوازي داسي نه ده؛ بلکي پدې اړه ثابت الهي سنن وضع شوي، قرآن عظيم الشأن مورږ ته هغه الهي مشيت او هغه خاص سنن او ضوابط توضيح کړي او دائې را ښودلې چي دا کار د خاصو سننو او ضوابطو سره سم ترسره کېږي، څنگه او چاته ا لله اقتدار ورکوي او له چا نه ئې بېرته اخلي، لکه چي فرمايي:

š• ùßø$ãÍ\?r ãt±@ `B š• ùßø$’Îsè Å ùßø$ 7 î»B ŠÏ9$$Ê@è

4?ã 7Rĵ ţö, ø$8ï‰Ší ãt±@ `B AEêr ãt±@ `B “ïêr ãt±@ `ßB

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇËÈ Ö‰% ãó« Èä آل عمران:۲۶

وواړیه ای باریٔ ربه! د ملک مالکه! ته چي چا لره وغواړې پاچاهي ورکوې "ملک او اقتدار ورسپارې" او له چا نه چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوی ئې "له ذلت سره ئې مخامخ کوې" ښېگڼه ټوله ستا په لاس کي ده "خیر ټول ستا په اختیار کي دئ، ته چي هره فیصله وکړې په هغه کي خیر دئ، که چاته اقتدار سپارې په هغه کي خیر دئ، که له چا نه ئې بېرته اخلې په هغه کي خیر دئ، که عزت ورکوې خیر په همدې کي دئ، که څوک په ذلت محکوموې خیر په همدې کي دئ، ښېگڼه او خیر ټول ستا په اختیار کي دي، ستا په هره فیصله کي خیر دئ" او ته په هر څه قادر او توانا یې.

چا ته عزت ورکول او یا ئې له سپکاوي سره مخامخ کول، د معینو سننو او ضوابطو مطابق تر سره کېږی، چي کله معین مواصفات په یوه فرد یا ټولنې او اجتماع کي راپیدا شول، الله جل شأنه عزت ورکوي او چي بیا څه مشخص مواصفات په هغه کي راپیدا شول بېرته ئې په ذلت محکوموي، سپکوي ئې او عزت بېرته ترې اخلي. یعني په دی باب الهي مشیت د خاصو سننو او ضوابطو مطابق دئ چي تغییر نه مومي، تل ثابت او تغییر نه منونکی دئ.

šÆ Ë ¢ Ûã$ß ì÷ ê‹ ä¾ä$’î ‘$gY9$Î ïqê‹ í$gY9$’î ¾ä$Î ïqê

(c) ketabton.com: The Digital Library

5 $¡ m Îöĺ â$±@ `B äãör ÇÛ$`B MíJ$ß Ì÷ ê MíJ$

آل عمران: ۲۷ ÇÈ

ته ئې چيشپه په ور ځ کي داخلوې او ورځ په شپه کي داخلوې، ژوندی له مړي راپیدا کوې، او مړی له ژوندي نه راپیدا کوي، او چي چا ته وغواړې بې حسابه رزق ورکوې.

دا هم د الله د ملک او واکمنۍ مظاهر دي، دا د شپې او ورځې تګ راتګ، د مرګ او ژوند فیصله، د رزق او روزي اعطاء، د عزت او ذلت فیصله، چا ته اقتدار ورکول او له چا نه ئې بېرته اخیستل، دا ټول د همغه الله په اراده کېږي چي دا ملک اداره کوي او د ټولو امورو تدبیر د هغه په واک کي دئ.

Ê/Ì 6 $Ä ë$> ‘ që ž) m»9) w ‘, s$ä7 ÎJ$ª! $’?»èGù

المؤمنون: ۱۱۶ ÇÈ

نو هغه حقیقي ټولواک لوړ دئ چي له ده پرته بل معبود نشته، او هغه د پرتمین عرش رب دئ.

یعني الله تعالی حقیقي مالک دئ، له ده پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه ټولواک دئ، د عالم هر څه د ده د واکمنۍ تر عرش لاندي دي، هر څه د ده تر سیطرې او سلطې لاندي دي، له کوم عرش نه چي د دې ملک او د عالم اداره کېږي، هغه د ده عرش دئ، او دا هستي ټوله د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیطرې او سلطې تر تخت او عرش لاندي ده، یعني دلته هغه هم مالک دی او هم حاکم. په ټوله هستي کې د ده اراده نافذه ده، هغه د عرش مالک دئ، ځوک چي د الله په ملک کې ژوند کوي، نو هغه به د همغو ضوابطو او سننو سره سم چي الله وضع کړي د خپلو عملونو اجر، بدله او نتایجویني، ځوک به تعذیبوي او چا ته به مغفرت او بخښنه کوي، خو د خاصو سننو مطابق، چا ته چي بخښنه کوي د هغه په باب الله جل شأنه خپل مشیت توضیح کړی، دا بخښنه د خاصو سننو مطابق ده، همدا وجه ده چي ځیني کسان د الله له مغفرت نه محروم دي، که ځوک تعذیبوي د هغه په اړه هم الله جل شأنه خاص سنن وضع کړي.

عملونو ته بدله ځوک ورکوي؟

âš±„ `B Ü Ȩ́èãÇÚ öŖ $r Ñ°q»J¡ 9$Û• ùa¼ã ©$b& Nè? ó9&

Çİ̈È Öï‰ ãó« èà2 4?ã ª! $r âš±„ `Kï ãÿøfr المائده: ۴۰

آیا نه پوهېږې چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د الله ده، ځوک چي وغواړي تعذیبوي ئې او چا ته چي وغواړي مغفرت او بخښنه ورته کوي او الله په هر څه قدیر او توانا دئ.

دلته په دې عالم کې د بدلې، مکافات او مجازات سلسله جاري ده، چي کله انسان په ګناه لاس پورې کوي له همغه لحظې نه د هغه تعذیب پیل کېږي، عذاب د ګناه سره متصل دئ، خو د مجرم او ګنهګار د مجازات مکمله فیصله به د قیامت په ورځ کېږي، په دنیا کې د خپل عمل نسبي بدله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر لاسه کوي. د جرم او مجازات د توامیت یوه ښه بېلګه دا ده چي ګورو هر تاواني توکی انسان ته حرام شوی، الله جل جلاله هغه شیان انسان ته حرام کړي او له هغوی ئې د ډډې کولو امر کړی چي انسان ته زیان رسوي، خو که څوک حرام شیان خوري، الله ورته سزا ورکوي، له کومي لحظې چي انسان حرامو توکو ته لاس اوږدوي له همغي شېبې د ده د تعذیب لړۍ هم پیل کېږي. د دې خبري ښه مثال دا دئ چي که څوک په مخدره موادو لاس پوري کوي، د مثال په توګه چرس څکوي، یا کوم بل داسي حرام توکي ته لاس اوږدوي چي اسلام حرام کړی، له همغي لحظې نه چي څوک دا ګناه کوي، مجازات ئې پیل کېږي، د مخدره موادو منفي اثرات ئې ورو ورو متأثره کوي، تر هغه چي لېونتوب ته ورسېږي، همدا راز که څوک شراب څښي، د دې حرام څیز له منفي اثراتو نه خوندي نه پاته کېږي، انسان چي هره ګناه کوي عذاب ئې له ګناه سره متصل پیل کېږي، خو کامله سزا به د قیامت په ورځ ګوري، هغه مهال چي د انسان ټول اعمال او د هغه اثرات له نن نه تر پایه پورې را جمع شي او د عملونو اثرات ئې تکمیل شي، ځکه هر عمل خاص اثرات لري، د عمل د اثراتو دائره ورو ورو پراخېږي، بیا به د قیامت په ورځ دغو اثراتو ته په پام سره د مکمل اجر او د مکافات او مجازات فیصله کېږي.

موږ په دې عالم کي دا د مکافات او مجازات سلسله ګورو، هغه ذات چي په عملونو نتایج مرتب کوي او عملونو ته مجازات او مکافات ورکوي، همغه الله دی چي په دې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او دا ټوله هستي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ملک دئ.

نه گورئ چي الله جل شأنه ظالمان مؤ اخذه کوي، وئې نيسي او د عذاب متروکه ناخاپي د هغوی په سر راپرېوځي، دا په داسي حال کي چي ټول شرائط د دوی په گټه وي، د اجتماع حالت، او په هغه کي هر څه د دوی په گټه، او د دوی په خدمت کي وي، پر اوضاع حاکم وي، هر څه د دوی په اختيار کي وي، د بقا لپاره ئې ټول شرائط برابر وي، ټول امکانات او وسايل د دوی په لاس کي وي، د دوی د بقا او دوام لپاره ټول شرايط مساعد وي، خو گورو چي ناخاپي د الله تعالی د عذاب او مؤاخذې متروکه د دوی پر سر را پرېوځي او د اقتدار تخت او تاج ئې نسکور شي، لکه چي قرآن فرمايي:

Ñ9 ÓÉß$Ç!È Š$Jèß$Ñ#Œ P‘Î ÇÏÈ Š$èÎ 7/‘ Ÿèù #ø. •? Ñ9&

Ç!È Š#qß$Î •÷ Á 9$(q¿ ` ûïÏ%©!$Šqßr ÇÑÈ Ÿ‰»=Î6ø9$’Î $gè=ÎB ÷=n

$kŽÏù (rãø/ø’ù ÇÊÈ Ÿ‰»=Î6ø9$’Î (öqóÛ ûïÏ%©!$ÇÊÈ Š$?÷Fµ$ “ Ë bööãöèir

7/‘ bÎ) ÇÌÈ A#‹ã Þöq™ 7/‘ óOÎgøŠn=tã =|Ás ÇËÈ Š$¡ ÿø9$

ÇÍÈ Š$ ¹ óÏJø9$Î7s9 الفجر: ۶ -۱۴

آيا ودي نه ليدل چي ستا رب له عاديانو سره څه معامله وکړه؟ هغه د ا رم عاد، "په ارم کي اوسېدونکي عاديان"، د دنگو قدونو خاوندان، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په ښارونو کي د دوی په څېر بل څوک نه وو پيدا شوي او له هغو ثموديانو سره چي په (گڼ شمېر) درو او ناوونو کي ئې تيرې وتراشلې "د ځلو او قصرونو جوړولو لپاره"، او د ميخونو خاوند فرعون سره، (چي ډېر فوځونه ئې درلودل، خپل مخالفين ئې په مېخونو تعذيبول او د هغوی په لاس پښو کي ئې مېخونه ټک وهل) هغه چي په ښارونو کي ئې طغيان وکړ او په هغوی کي د ډېر فساد مرتکب شول، نو ستا رب ناڅاپه په دوی باندي د عذاب متروکه راپرېښوده، يقينا چي ستا رب حتما په کمين کي دئ.

يعني دا پېښي، د دغو قومونو تعذب ښيي چي الله تعالی مترصد دئ، هر چاته تر يوه وخته پورې مهلت ورکوي، ورته مترصد پاته کېږي، په ميقات کي ورته کمين نيول شوی، په خپل وخت او ځای کي ئې ناڅاپي او کلک نيسي.

دلته د هغو قومونو د تعذيب يادونه شوې چي ځواکمن او مسلط ول، شرائط د دوی په گټه ول، اقتدار د دوی په لاس کي وو، وسائل او امکانات ټول د دوی په اختيار کي وو، هغه چي د افرادي قوت له ناحيې تر ټولو قومونو مخکي وو، د دوی په څېر بل قوم چېري نه ترسترگو کېدو، الله جل شأنه دنگي جثې او قد و قامت ورکړی وو، له دې پلوه ئې د نړی پر ټولو قومونو فضيلت په برخه شوی وو، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي و کړه، وگورئ چي الله تعالی له هغوی سره څه وکړل؟!

د ثمود له قوم سره چي د مدنيت آثار ئې تر اوسه پوري پاته دي، ځان ته د قصرونو جوړولو لپاره ئې تيږي په غرونو او سردرو کي تراشلې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمدن کي تر ټولو ولسونو مخکي ول، خو وګورئ له هغوی سره څه معامله وشوه؟!

فرعون وګورئ چي د مضبوط سیاسي اقتدار خاوند وو، د الوهیت دعوی کوي، ځان اعلی رب ګڼي، خپل مخالفین په مېخونو تعذیبوي، لښکري ئې په خدمت کي، خو چي کله ئې طغیان او سرکشي انتهاء ته ورسېده، وګورئ چي الله تعالی له ده او د ده له لښکرو سره څه معامله وکړه، دغو ظالمانو ته ئې تر یوه وخته پوري مهلت ورکړ، خو بیائې ناڅاپي مؤاخذه کړل، بیا د عذاب متروکه د دوی پر سر راپرېوته، دا ښیي چي یقیناً ستا رب په کمین کي دئ.

همدا چي ظالمان مؤاخذه کېږي، هغوی ته صرف تر یوې خاصي نېټې مهلت ورکول کېږي، خو په داسي حال کي چي د دوی د بقا لپاره ټول لازمي شرایط برابر وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، ناڅاپي مؤاخذه کېږي، آیا دا په خپله نه ثابتوي چي دلته د مکافات او مجازات سلسله جاري ده؟ چي څوک طغیان وکړي هغوی مؤاخذه کېږي، له هغوی سره محاسبه کېږي، ترپایه خپلي مخي ته نه پرېښودل کېږي، د جرم او ظلم سزا ورکول کېږي؟

همدا راز فرمایي چي تاسو په زمکه کي وګرځئ او وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو؟

ÇÏÈ ûüBÌóÍ $sèÞ7 ÏÉã b%. # øŸ2 (rãÅŸR$ Ç Ú öR$’Î (rçÅ @øè

النمل:۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ووايه: په زمکه کي وګرځئ "تاريخ ته رجوع وکړئ، د تاريخ پاڼې واړوئ" بيا وګورئ چي د مجرمينو عاقبت څنګه وو.

دا چي هر مجرم قوم ته ئې په پای کي سزا ورکړې، هغه ئې نيولی، هغه ئې له خپل شوم پای او بدمرغه برخليک سره مخامخ کړی، آيا دا نه ثابتوي چي دا عالم يو داسي ټولواک حاکم لري چي دلته ئې اراده نافذه ده او هغه عملونو ته بدله ورکوي؟ دا د بدلې او اجر ورکړه په دې دلالت کوي چي دا (ملک) څانته (مالک) لري.

همدا راز دا چي ګورو ځيني د ايمان په خط کي نېک اجر تر لاسه کوي، په مستمر او انقطاع نه منونکې توګه د خپلو عملونو نېک اجر تر لاسه کوي، د زمکي وارث شي، الله جل شأنه د زمکي خلافت ورته ورکړي، الله تعالی ئې له ناتوانۍ، ضعف، اضطراب، پرېشانۍ، ذلت او بې وزلۍ نه وژغوري، قوت او عزت ته ئې ورسوي، د هغوی د وېرې او خوف هغه حالت چي په ټولنه ئې حاکم وو، هغه ختم کړي او امن امان او اطمينان ور په برخه کړي. او د دې په مقابل کي بله ډله د فساد، ظلم او د جرم په وجه په اسفل السافلين کي پرې باسي، او تر ټولو بد حالت سره ئې مخامخ کړي، دا موږ په خپلو سترګو ګورو، آيا دا چي ځيني کسان د ايمان له خط نه د انحراف په نتيجه کي له دې زيان مندی او خسران سره مخامخ شوي، آيا دا په خپله د دې لپاره دليل نه دئ چي دلته يو احکم الحاکمين، مالک الملک الله دا هستي اداره کوي، او دلته د هغه اراده حاکمه ده او هغه عملونو ته اجر ورکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ÿyØ‹& ¡Œp¢R¾Š‘ Οê ÇÍÈ ϿƒÈþ? Ç¡ ôn& þÎ `» ¡ SÏÿ$ $Zø÷{ š‰ô)9

ÇÎÈ û,Ïïÿ»™ التين: ۴-۵

يقيناً چي موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کي پيدا کړ، بيا مو اسفل السافلين ته رد کړ.

که څه هم ځينو درنو مفسرينو، اسفل السافلين د دوزخ په معنی تعبير کړی، خو دقيقه ترجمه او صحيح تعبير ئې د دنائت او رذالت تر ټولو ټيټ تل او پړاو دئ، تر ټولو پرېوتو او ذليلو مخلوقاتو لاندي ولاړ شي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، دغه حالت د يوه پرېوتي او لاروړکي انسان اسفل السافلين دئ، که لږ دقت وکړئ درته جوته کېږي چي دلته قرآن عظيم الشأن د قيامت د ورځي د اثبات لپاره او دا چي هلته به دين قائمېږي، هلته به د عملونو بدله ورکول کېږي، د دې مدعا د اثبات لپاره دا دليل زموږ مخي ته ږدي چي دا دئ په خپلو سترګو ګورئ چي الله تعالی مجرمينو ته په دنيا کي د دوی د جرم سزا ورکوي، فساد، ظلم، جرم او ګناه دوی له داسي دردناک حالت سره مخامخ کړي، د ذلت داسي کندي ته ئې وغورځوي چي تر ځناورو هم لاندي ولاړ شي. د قيامت د ورځي د محاسبې او مکافات او مجازات د اثبات لپاره په دې استناد نشي کېدی چي کافران به د دوزخ په ژوري کندي کي لوېږي، ښه به وي چي دغه سوره مکمله ترجمه کړو.

د دې سورې په لومړيو آيتونو کي په څلورو ځايونو لوړه شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن عظیم الشأن قسمونه د استشهاد لپاره وي، په کوم څه چي قسم یادوي، هغه د دلیل په توګه وړاندي کوي، دا قسم د هغه شي په عظمت د لوړي او قسم لپاره نه؛ بلکي په هغه د استشهاد لپاره وي، په هغه باندي استدلال کېږي او هغه د دلیل او شاهد په توګه وړاندي کېږي، د یوې ادعا د حقانیت ثابتولو لپاره ئې وړاندي کوي. دلته د سورې په ابتداء کي په څلورو شیانو قسم یاد شوی:

Âú üËR $S̈#7ù$#‹»dr ÇÊÈ ûüÏ•Å í¢qèÛr ÇËÈ Ïnqç/"9$# Ï$s#t6ø9$#r

ÇÌÈ التین: ۱ - ۳

قسم په انځر، زیتون، طور سینا او بلد امین "یعنې مکه مکرمه"

لکه څنګه چي دا دوه وروستني (طور سینا او بلد امین) ځایونه دي، دوه لومړني شیان هم د دوو ځایونو لپاره ذکر شوي، شام د انځرو د ملک په نامه مشهور دئ او فلسطین د زیتون د ملک په نامه، یعني له تین نه مراد هغه ځای دئ چي هلته زیات انځر پیدا کېږي، هغه سیمه چي د انځرو په نامه مشهوره ده او له زیتون نه فلسطین مراد دئ، دا څلور ځایونه دي، دا د وحي مهبط او د پیغمبرانو مبعث دئ، په دغو ځایونو کي ګڼ شمېر پیغمبران مبعوث شوي.

دغه څلور ځایونه چي پیغمبران په کي مبعوث شوي دي، دا شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره جوړښت او تقویم کي پیدا شوی، الله تعالی په هغه کي داسي استعدادونه ایښي چي د پیغمبرانو مرحلې ته رسېدلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي او په دې حقیقت شهادت ورکوي چې الله تعالی انسان په ډېر غوره جوړښت کې، له لوړو لوړو استعدادونو سره پیدا کړی. دا چې انسان دې مرحلې ته هم رسېدلی چې الله په پیغمبری انتخاب کړی او په انساني ټولنې کې، د پیغمبرانو په شان ستر ستر شخصیتونه راولاړ شوي په دې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم او جوړښت کې ، له ډېرو اوچتو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، د پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي:

@ÿöŸ™& ÷ŠŠ‘ ÇÍÈ ö/Èö? Ç¡ ôm& þÎ `»¡ SIM$ $Zô ={ ô)9

ÇÎÈ û,îÿ»™ التین: ۴-۵

یقیناً چې موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کې پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

دا څلور ځایونه چې هلته وحي نازله شوې، او هلته پیغمبران مبعوث شوي، د دې خبرې شهادت ورکوي چې انسان په غوره تقویم کې پیدا شوی، خو همدغه انسان چې الله تعالی له اوچتو استعدادونو سره پیدا کړی، حتی د پیغمبرانو مقام ته رسېدلي، خو له همدې انسانانو نه ځیني د دې وړ شي چې الله تعالی ئي په اسفل السافلین کې نسکور کړي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټې درجې ته سقوط وکړی، تر ځناورو زیات ظالم او جاهل شي، سترګي لري خو په هغو لیدل نشي کولی، غوږونه لري خو په هغو اورېدل نشي کولی، په غوږونو او زړونو ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهر ولگول شي، پر سترگو ئې پردې پرېوځي، په څه نه پوهېږي، د حیواناتو په څېر شي او تر هغوی نه هم ډېر پرېوتی او بد.

Ŋţr $ķĺ brĭĄ ĉăž ŭăă Ŋţr $ķĺ šc qŋ)ÿ ž Ò qĕĕ Ŋţ ...

7 Ĩ»9rĕ @Ê Ŋĕ @/ É»è¬ŀ[$ 7 Ĩ»9rĕ $ķĺ bqăKǿ„ ž Ŀ#Œ#ä

Ç̧Ð̈È šc qĕÿ»óŋ$ĕ الاعراف: ۱۷۹

دوی د د څارویو په څېر دي او تر هغوی هم ډېر ناپوه او لارورکي.

دا په داسي حال کي چي انسان په ډېر ښکلي او غوره جوړښت کي او له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، خو له دوی نه ځیني په اسفل السافلین کي پرېوځي، په اجتماع کي ئې هومره فساد او د ظلم داسي بد حالت رامنځته شي چي د ځناورو ترمنځ په ځنگله کي هم داسي حالت نه وي، تر وحشي ځناورو زیات بې رحمه او سخت زړی شي، په خپل همنوع انسان دومره ظلم او تېری کوي چي هیڅ ځناور ئې له بل سره نه کوي، آیا د نړۍ په کوم گوټ کي به داسي ځناور ومومئ چي د بې رحمو روسانو او کمونستانو په څېر به وحشي او قسی القلب وي؟! کوم څه چي روسانو او کمونستانو زموږ له ملک او ملت سره وکړل، هیڅ حیوان به داسي و نه گوریٔ چي تر دې حده سخت زړی او بې رحمه وي؟ حیوان که ښکار کوي، که خوړل کوي، دومره ئې کوی چي ورباندي اشباع شي، لوږه ئې ورباندي ختمه شي، خو انسان دې حد ته ورسېږي چي بیا په وژلو نه مړېږي، چي هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره ويني توی کړي، د هغه تنده نه رفعه کېږي، حيوان، زمری، لېوه، دومره خوړل او څيرل کوي چي ضرورت ئې رفعه شي، په همدې اکتفا کوي، بيا هيڅاته څه نه وايي، زمری چي موړ شي چي تر څنگ ئې هم څوک تېرېږي څه ورته نه وايي، ضرورت ئې ورته نه وي، خو انسان بيا دومره وحشي، بی رحمه او قسی القلب شي چي د هغه ظلم انتها او پای نه لري. خو له دې وضعې نه څوک مستثنی دي:

ÇÏÈ 5bqãZøÿöî íôöø óßù Ï Ì» s î Á 9$(qèå r (qãZ#ä ûïÏ%©!$# wÎ)

التين:۶

مگر هغه کسان چي ا يمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، چي دوی لره انقطاع نه منونکی، مستمر او مسلسل اجر دئ.

دا دئ گورئ چي يوه ډله د خپلو بدو عملونو په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، د ذلت، دنائت، رذالت، وحشت، جهل او ضلالت د ژوري کندي په تل کي، تر هر ټيټ نه ټيټ او تر هر پرېوتي پرېوتی، او بله ډله گورئ چي د خپلو نېکو عملونو مسلسل او انقطاع نه منونکی اجر تر لاسه کوي. له دې نه په خپله ثابته کېږي چي دلته په دې عالم کي د مكافات او مجازات سلسله روانه ده.

ÇÑÈ ûüÉÅ»tøtø:$# É3ômr'/ ª!$ §ø9r& ÇÐÈ ÈûïÏe$!$/ ß÷èt/ y7 /Éj3ãJù

التين:۷-۸

نو د دين په نسبت څه شي دوکه کړې؟! مگر خدای احکم الحاکمين نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟!

په داسي حال کي چي ته د انسانانو په ټولنه کي، په خپل ژوند کي د مکافات او مجازات سلسله ګورې، نو څه شي دې ته اړ کړی یې چي دین تکذیب کړې؟ د قیامت د ورځي حساب او کتاب ونه منې، حال دا چي په خپلو سترګو د مکافات او مجازات سلسله ګورې؟ الله تعالی د دې عالم حَکَم او حاکم دئ او د احکم الحاکمین رب پریکړې پکي نافذې او حاکمې دي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

ßtbU $Br 4‹rV{$# Y$Ye?ötB ž’Î ‘ Ïd ‘bÎ ÇÌÍÈ bq¤Ž³Y‹9 ãwàd ‘bÎ

ÇÌÏÈ ûüÏ%Ï‰»|¹ óOçFZä bÎ) $YÍ!$t/$«Î/ (qè?ù ÇÌÎÈ ûüÎ³ZJ

الدخان: ۳۴-۳۶

یقیناً دا ډله خلک، حتما وايي چي دا نه دئ مګر زموږ لومړنی مرګ، او موږ بېرته راژوندي کېدونکي نه یو. که رښتوني یئ زموږ پلرونه راژوندي کړئ.

یعني همدا یو مرګ لومړی او وروستی مرګ دئ، بیا ژوندون نشته، له خپلو قبرونو نه بیاراپاڅېدا نشته، څوک مو بېرته نه را ژوندي کوي، که داسي وی نو زموږ پلرونه چي مړه شوي بېرته را ژوندي کړئ که تاسو رښتیا وایئ.

که تاسو وایاست چي قیامت شته، له مرګ نه وروسته بیاژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته، مور به بېرته له خپلو قبرونو نه را اوچتېږو، دا زموږ آباء او اجداد چي د مخه مړه شوي، يو خو بايد را ژوندی شي، تاسو خو يو راژوندی کړئ، که رښتوني يئ.

خو قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي:

{qĶ. Ňâĵ Ĺà»Ŷõ-d& Ĺîô% `Ë ûïŸ%Ŝr 8ŧê ňq% P& Ĭöz Ňèd&

ÇÌÐÈ ûüBÌ¼e الدخان:۳۷

آيا دوی غوره دي که د تبع قوم او هغه چي تر دوی د مخه ول، موږ هلاک کړل، يقينا دوی مجرمان ول.

د تبع قوم، هغه چي له قريشو مخکي تېر شوي، په عربو ئې حکومت کړی، فساد او طغيان ئې وکړ، الله مؤاخذه او هلاک کړل، له کيسې ئې د عربو هر ماشوم خبر وو، او ټول هغه مجرم قومونه چي تر دې د مخه تېر شوي او د خپل جرم په وجه نيول شوي او د الله تعالی په شديد عذاب اخته شوي، کافي نه دي چي قريش دې ته ورته برخليک ته منتظر وي، الهي محاسبه مجازات تکذيب نه کړي؟!

دا چي ته په تاريخ کي گورې چي الله جل شأنه مجرم قومونه هلاکوي، د طغيان په سبب ئې نيسي او سخته سزا ورکوي، آيا دا په خپله د دې دليل نه دئ چي دلته يو ذات شته چي دا عالم اداره کوي، د عالم د امورو تدبير د هغه په لاس کي دئ او په عملونو مکافات او مجازات مرتب کوي، او د مجرمينو د مجازات په بڼه کي د هغه د قدرت، سيطرې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکمیت آثار او مظاهر په خپلو سترګو ګورو، دغه مظاهر د مالک الملک الله د شته والي ښکارندوی دلیل دی.

پر الله جل شأنه د ایمان مقتضیات

نن پر الله تعالی د ایمان د مقتضیاتو په اړه بحث کوو، د دې بحث په ترڅ کې به دا موضوع روښانه کوو چې په الله جل شأنه باندې د ایمان غوښتنې کومې دي؟ که وغواړو د الله او د بنده ترمنځ د رابطې او تعلق څرنګوالی، صرف په څو مختصرو الفاظو کې خلاصه کړو نو ویلی شو چې د بنده او د الله ترمنځ تعلق د عبادت او د استعانت تعلق دئ، یعني دا چې یوازې د الله جل شأنه عبادت وشي او صرف له هغه نه مرسته او استعانت وغوښتلی شي.

د (عبادت) اصل له (عبد) نه دئ، عبد مریي او غلام ته وایي، څوک چې موږ د مریي او غلام په توګه پېژنو، د هغه څو مهم خصوصیات او ځانګړتیاوې وي: هغه د خپل ځان مالک نه وي، هغه په خپل ژوند کې هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه داسي نه لري چي دی ئې مالک خاوند او صاحب وي، د هغه هر څه د ده د آقا او مالک وي، هغه په ټولو هغو شيانو کي چي د ده په اختيار کي دي، د يوه امين په توګه تصرف کوي، دا د هغه په لاس کي امانتونه دي، د ده خپل شخصي ملکيت نه وي، څنګه چي د ده آقا او مالک غواړي او د هغه خوښه وي په همغه شان په دې امانتونو کي تصرف کوي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په باب فرمايي:

c 'Î Nç ̊qßr óß¡ ãR& šú üÏZÏBsßJø9$# šÆÏB 3“ uŽtIô©$# ©!$# bÎ)

.... šc qè=ÏG»s)ãƒ bqãYyfø9$# ãNßgs9 ¨br'Î/ Nçlm;ºuqøBr&ur

التوبه: ۱۱۱

يقيناً چي الله له مؤمنانو د دوی نفسونه او مالونه اخيستي، د دې په بدل کي چي جنت به د دوی وي، د الله په لار کي جنګېږي، وژني او وژل کېږي....

لکه چي مريي پېرل کېږي، دغسي الله جل شأنه مؤمنان د جنت په بيعه اخيستي دي، د دې معاملې له مخي نور دوی د خپل نفس او مال خاوندان نه دي، د دوی نفس او مال په حقيقت کي لدوی سره د الله امانتونه دي.

د مريي او د غلام دوهم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپلو ټولو هڅو، هلو ځلو او تصرفاتو کي د خپل آقا رضا لټوي، همدا د هغه هدف وي، هغه خپل حرکات او سکنات، خوی او عادت، کړه وړه او خپلي اړيکي او تعلقات داسي عياروي چي د هغه اقا او مالک ترې راضي شي، هر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چې دی ئې د خپل آقا او مالک د رضا خلاف کوي، هغه ته بغی ویل کېږي، او پدې صورت کې هغه باغي ګڼل کېږي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمایي:

ª! $r «ŀ $ÉV $Ê óÐ ä$óÏĜ$ç¡ ÿR “Ìô„ `B Ä $Y9$šÆ Ïr

ÇÐÈ Ï$6ÏèøŠ$ râ‘ البقره: ۲۰۷

له خلکو نه ځیني هغه دي چې خپل نفس د الله د رضا په لټه کې پلوري او الله په دغو بندګانو رؤف او مهربان دئ.

الله جل شأنه په هغه بنده رؤ ف او مهربان دئ چې خپل نفس د الله د رضا په لټه کې خرڅوي، د دې لپاره چې خپل رب راضي کړي خپل هر څه وقف کوي.

د عبد او مریي دریم خصوصیت دا دئ چې هغه په خپل ټول ژوند کې، د خپل آقا د فرمان مطیع وي، هغه له خپله طرفه د هیڅ کار په اړه فیصله نه کوي، هغه ته چې د څه کولو کوم دستور او هدایت ورکول کېږي، همغه کوي، کوم اقدام چې د خپل آقا او مالک د اذن نه پرته وکړي، بغاوت ګڼل کېږي، دا د غلامۍ او مریيتوب له حده تجاوز ګڼل کېږي، هغه د ژوند په هیڅ برخه کې په خپله تصمیم نه نیسي، هره خبره چې کوي او هر تصمیم چې نیسي، نو هغه به د خپل آقا د امر او هدایت سره سم نیسي، قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

bqã/ b‚ #•Bx ÿÆqIS ‘r ª! $Ó|Ó% #Œ) pZBsã Ÿwr 9ÜBsÜ) b%. $Br

W/-Ê @Ê ô)ù ¼ãqIS ‘r ®!$Ä È è/ ` Br bÜdÌBx ôB ã•|ø$Bg9

ÇÏÈ $Y7B   الاحزاب:۳۶

او هیڅ با ایمانه نارینه او ښځې ته دا نه ښایي چي کله الله او د هغه پیغمبر د کوم کار فیصله وکړي بیا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختیار وي، او څوک چي له الله او د هغه له پیغمبر نه سرغړاوی وکړي، یقیناً چي په څرګنده توګه بې لاري شوی.

یعني د کوم کار په اړه د الله تعالی او د ده د پیغمبر له پرېکړي وروسته له هر مؤمن بنده نه دا ا ختیار سلب کېږي چي له خپله لوري بله پرېکړه وکړي، له دې وروسته هغه په بشپړ اطاعت مکلف دئ، د بلي پرېکړي او فیصلې حق نه لري، څوک چي سرغړاوی وکړي د هغه په بې لاریتوب او ضلالت کي هیڅ شک نشته.

د عبد او مریي څلورم خصوصیت دا دئ چي هغه به خپل دوست او دښمن د خپلو تمایلاتو په بنسټ او د هوی او هوس له مخي نه ټاکي، په دې اړه هم له ده نه اختیار سلب شوی او هغه د خپل آقا او مالک د پرېکړي او حکم محکوم دئ، که کوم غلام او مریي د خپل آقا دښمن په دوستۍ ونیسي، هغه بغاوت کړی، او که هغه د خپل آقا دوست دښمن وګڼي بیا ئې هم بغاوت کړی. قرآن عظیم الشأن د مؤمنانو په اړه همدغسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايي:

[illegible]

المجادله:۲۲

هغه قوم چي پر الله او پر آخرت ئې ايمان وي، هيڅكله داسي ونه مومې چي هغه چا سره دوستي وكړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني كړې وي، كه څه هم دوى ئې پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه كسان دي چي الله د دوى په زړونو كي ايمان ثبت كړى او په خپله روح "يعني په غيبي فيض" سره ئې د هغوى مرسته كړې، هغوى به داسي جنتونو ته داخل كړي چي ترې لاندي نهرونه بهېږي، په هغه كي تلپاته، الله له هغوى نه راضي شوى، دوى له الله نه راضي شوي، همدا د الله حزب دئ، "دغه كسان د الله د حزب غړي دي" يقيناً چي د الله حزب بريالى دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Èĵ ä$Šï÷& ÑãR'q÷z ĵr Ñää$/#ä (yãÏ, F? Ÿw (qãB#ä šú ïÏ%©!$ pkš‰r'¯»tƒ

7 Í¯»yJƒM}$ ’?tã tøÿä6ø9$# (qç6ys6tFó™$# Èbr& ...

ÇËÌÈ šcqßJÎ=»©à9$# ãNèd

التوبه:۲۳

اې مؤمنانو! که ستاسو پلرونه او ورونه کفر ته پر ایمان ترجیح ورکړي نو خپل دوستان ئې مه نیسئ، او ستاسو هرڅوک چي له دوی سره دوستي وکړي هغوی ظالمان دي.

له دې مبارک آیت نه په څرګنده توګه معلومېږي چي د عبادت په اړه هغه تعبیر صحیح نه دئ چي ځیني خلک ئې ترې لري او په ځینو خاصو مواردو کي ئې راخلاصه کوي، بلکي د عبادت مفهوم ډېر وسیع، جامع او شامل دئ، د انسان ټول ژوند احتوی کوي، که څه هم د علماوو ترمنځ پدې اړه اختلاف شته چي کوم څه ته مورِ عبادت ویلی شو، کوم څه عبادات دي او کوم څه معاملات؟ آیا عبادت داسي جامع او شامل لفظ دی چي د ژوند ټول ابعاد احتوا کوي او که نه محدود دئ او څو مشخصو افعالو ته ویل کېږي؟

په حقیقت کي عبادت د انسان ټول ژوند ته شامل دئ، نه څه معینو لحظو او څه مشخصو افعالو ته. اسلام له دې تفکیک او بېلوالي سره موافق نه دئ، دا ځکه چي الله جل شأنه انسان د عبادت لپاره پیدا کړی، د ده د ټول ژوند مقصد باید عبادت وي، هغه په ټول ژوند کي باید د یو عبد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مريي په شان عمل وکړي، او دمريي او عبد خصوصيات هماغه دي چي موږ بيان کړل.

څوک چي له الله سره د دې تعهد وکړي چي صرف د هغه عبادت به کوي، هغه له بلي هري بندګۍ نه آزاد شي، لکه چي يوسف عليه السلام د خپل زندان ملګرو ته فرمايي: آيا متعدد اربابان غوره دي که يو واحد رب چي هغه د سلطې او سيطرې خاوند دئ؟

ßïn q$ ª ! $Q& îöz šc qèÿGB Ò $/ö ä Çö Å $Ö‹Å 9 Á »f

ÇÌÈ â$g)9$ يوسف:۳۹

آيا دا متفرق اربابان غوره دي او که يو قهار رب؟

يعني يا به انسان د واحد الله عبادت او بندګي کوي او يا به د متعددو اربابانو په وړاندي د عبادت او بندګۍ سر ټيټوي او دا ذلت به مني. د قرآن متعد د آيتونه همدا مطلب راښيي.

يوازي له الله نه استعانت:

موږ په دې عالم کي ګورو چي دلته هر څه هغه مالک الملک الله لره دي چي د هغوی ساتنه، پالنه او روزنه کوي، کوم چي د رحمت آثار ئې په ټول عالم کي خواره دي، د سلطې او سيطرې آثار او مظاهر ئې ګورو، موږ په عالم کي بل داسي څوک نه ګورو چي د عبادت وړ وي، په دې عالم کي مو يوازي الله تعالی داسي وموند چي د عبادت او لمانځني وړ دئ، لکه څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يوازي الله تعالی د عبادت او لمانځني وړ دئ او موږ صرف د ده عبادت او بندګي کوو، همدا راز صرف له هغه نه استعانت غواړو. دا په الله باندي د ايمان ستره تقاضا ده، يوازې د يوه الله عبادت او بندګي او صرف له هغه نه استعانت او مرسته. موږ په دې ټول عالم کي بل داسي څوک و نه موند چي هغه زموږ اړتياوو ته ځواب ووايي او هغه زموږ د غوښتنو په ترسره کولو قادر وي، يوازي يو الله مو دغسي وموند چي هغه زموږ د مشکلاتو حل کوونکی دئ، په دې خاطر موږ يوازي له همغه الله نه چي د دې عالم مالک دئ او د هر څه ساتنه او پالنه کوي، د همغه عبادت کوو او فقط له هغه نه استعانت او مرسته غواړو، هغه الله چي د ستايني وړ دئ، حميد دئ، د ټول عالم رب دئ، رحمت ئې انتها او پای نه لري او د دې عالم هر جز ته شامل دئ او هغه په هر څه باندي په خپل قاهره قدرت غلبه کړې او هر څه ئې احاطه کړي، هغه چي په خپل ملک کي د مالک الملک په توګه تصرف کوي او په دې کي هيڅوک له هغه سره شريک نه دئ او عملونو ته اجر ورکوي، صرف له همدغه الله نه مرسته غواړو.

د قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي عبادت او استعانت له يوه بل سره مترادف او يو د بل په ځای ذکر شوی، لکه چي فرمايي:

ôã brĳÉGó„ šú ï‰$bĵ ‘ä9 ó Ê GŸ& þÎqãš$Ñà6 š‘ A$%r

ÇÊÈ šú ïÌÅ#Š Lèg_ bqèz ô‹™ ’Î$6ã غافر: ۶۰

او ستاسو رب وويل: ما ته دعاء وکړئ چي درته وئې منم، يقيناً هغه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي زما له عبادته لويي (او سرغړاوی) کوي ډېر ژر ده چي جهنم ته به ذليل او سپک داخل شي.

يعني ما ته دعاء وکړئ چي ستاسو دعاء قبوله کړم، څوک چي تکبر او لويي وکړي، ځان تر دې لوړ وګڼي چي خپل رب ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، دا غرور او لويي به ئې له ذلت سره مخامخ کړي او په دوزخ کي لوېدو ته به ئې چمتو کړي.

په دې مبارک آيت کي د عبادت او دعاء په ارتباط څو مهم مطالب ذکر شوي:

لومړی دا چي الله جل شأنه مونږ په دعاء کولو مکلف کړي يو " وَ قَالَ رَبُّكمُ ادۡعُونى أَستَجِب لَكمۡ " ستاسو رب ويلي: ماته دعاء وکړئ، او د دې وعده ئې راسره کړی چي ستاسو دعاء به منم "أَستَجِب لَكم"

دويم مطلب دا چي د لويي احساس، تکبر او غرور د دې باعث شي چي انسان له الله نه د مرستي او استعانت له غوښتلو ډډه او د هغه له عبادت نه سرغړاوی وکړي، "إِنَّ الَّذِينَ يَستَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتى سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ "

تکبر، د لويي احساس او غرور د دې باعث شي چي انسان د الله له عبادت نه او يا د هغه له استعانت نه ډډه وکړي، دا استغنا ده چي انسان طغيان ته رسوي، او په پای کي ئې له ذلت او رسوايۍ سره مخامخ کوي:

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

و من لم يسئل الله يغضب عليه: چا چي الله ته سوال ونه کړ، دعاء ئې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه او له هغه نه ئې مرسته و نه غوښتله، الله په هغه باندي غصه کېږي، چي هر څومره له الله نه زيات غواړي همدومره راضي کېږي. داسي نه ده چي يوازي د لويو لويو شيانو دعاء به کوې، بلکي له واړه نه تر ستر شي، حتی که مو په کور کي مالگه نه وه دا هم له الله نه وغواړئ، حتی که د څپلۍ بند مو وشلېدو؛ دا هم له الله نه وغواړئ، پيغمبر عليه السلام همداسي فرمايي: څوک چي الله ته سوال و نه کړي، هغه ته دعاء و نه کړي، الله په هغه غصه کېږي.

- درېيم مطلب چي په دې آيت کي ذکر شوی هغه دا دئ چي عبادت ئې د دعاء په ځای راوستی، تاسو د آيت په سر کي دا الفاظ گورئ: وَ قَالَ رَبُّكمُ ادْعُونی: ستاسو رب وويل: ماته دعاء وکړئ، خو د آيت په وروستۍ برخي کي ويل شوي: إِنَّ الّذِينَ يَستَكْبرُونَ عَنْ عِبَادَتی سيَدْخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ: يقيناً هغه چا چي ځما له عبادت نه ئې لويي وکړه، ځان ئې له دې نه ستر وگاڼو چي ما ته دعاء وکړي، گورئ چي د آيت په وروستۍ برخي کي د دعاء په ځای عبادت راغلی، دا په خپله ښيي چي استمداد، استغاثه او دعاء له عبادت سره مترادف ده. پيغمبر عليه السلام فرمايي:

الدعاء هو العبادة* رواه ابوداؤد و الترمذي

دعاء په خپله عبادت ده

الدعاء مخ العبادة* رواه الترمذي

دعاء د عبادت مغز ده

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدين و نورالسموٰت و الارض *   المستدرک

دعاء د مؤمن وسله، د دين ستنه او د آسمانونو او زمكي نور ده.

کله چي انسان الله جل شأنه ته دعاء کوي د ده دعاء د دې مظهر ده چي هغه د الله جل شأنه په وړاندي د نيازمندۍ او احتياج احساس کوي، همدا د نيازمندۍ او احتياج احساس د دې باعث شي چي د الله جل شأنه په وړاندي دعاء وکړي او مرسته ترې وغواړي، همدغه احساس ئې د الله تعالى عبادت او بندگۍ ته رابلي، عدم دعاء او عدم استعانت، دا په دې دلالت کوي چي هغه له الله جل شانه نه ځان مستغني گڼي، دا د ده د استغناء او بې نيازۍ نښه ده، قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

ÇÐÈ Ó_óGÓ'$q#ã§b& ÇÏÈ ÓöÖŠ9 `»¡ SM$b]Î) Hx.   العلق : ۶-۷

داسي نه ده، يقيناً چي انسان هغه مهال حتماً طغيان کوي چي ځان مستغني وگڼي.

دا د انسان طبيعت دئ چي کله ځان بې نيازه او مستغني وگڼي طغيان کوي.

د دعاء په اړه په بل آيت کي داسي لولو:

#Œ]Î) ÆÎ$!$oqãŠ Ü=‹Å_é ë= ƒÎ% 'Îû Óí_ã "ŠÏ$6Ïã 7 9'™ #Œ]r

ÇÊÑÏÈ šc rß‰©ö' Nß=è9 'Î1 (qãZÏB÷sã‹ø9 'Í< (qç6ÉfGó¡Šù ÈbŠãŠ

البقرة: ۱۸۶

که زما بندگان زما په اړه له تا پوښتنه وکړي، (نو ورته ووايه) يقيناً چي زه نږدې يم، کله چي کوم دعاء کوونکي راته دعاء وکړي دعاء ئې منم، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی دي زما حکم ومني، او په ما دې ایمان راوړي، تر څو رشد او کمال ته ورسېږي.

په دې مبارک آیت کي د دعاء په اړه موږ ته دا لارښوونې شوې:

الله تعالی خپلو بندگانو ته نږدې دئ، د دوی دعاگاني مني، د الله تعالی بندگانو ته په کار ده چي د خپل رب هدایاتو ته تسلیم وي، په هغه ئې ایمان وي، د دغو دریو مهمو کارونو، دعاء، اطاعت او ایمان په وجه به ئې رشد او کمال په برخه شي.

کله چي انسان له مشکلاتو، ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي، بل ته اړ او محتاج شي او کله چي د هغه امید له هر څه قطع شي، په خپل ماحول کي داسي څوک و نه گوري چي د ده مشکل حل کړی شي، د هغه نارې واوري، د هغه احتیاج او اړتیاوي منتفي کړي، او داسي یو شی په خپل ماحوال کي نه گوري چي په هغه حساب وکړي، په هغه بروسه او اعتماد وکړي، ټول هغه وسائل او ذرایع چي په اختیار کي ئې دي هغه بې نتیجې پاتې شي، او ونشي توانیدی چي د ده غوښتنو او اړتیاوو ته ځواب ووایي او د هغه اضطراب او پرېشاني رفع کړي، په دې حالت کي الله جل شأنه ته پناه وړي، له هغه نه استمداد غواړي، له هغه نه مرسته غواړي او په اخلاص سره د بندگۍ تعهد کوي، خو چي کله ځان بې نیازه وگڼي، له وفرت او کثرت سره مخامخ شي، نو بیا الله هېر کړي ا و خپل مؤکد تعهدات شا ته وغورځوي، او د الله جل شأنه په نسبت د شرک مرتکب شي، لکه چي قرآن عظیم الشأن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible] العنکبوت:۶۵

کله چي په کشتۍ کي سپاره شي نو په داسي حال کي الله مرستي ته رابلي چي ده لره د خپل دیانت خالصوونکی دي، (د دې تعهد کوي چي له الله تعالی پرته به د بل چا عبادت او بندګي نه کوي) خو کله چي هغوی د وچي لوري ته وژغوري ناڅاپه بیا شرک کوي.

دلته په بېړۍ کي د سپرېدو یادونه د دې لپاره شوې چي په بېړۍ کي د انسان رابطه له ډېرو هغو شیانو سره قطع شي چي په واک کي ئې وو، ټول هغه وسائل، ذرایع او امکانات چي په اختیار کي ئې وو، د ده مرسته ئې کوله، ده پرې اعتماد کولو، اوس ئې ارتباط ورسره شلېدلی، په هغه حساب نشي کولی ، په هغه تکیه او اعتماد نشي کولی، د ده مرسته نشي کولی، کله چي وګوري په کشتۍ کي له سپرېدو سره سم ئې له ټولو دغو وسایلو لاس قطع شوی، د سیند له څپو سره مخامخ دئ خو داسي څه ورسره نشته چي له خطره ئې وژغوري، نو په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، مرسته ترې غواړي، اوږدې اوږدې دعاګاني ورته کوي، د خطر په زیاتېدو سره نه یوازي د ده دعاګاني اوږدې او پرله پسې شي بلکي له الله تعالی سره ژمنه کوي چي که له خطره ئې وژغوري په اخلاص او صداقت سره به د ده بندګي کوي، خو کله چي څپې تم شي، خطر پای ته ورسېږي، الله تعالی ئې روغ رمټ ساحل ته ورسوي، بیا نو په دې ژغورني

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نجات کي له الله تعالی سره بل څه او بل څوک شریکوی، خپلي مخکني ژمني هېري کړي، مخکني حالت ته وګرځي، طمعه ئې له الله تعالی پرته له نورو او اعتماد ئې له الله تعالی پرته پر نورو شي!!

دا آیت نه یوازي د خطرونو او ګواښونو په وخت کي د انسان حالت او له الله تعالی سره د ده د تعلق څرنګوالی په دقیقه توګه انځور کړی بلکي په دین کي د اخلاص حقیقت ئې هم موږ ته واضح کړی. په دین کي د اخلاص معنی دا ده چي انسان له الله تعالی پرته په بل چا اعتماد و نه لري، له بل چا طمعه ونه لري، په بل څه باندي توکل او تکیه ونه کړي، طمعه ئې یوازي له الله وي، او د دعاء لاسونه ئې یوازي د الله تعالی په وړاندي لوړ کړي وي، داسي وګڼي چي په دي عالم کي له الله تعالی پرته داسي څه نشته چي د ده مشکل حل کړی شي، د ده اړتیاوو ته ځواب وویلی شي، او د ده مرسته وکړی شي، نو ځکه ئې هم طمعه له الله تعالی وي او هم ئې اعتماد پر الله تعالی، دې حالت ته په دین کي اخلاص وایي.

ته چي هر څومره د الله تر څنګ په بل څه حساب کوې، په هغه اعتماد او بروسه کوې، هغه ته امید ساتې او له هغه نه طمع کوې، دې حالت ته د شرک حالت وایي، خو کله چي ستا حالت هغه چا ته ورته شي چي په بېړۍ کي سپور دئ او د طوفان څپو احاطه کړی، هري خوا ته چي سترګي اړوي داسي څه په نظر نه ورځي چي د ده مرسته وکړی شي، نو الله جل شأنه ته مخه کړي او له هغه مرسته غواړي، خپل دین د هرراز شرک له شوائبو پاکوي، په اخلاص سره د الله تعالی د بندګۍ تعهد کوي، له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالى سره ژمنه کوي يوازې د ده عبادت به کوي، له ده سره به په عبادت او بندګۍ کي بل څه او بل څوک نه شريکوي، ستا دا حالت په دين کي د اخلاص او سوچه والي په معنى دئ، او که ستا حالت د هغه چا په څېر شو چي د طوفان له څپو ژغورل شوى، ساحل ته روغ رمټ رسېدلى، خو په دې ژغورني کي له الله تعالى پرته د بل چا د مرستي او عنايت په اغېز باور لري، او خپل نجات د نورو عواملو مرهون ګڼي، له الله تعالى سره خپلي ژمني هېروي او د مخکنيو شېبو اخلاص له لاسه ورکوي، نو تا د الله تعالى په نسبت شرک کړى.

همدا مطلب قرآن عظيم الشأن، د روم د سورې په "۳۳" آيت کي داسي توضيح کوي:

ɱZB Og%#Œ& #Œ] Ge ï h ø] ûüÎ•ZB Nå® (qãŠ ž@Ñ ¨ $Z9$¡§ B #Œ]r

ÇÌÌÈ bqä Îô ç ü ĝ hÎ Nåŋ B ×,ƒÌù #Œ] þ ¨ q ‘

کله چي خلکو ته څه تکليف او سختي ورسېږي، "له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي" خپل رب په داسي حال کي مرستي ته رابلي چي د هغه لوري ته رجوع کوونکى وي "په پوره انابت سره الله تعالى ته دعاء کوي او مرسته ترې غواړي" خو کله چي (الله تعالى) له خپل لوري کومه پېرزوينه وروڅکي "د کوم رحمت او پېرزوينې خوند وروڅکي او له رحمت نه ئې برخمن کړي" ناڅاپه د دوى يوه ډله د الله په نسبت شرک کوي.

يعني د مصيبتونو، ستونزو او کړاوونو په وخت کي په ټول انابت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ته رجوع کوي، خو چي کله الله جل شأنه خپله پېرزوېنه او رحمت د دوی په حال شامل کړي، بیا د الله په نسبت د شرک مرتکب شي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لقمان: ٣١-٣٢

نه گورې چي کشتۍ د الله په فضل سره په بحرونو کي مخ په وړاندي درومي، تر څو خپل آيتونه تاسو ته وښيي، يقيناً په دې کي هر صبر کوونکي شکور بنده لره نښي دي او کله چي څپې هغوی د سيورو په څېر وپوښي، "څپې ئې احاطه کړي، په دې حالت کي" الله پداسي حال کي مرستي ته رابلي چي په دين کي ورته مخلص وي، خو چي کله ئې د وچي په لوري وژغوري "په نتيجه کي به ئې گورې چي يوازي" د دوی ځيني مقتصد او منځ لاري وي، او زموږ له آيتونو نه انکار نه کوي مگر هر عهد ماتوونکی او ناشکره.

يعني څوک چي د الله د نعمتونو قدر کوي، له ستونزو او کړاوونو سره د مخامخېدو پر مهال د صبر لار غوره کوي، هغوی ته په دې وينا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېري نښي او لارښووني دي، معنی ئې دا ده: چي الله جل شأنه بحر درته مسخر کړی، په دې عالم کي ئې داسي ضوابط او سنن وضع کړي چي ته له هغوی نه په استفادې سره کشتۍ جوړه کړی شې، څوک چي د نعمتونو قدر پېژني او د منعم شکر په ځای کوي، په دې مقدمه کي یقینا هغوی لره نښي دي. او دا چي ګورئ کله کشتۍ په بحر کي له طوفانونو سره مخامخ او د بحر له څپو سره ټکر شي، خو الله جل شأنه ئې له خطره وژغوري او د نجات ساحل ته ئې ورسوي، په دې کي صبر کوونکو لره دا لارښوونه ده چي که دوی هم له داسي ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي او صبر وکړي کشتۍ به ئې له څپو روغه تېر بړي او ساحل ته به رسېږي، خو تر ساحله پوري تر رسېدلو له طوفانونو سره مخامخېدل شته او له موجونو او څپو سره ټکرونه په مخکي دي، پدې کي هر شاکر او صابر بنده ته ډېري نښي دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] يونس:۲۱-۲۳

او کله چي خلکو ته د پېرزويني څه خوند وروڅکو، وروسته له هغه چي کوم کړاو وررسېدلی وي، نابېره له دوی سره زمونږ د آيتونو په اړه د مکر اراده راپيدا شي. ورته ووايه: الله تعالی په مکر کي تر ټولو سريع دئ، بيشکه چي زمونږ رسولان ستاسو مکرونه ليکي، الله هغه ذات دئ چي تاسي په وچه او اوبو کي بيايي، تردې چي تاسي په کښتۍ کي وئ او کښتۍ له سورو سره يوځای د ملايم او خوندور نسيم سره وخوځي او پدې سره خوشحاله شي، خو ناڅاپه تېز باد او طوفان وربانديي راشي او له هر لوري څپې وربانديي راتاو شي او گمان وکړي چي محاصره شول، پدې وخت کي الله ته پداسي حال کي دعاء کوي" او مرسته ترې غواړي چي په خپل" ديانت کي ورته مخلص شوي وي او وايي: که دي لدې نه وژغورلو نو حتماً به شکر کوونکي بندگان وو، خو کله چي نجات ورکړو بيا د خپل تعهد خلاف په ناحقه په زمکي کي سرکشي او بغاوت کوي. اې خلکو! په يقين

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي ستاسي سرکشي او بغاوت ستاسي په ضرر ده " دا درکړی شوی فرصت " د دنیوی ژوند یوه متاع ده، بیا مو زمونږ لوري ته راتګ دئ او په هغه څه به مو خبر کړم چي تاسو کول.

ګورئ چي د کښتۍ په خوځېدو او د نرم باد په لګېدو سره خوشحاله شي، خو کله چي تند او تېز بادونه د دوی لوري ته مخه کړي، او د طوفان څپې ئې احاطه کړي، حالت ورته داسي وبرېښي چي د نجات ټولي لاري تړل شوې، د نجات هیڅ لاره په نظر نه ورځي، داسي څه په لاس کي نه لري چي اعتماد پرې وکړي او طمعه ترې ولري، نو الله جل شأنه ته مخه کړي، هغه ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، په داسي حال کي چي په خپل دیانت کي د اخلاص ژمنه کوي، وایي: که موږ ته له دې مشکل او مصیبت نه نجات راکړې نو حتماً به ستا له شاکرو بندګانو څخه وو، ځان به ستا د دې او ټولو نورو نعمتونو مرهون او پوروړي ګڼو، خو کله چي هغوی له کړاوه وژغوري ناڅاپه به ګورې چي د خپلو مخکنیو تعهداتو په خلاف به هغوی په زمکه کي په ناحقه تېری او بغاوت کوي، هغه ژمني به ترې هېري وي چي ویل ئې: که مو وژغورې نو بیا به ستا مخلص بندګان وو!!

همدا راز فرمایي:

$ß=ù $YÍ$% #& #%ÏÅ$% #& ÿÿhÎŸ f ÿ $R%æŠ žØ 9$` » ¡ RÏß$¡§ B #Œîr

7ÿ‹ . ¼çµ¡ B ŸÑ 4‹Î $Yã$ô/ Ó9©b(Ÿ2 §B ¼çŸÑ çµã $Z¯ø± .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈšc qèJèf (qÇ. $B ûüïÎ6 Bü `]ã یونس:۱۲

کله چي انسان ته څه تکلیف ورسېږي، نو په داسي حال کي موږ مرستي ته بلي چي په اړخ به پرېوتی وي، یا به ناست وی، یا به ولاړ وي "په هر حالت کي به مسلسل الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته به ترې غواړي، که په اړخ پروت وي، یا ناست وي یا ولاړ او روان وي دعاګاني به کوي"، خو کله چي ده ته هغه رسېدلی مصیبت لري کړو بیا به داسي درومي لکه چي موږ ئې له هغه تکلیف نه خلاصون ته نه وو وربللي "موږ ته ئې دعاء نه وه کړې او په هغه مشکل وخت کي ئې له موږ نه مرسته نه وه غوښتې، الله تعالی به هم هېر کړي او له الله تعالی سره خپل ټول تعهدات او ژمني هم"، مسرفینو ته خپل عملونه داسي ښاېسته او مزین کړی شوي.

په دې ټولو آیتونو کي ګورو چي له الله تعالی سره د انسان د تعلق ځرنګوالی او عبادت ئې په دې پورې مربوط دئ چي هغه له الله نه د استعانت په اړه څه تصور لري، په کومو لحظاتو کي چي هغه د نیازمندۍ او احتیاج احساس وکړي، ګورو چي دعاء کوي، عبادت کوي، تعهد کوي او الله جل شأنه مرستي ته رابلي، خو چي کله هغه ته د بې نیازۍ او استغنا تصور پیدا شي، بیا ګورو چي عصیان او سرکشي کوي، بغي او طغیان کوي. په دې ترتیب معلومېږي چي هر څو مره انسان د الله جل شأنه په نسبت پراخ او زیات معرفت ولري، د الله د ربوبیت او د هغه د رحمت د آثارو په اړه او دا چي په دې عالم کي د امورو تدبیر د هغه په اختیار کي دئ، هر څومره چي په دې باب وسیع معلومات ولري، همدومره به د الله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبادت کوي او له هغه نه به مرسته غواړي.

استعانت څو صورتونه لري:

یو صورت ئې دا دی چې ته له چا نه د هغه په غیاب کې مرسته وغواړې، په دې گمان چې هغه له لري تا گوري او ستا غږ اوري، داسي استعانت له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه دئ. بل صورت ئې دا دئ چې ته په ورځني عادي معاملاتو کې له چا نه مرسته غواړې، په هغه عادي معاملاتو کې چې خلک عادتاً او معمولاً له یوه بل نه په هغه کې مرسته غواړي، مثلاً د اوبو گیلاس راکړه! دراوازه در سره بنده کړه ! قلم دې راکړه او هغه کتابچه راکړه، پدې عادي شیانو کې غوښتنه جائز ده خو استغنا غوره ده. خو سوال کول، له چا نه څه غوښتل او گدایي حرام ده، اسلام د دې نه ممانعت کوي، څوک چې په دنیا کې سوال کوی، د قیامت په ورځ به هغه د الله په وړاندي داسي ودرېږي چې پر مخ به ئې غوښه نه وي، سپک او ذلیل به وي، سوال حرام دئ، په عادي معاملاتو کې غوښتنه او مطالبه جائز ده، خو صحابه وو له دې نه هم ډډه کوله، د هغوی په شان کې راځي چې څوک به په آس سپور وو، متروکه به ئې په زمکه ترې ولوېدله، د دې په ځای چې چا ته ووايي: مرسته را سره وکړه او دا راکړه، له دې نه ئې هم استغنا کوله، په خپله به له آس نه کوزېدو او هغه به ئې رااخیستله، هغوی غوښتل چې په ځان بسیا وي، چا ته ئې لاس اوږد نشي، له چا نه مرسته و نه غواړي، د بل مرسته وکړي، خو له هیچا نه څه و نه غواړي، که څه هم دا جائز ده خو د کمال تقاضا دا ده چې انسان له دې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډډه وکړي.

خو د چا په غیاب کي له هغه نه مرسته غوښتل دا له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده، دا چي څوک گمان وکړي، بل په غیاب کي د هغه په حال واقف دئ، د هغه غږ اورېدلی شي، او مشکل ئې رفع کولی شي، دا امید او طمع له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده. همدا وجه ده چي موږ مکرر وایو: $ƒÎ , $ƒÎr %ßçèR , ÜëGóS Úú: خاص ستا عبادت کوو او یوازې له تا نه مرسته غواړو، نه له ملائکو، پیغمبرانو، اولیاءالله، پیرانو، شیخانو، قبرونو او زیارتونو نه او نه له الله جل شأنه پرته له بل چا نه، هر څه او هر څوک چي وي، له هغه نه مرسته غوښتل حرام، ناجائز او شرک ده، یوازې الله جل شأنه عالم بالغیب دئ، او هغه د دعاگانو اورېدونکی او منونکی دئ. موږ هره ورځ په وار وار، لږترلږه دوه دېرش ځله په لمانځه کي له الله سره مکرر تعهد کوو چي یوازي ستا عبادت کوو، او یوازې له تا نه مرسته غواړو إیاک نستعین، لکه چي یوازې ستا عبادت کوو همدا راز یوازې له تا نه مرسته غواړو.

خو تداوي کول، د جنگ لپاره زره اغوستل او د وسائلو نه کار اخستل، نه یوازي دا چي له الله جل شأنه نه د استعانت او مرستي غوښتلو سره منافي نه ده، بلکي موږ دین په دي مکلف کړي یو چي مریض شو تداوي وکړو، د ځان حفاظت وکړو ، تداوی او د ځان حفاظت، شرعي واجب او فرض دئ، خو په دې عقیده به یو چي په تداوي او تدبیر باندي الله جل شأنه اثرات او نتایج مرتب کوي، الله د هر مرض لپاره دوا پیدا کړې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په خپله او مستقل بالذات نتیجه نه ورکوي، الله جل شأنه په دې باندي نتائج مرتب کوي، موږ په کارونو کي تدبیرونه کوو، جنګ ته ځو؛ زره اغوندو، خندقونه کینو، صفوف منظم کوو، د صف په مقدمه او په آخر کي د احتیاط لپاره خاص افراد موظف کوو، پیره داران ټاکو، دا ټول کارونه، نه یوازي جائز دي، بلکي شرعي او دیني مکلفیتونه او وجائب دي، په دې ټولو کي زموږ عقیده دا ده چي په دې باندي نتائج الله جل شأنه مرتب کوي او عاقبت د الله په واک کي دئ.

دا مطلب چي رجاء، تمه او امید به صرف له یوه الله نه وي، او یوازې له همغه یوه الله نه به مرسته غواړو، د قرآن عظیم الشأن په ګڼ شمېر آیتونو کي راغلي لکه چي فرمایي:

$èJÛr $]öz ¨qãšš$r $gÅ»=ô Î %è/ ÇÚ ö‘F$ † Î(r%Åyöèÿr

ÇÎÏÈ ûüZÅó BßšE Ï Ò fÌ% «! $Mq ‘ bÎ الاعراف:۵۶

په زمکه کي د هغې له اصلاح نه وروسته فساد مه کوئ، او الله په وېره او امید سره مرسته ته رابلئ، "په داسي حال کي چي هم له هغه وېرېږئ او هم طمع او هیله ترې لرئ، دعاء ورته کوئ، په دې حالت کي ئې مرستي ته دربلئ او له هغه نه استعانت غواړئ" یقیناً چي د الله رحمت نېکانو ته نږدې دئ. "ځوک چي نېک وي، الله به د خپل رحمت او پېرزویني سیوری پرې غوړوي، هغوی به د الله تعالی رحمت ځان ته نږدې ومومي.

همدا راز فرمایي:

šú ïï‰$ žc Ĵ ÿã {qãÜGŐ$ @WB >ÎãÑ ã $Z9$ $gƒ'»7

bĵr ¼ç9 {qãJGô $Èr $Î$/é {qà)è `9 «! $Èr߁ `Ï šc qãã?

Ü ï$Ö9$ #ãÊ ç‹B çrä)Ẃó ž ŵ $lø© Ü $/%!$ ããôó

ÇÏÌÈ Ü qãÖJ9$ الحج:۷۳

اې خلکو! یو مثال راوړل کېږي، ورته غوږ شئ: بیشکه څوک چې تاسې له الله پرته خپلې مرستې ته رابولې، یو مچ هم نشي پیدا کولی او که دا مچ څه ترې وتښتوي نه ئې شي ترې ژغورلی، طالب او مطلوب دواړه بې وسه شول، د الله تعالی قدر ئې لکه څنګه چې له ده سره ښایي ندی پېژندلی، بیشکه چې الله زورور عزتمند دئ.

یعني له الله تعالی نه پرته چې تاسې له بل هر څه او هرکس نه مرسته وغواړئ، که دا په آسمان کې وي او که په ځمکه کې، انسان وي که پرښته، ژوندی وي که مړ، یو هم نشي کولی یوه وړه او حقیره حشره پیدا کړي او که دا حشره څه ترې وتښتوي نو د هغه د ژغورنې توان هم نه لري، نه څه شی پیدا کولی شي او نه ئې ژغورلی شي، په دې معامله کې طالب او مطلوب دواړه کمزوري او بې وسه دي، مطلوب کمزوری او بې وسه دئ ځکه چې نه د کوم څیز د خلقت او پیدا کولو توان لري او نه پر نورو د حکمرانۍ او واکمنۍ قدرت ورسره شته او طالب ځکه کمزوری او ضعیف دئ چې پداسې یوې بې وسه او کمزوری متکاء ئې تکیه وکړه او مرسته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وغوښتله چې د هيڅ څه واک او توان نه لري. وَ إِن يَسلُبهُمُ الذُّبَاب شيْئاً لا يَستَنقِذُوهُ مِنْهُ: که چېري دا مچ له دوی نه څه وتښتوي له هغه نه ئې ژغورلی نشي، ضعُف الطالِب وَ الْمَطلُوب: طالب او مطلوب دواړه ضعيف او ناتوانه شول، هم دا مطلوب ضعيف او ناتوانه دئ، دومره چې يوه حقيره حشره هم نشي پيدا کولی، نه يوازې پيدا کولی ئې نشي بلکي که هغه ترې څه وتښتوي ترې خلاصولی ئې هم نشي، نه په پيدايښت کي څه اثر لري او نه په ژغورنه او نجات کي څه اغېز، لکه څرنگه چې په خلقت او پيدايښت کي هيڅ ونډه نه لري، د امورو په تدبير کي هم دومره بې وسه او ناتوانه دئ چې د مچ په شان له حقيرې حشرې نه څه نشي ژغورلی، او طالب "هغه څوک چې له بل نه مرسته غواړي، هغه هم ضعيف شو، دا ځکه چې چا په ناتوانه او ضعيف شي تکيه او بروسه وکړه هغه هم ضعيف شو.

موسی عليه السلام خپل قوم ته وايي:

Ú ö[$žc Î (yϑó $ « $ (qãè‹ÏGó™$#ur) 4 › qã A$%

ÇÊËÈ šú üÉ)−Gßϑù=Ï9 èπt6É)≈yèø9$#ur (¾ÍνÏŠ$t6Ïã ô⎯ÏΒ â!$t±„ ⎯tΒ $pκèEÍ‘qãƒ

الاعراف:۱۲۸

موسی خپل قوم ته وويل: له الله نه مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، يقيناً چې زمکه د الله ده، له خپلو بنده گانو نه چې چاته وغواړي په ميراث ئې ورکوي، او نېکمرغه پايله او عاقبت د پرهېزگارانو دئ.

گورئ چې موسی عليه السلام خپل قوم ته څو توصيې کوي: يوازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له الله تعالی نه مرسته وغواړئ، د مشکلاتو او ستونزو په وړاندې صبر وکړئ او په دې خبرې باور ولرئ چې د ځمکې ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه هغه کوي چې چا ته ئې په میراث ورکړي، خپل قوم ته د موسی علیه السلام وینا په دغو اساسي خبرو کې راخلاصه کوي: یوازې له یوه الله نه استعانت، د ستونزو او کړاوونو په وړاندې صبر او په دې خبرې یقین درلودل چې د ځمکې مالک الله دی او د دې فیصله به الله کوي چې له خپلو بندګانو نه ئې چاته په میراث ورکړي، له بل چا نه د دې طمع مه لرئ چې هغه د ځمکې وراثت تاسو ته وسپاري، او په دی خبرې باور درلودل چې د پرهېزګارانو عاقبت نېک دئ او وروستۍ فتحه او بریا د دوی ده.

باید وګورو چې دلته له پرهېزګارانو نه مراد څوک دي؟ کومو پرهېزګارانو به الله تعالی ځمکه په میراث ورکوي؟ د آیت لومړۍ برخه ئې موږ ته رامعرفي کوي، دا پرهېزګاران هغه دي چې له الله تعالی نه پرته له بل چا استعانت نه غواړي، له دې نه ځان ساتي چې له الله تعالی نه پرته بل چا ته لاس اوږد کړي، هغه چې د مشکلاتو په وخت کې بې صبره کېږي نه، د بې حوصلګۍ او بې صبرۍ نه ځان ساتي، او له دېنه هم ځان ساتي چې تصور وکړي چې له ا لله نه پرته بل څوک هم کولی شي چا ته اقتدار ورکړي او چاته د ځمکې وراثت وسپاري، له دغو خبرو نه چې څوک ځان ساتي د همدغو پرهېزګارانو عاقبت غوره دئ او وروستۍ فتحه او بریا به د دوی په برخه کېږي.

لکه ځنګه چې د فاتحې په سورې کې دغه آیت د سورې په صدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنۍ برخي کي راغلی، دريږ آيتونه تر دې مخکي او دريږ ترې وروسته او په منځ کي "$fÎ , $fÎr ßÏçèR , üëGóÖ Úú : خاص ستا عبادت کوو او خاص له تا نه مرسته غواړو" لکه چي دا آيت د دې سورې لپاره محور دئ، همدا آيت او همدا مطلب د ټول قرآن لپاره محور دئ، يعني قرآن عظيم الشأن ټول په همدغه محور څرخېږي، د پيغمبرانو د دعوت خلاصه همدا ده، د قرآن عظيم الشأن د بلني او د دعوت تر ټولو ستر او محوري مطلب همدغه دئ ($fÎ , $fÎr ßÏçèR , üëGóÖ Úú) او همدا له الله سره د انسان د تعلق او رابطې څرنګوالی ښيي، او په الله جل شأنه باندي د ايمان ستره تقاضا همدا ده.

له الله جل شأنه سره کلکه مينه

نن په الله جل شأنه باندي د ايمان له غوښتنو څخه يوه بله اساسي غوښتنه چي هغه له الله سره مينه او محبت ده توضيح کوو.

انسان يا په دې خاطر له يوه شي سره مينه ساتي چي د هغه ذات، د هغه ښايست او د هغه جمال او کمال د دې باعث او مشوق وي چي انسان له هغه سره مينه وساتي او يا په دې خاطر چي هغه د ده په ژوند کي څه اثر لري، د هغه د انعام او پېرزوينې مرهون وي.

موږ په دې خاطر هم بايد له الله سره مينه ولرو چي هغه زموږ پيدا کوونکی دئ، زموږ پالونکی او ساتونکی دئ، موږ ته رزق او روزي راکوي، هغه زموږ منعم دئ، او په دې خاطر هم چي هغه د ټولو ستاينو وړ دئ، د

ټولومحامدو او ښېګڼو خاوند دئ او د کمال خاوند دئ. موږ له الله جل شأنه سره په دې خاطر هم مينه لرو چې هغه د کمال خاوند دئ، او په دې خاطر هم چې هغه زموږ منعم دئ، موږ د هغه د پېرزوېنو مرهون يو.

له الله سره بايد انسان هومره مينه ولري چې دا مينه په بلې هرې مينې غالبه وي او په دغه مينه کې هيڅ شی انسان له الله سره برابر نه کړي، دا شديده مينه په الله باندې د ايمان بله غوښتنه او تقاضا ده، لکه چې قرآن فرمايي:

« $É ß . Nåq6ïä #Ÿ#‰R& « $ÈrŠ `Bä Ï, G ƒ `B Ä $Z9$šÆ Br

b¨• ƒ Ï) {pš ß ûïï%$ “ • ƒ öqr ¨! $(ãn ‰© & #{p ä ûïÉ9$r

ÇÊÏÎÈ É > # ‹ è9$%ƒ ï‰© ©$b& r $Y‹Ü _ ! 0§)ä9$b& > # ‹ è9$

البقره:۱۶۵

او له خلکو نه ځيني له الله پرته داسي سيالان نيسې چې له الله سره د مينې په څېر ورسره مينه کوي او هغه خلک چې ايمان ئې راوړی، د الله په مينې کې ډېر شديد دي. او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چې د عذاب د ليدو په وخت کې ئې په خپلو سترګو ګوري، چې يقيناً ځواک ټول الله لره دی او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

دلته هغه څوک معرفي شوی چې مشرک دئ، په مينه او محبت کې ئې له الله سره ند او سيال نيولی او له الله جل شأنه نه پرته د نورو سره هومره مينه ساتي لکه له الله جل شأنه سره، يا ئې په دې خاطر بل څه د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل شأنه ند او سيال نيولی چي له هغه نه طمعه لري او د همدې طمعې او توقع په خاطر له هغه سره مينه کوي او يا دا چي په محبت او مينه کي ئې هغه د الله جل شأنه سيال او ند نيولی دئ. خو د دوی په مقابل مؤمنان داسي معرفي کوي: وَ الّذِينَ ءَامَنُوا اَشدُّ حُبًّا لِّلّهِ : او هغه چي ايمان ئې راوړی له الله سره په مينه کي ډېر شديد، کلک او قوي دي.

وروسته فرمايي: qr •ƒ “ $Ÿ‰ïû ß‰tã (#ρu‘ tƒ øŒÎ) (#þθßϑn=sß tÏ%©!$# “ttƒ öθs9uρ > ...

_ Ü‹Ye $#‹ r&b$$ ©! $# ‰ƒÏ‰x© Ü>#x‹yèø9$# É : او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د ليدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي يقيناً ټول ځواک الله لره دئ او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

د دې برخي بله ژباړه خو کمزورې ژباړه داسي ده: او که يو ليدونکی هغه کسان چي ظلم ئې کړی هغه مهال وګوري چي دوی د الله عذاب وګوري، نو په دې خبره به پوه شي چي قوت ټول الله لره دئ او دا چي الله جل شأنه د شديد عذاب خاوند دئ.

دوی په دنيا کي له الله نه پرته له بل چا طمعه درلوده او ګمان ئې کاوو چي د هغوی په لاس کي هم څه قوت شته، د همدې لپاره ئې هغه له الله جل شأنه سره ند نيولی وو او د الله تعالی سيال ئې ترې جوړ کړی وو او يا په دې خاطر چي له الله جل شأنه نه پرته د بل چا له عذاب نه وېرېدل، خو چي د الله عذاب وګوري په دې خبره به پوه شي چي د قوت مالک يوازي الله دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې په دنيا کې د نورو خلکو له عذاب او مؤاخذې نه وېرېدل په کار وه چې د دې په ځای له الله جل شأنه نه وېرېدلی او په ځای د دې چې بل چا ته ئې طمع، توقع او انتظار وو؛ له الله جل شانه نه ئې طمعه درلودی.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

ô‌ã ºrø‌r Nä‌çq=z]r Nà2 ä‌Y/r Nä‌/#ä b%. b] @è

$dŠ$¡. bö±ø B o»gÈr $dqßJçF ùŽI$ Aºqøi r ó‌ã•Ü ãr

š$gÅ r ¾ÏÎq ß‘r «! $šÆ ÏB Nà6 ø‌] ¡ m& $gRöqÊ ö? ß»¡ Br

“Ïö‰ w ª!$r ¾nÍ Ì ª!$š† Îû ó‌n {q Ã ‌ŽIù ¾ÍÍ‹Î™ ’Î

ÇËÍÈ šú üÉÅ»ýÿ9$Pöq)ø9$ التوبه: ۲۴

(ورته) ووايه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونړه، ستاسو ښځې، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چې ذخيره کړي مو دي، هغه تجارت چې د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چې ورسره مينه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله په لاره کې له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ تر څو الله خپله فيصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدايت کوي.

د دنيا هر هغه څه چې انسان ورسره مينه ساتي په دې آيت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخلاصه شوي، که تعلقات دي، دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنگلې دي، هر څه چې دي دا ټول يوې خوا ته او الله، د هغه پيغمبر او د الله په لاره کې جهاد بلې خوا ته، که ستا مينه او محبت له دغو سره وي او هغه تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله تعالی په لار کې له جهاد نه غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدايت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوې دي، الله ئې نه هدايتوي او له الهی هدايت نه محروم دي.

دا د انسان دايمان د تللو لپاره ستر معيار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ايمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپيدا کېږي چې آيا ته ايمان ته ترجيح ورکوې، الله ته، د هغه پيغمبر ته، او د الله په لاره کې جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنگلو ته ترجيح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ايمان په اړه د همدغه معيار او ملاک او تلې په اساس قضاوت کولی شي، د چا چې تر الله نه د دې شيانو سره محبت زيات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدايت نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدايت دروازې تړل شوې دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

@òÒù 7ïŒ 5ÍÍw pBöþ bqè$†/ Ÿr «I $È‹Î™ ’Î šc r߉gÝ»ãa

ÇÎÍÈ ÓŠÎæ ì Åªr ! $r ã$±„ ` B ïŠÏsãi« I $ المائده:۵۴

اې مؤمنانو! که له تاسو نه څوک له خپل دین نه په شا شو نو الله به ډېر ژر داسي قوم راپيدا کړي چي دوی پر ده ګران وي او دئ پر دوی ګران وي، پر مؤمنانو تواضع کوونکي او پر کافرانو ځان برګښونکي، د الله په لار کي به جهاد کوي او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتولو به نه وېرېږي، دا د الله فضل دئ، هغه چا ته ئې ورپه برخه کوي چي دئ ئې غواړي او الله پوه د وسعت خاوند دئ.

دلته مؤمنانو ته دا ډاډ ورکړی شوی چي د منافقينو په بېلېدو او له کافرانو سره د دوی په ملګرتيا مه غمجن کېږئ، که څوک مسلمانان کمزوري وګڼي، د دوی له ملګرتيا لاس واخلي، مرتد شي، کافران ورته ځواکمن معلوم شي، هغوی ته د ذلت سر ټيټ کړي، نو الله تعالی به د دوی په عوض کي داسي مؤمنان راپيدا کړي چي دا صفات به لري:

- پر الله تعالی به ګران وي.
- دوی به له الله تعالی سره مينه لري.
- تر مؤمنانو به ځان لوړ نه ګڼي، هغوی ته به د حقارت په سترګه نه ګوري، کمزوري او ضعيف به ئې نه شمېري، هر يو به تر ځان لوړ او تر ځان زيات د عزت خاوند بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر کافرانو به ځان لوړ ګڼي، د هغوی په وړاندي به سر نه ټيټوي، هغوی ته به د عزت او درناوي په سترګه نه ګوري.
- د الله تعالی په لار کي به جهاد کوي.
- د هيچا له ملامتولو به وېره نه لري، نه به د چا د تبليغاتو پروا کوي او نه ئې د سپکو سپورو خبرو.
- دا د الله تعالی فضل دئ، هغه چا ته ئې په برخه کوي چي د دې وړ ئې ومومي.
- الله تعالی د پراخ فضل خاوند دی او پوهېږي چي څوک د ده د فضل وړ او مستحق دئ.

ګورئ چي په دې مبارک آيت کي نه يوازي له الله تعالی سره مينه د ايمان تقاضاء ښودل شوې بلکي د مؤمنانو درناوی هم د ايمان نښه ګڼل شوې، واقعي مؤمنان هغه دي چي د مؤمنانو په نسبت د لويي او الوړوالي احساس نه کوي، ځان تر دوی لوړ، ستر، او اوچت نه ګڼي، بلکي مؤمنان تر ځان لوړ او ځان تر دوی ټيټ ګڼي، دا ځکه چي هغه د ايمان په رڼا کي قضاوت کوي، له الله سره ئې مينه وي، همدا مينه او محبت په دې منتهي کېږي چي د ايمان خاوندان با عزته وګڼي او سپک او حقير ئې و نه شمېري، او د کافرانو په نسبت د عزت، لوړوالي او غوره والي احساس کوي.

الله تعالی هم واسع دئ او هم عليم او ښه پوه، پېرزوېنه ئې ډېره زياته او پراخه ده، دا ځکه چي هغه واسع دئ، او په دې پوهېږي چي چاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ورکړي، خپل فضل د چا په حال شامل کړي؟ څوک د دې مستحق او وړ دی؟ دا ځکه چې هغه علیم دئ، پوهېږي چې څوک د ده د پراخ او وسیع فضل مستحق دئ؟ څوک د دې وړ دئ چې خپل فضل ورپه برخه کړي او له هغې ډلې څخه ئې وګرځوي چې الله ورسره مینه لري او دوی له الله سره مینه لري، د مؤمنانو په نسبت د ټیټوالي او انکسار او د کافرانو په نسبت د عزت او لوړوالي احساس کوي، د الله په لار کې جهاد کوي او د ملامتوونکي له ملامتولو نه وېرېږي، الله پوهېږي چې څوک د دې وړ دی چې په همدغه ډله کې ئې شامل کړي او د هغو کسانو په ځای ئې غوره کړي چې د الله د دین نه په شاتللي او مرتد شوي.

یوازې له الله نه وېره

لکه څنګه چې تاسو ولیدل چې انسان به له الله سره هومره مینه ساتي چې دا مینه به په بلې هرې مینې او محبت غالبه وي، هیڅ مینه به دې حد ته نه رسېږي او انسان به په خپلې مینې کې هم له الله سره ند، شریک او سیال نه نیسي، همدا راز به انسان یوازې له یوه الله نه وېره لري، له الله تعالی نه وېره، په الله باندې د ایمان بله تقاضا ده.

دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمېر آیتونو په ترڅ کې توضیح شوی:

لکه چې د انفال د سورې په دوهم آیت کې راځي:

óM‹îê#Œîr ßÿãè óM:Ár ª! $•Ïé #Œî ûïÿ‰$šc qäB$JR

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ bqè©qG/ óĝĥ 4?ãr $ŽJƒ) Náš#– ¼çç/#ä NĨõã الانفال: ۲

يقيناً خبره دا ده بله نه ده چي مؤمنان هغه کسان دي چي کله د الله نوم واخستل شي نو زړونه ئې رېږدي او کله چي د ده آيتونه پرې ولوستی شي نو ايمان ئې لازيات مضبوط شي او پر خپل رب توکل کوي.

واقعي مؤمنان هغه دي چي د الله تعالی د نامه په اورېدو سره ئې زړونه رېږدي، د خدای د نوم له هيبته او له هغه نه د وېرې او خوف په وجه د دوی زړونه پرېږې، کله چي د الله نوم ياد شي، نو په دوی وېره او هيبت مسلط شي. دا هم د مؤمن د پېژندو لپاره ملاک دئ، په دې سره ته مؤمن انسان پېژندلی شې، څوک چي د الله د نامه په وړاندي بې اعتنا او بې تفاوته وي، که د ده په وړاندي د الله نوم هم واخستل شي، په ده کي هيڅ تبديلي رانشي او زړه ئې له خوف او وېرې ونه پرېږی، او کله چي د الله آيتونه واوري ايمان ئې لازيات مضبوط نشي او پر خپل رب توکل او اعتماد نه لري، هغه دې په خپل ايمان ووېرېږي، لکه چي دلته قرآن په همدې صيغه فرمايي: وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِمۡ ءَايَتُهُ زَادَتهُمۡ إِيمَناً وَ عَلى رَبِّهِمۡ يَتَوَكَلُونَ: او کله چي د الله آيتونه پرې ولوستی شي د دوی ايمان تقويه کړي، د آيتونو په آورېدو سره ئې د الله تعالی په نسبت اعتماد او توکل زيات شي، يقين ئې پوخ شي، الله ته ئې اميد اضافه شي او په خپل رب توکل او اعتماد کوي.

د احد د جنګ نه وروسته، د دښمن ځيني مبلغين راتلل او په مدينه کي ئې دا تبليغات کول چي قرېشو لوی لښکر تعبيه کړی او په مدينې د لويي حملې اراده لري، ستاسو د ختمولو لپاره ئې پوره تياری نيولی، له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ووېرېږئ، خو په ځای د دې چي د دښمن دا تبليغات او راغونډ شوي فوځونه په دوی کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس دا خبره د هغوی د ايمان د تقويي باعث شوه:

Ndèqç±z $# N3 ¨(qãK_ %ô ¨ $Z9$bÎ) â¨ $Z9$N§ A$% ûïÏ%©!$

ÇÊÐÌÈ @‹Å2uqø9$Nèÿr ª! $Z6ó¡m (q9%r $YZJƒÎ) NèdŠ#“t

آل عمران: ۱۷۳

هغه چي خلکو ورته وويل: "د دښمنانو" ډېر خلک درته راغونډ شوي، له دوی نه بايد ووېرېږئ، نو دې خبري د دوی ايمان لازيات کړ او ويل به ئې: الله مونږ ته کافي دئ، څومره غوره پالونکی.

خو د همدغه کس په اړه چي د مؤمنانو په صفوفو کي ئې دا تبليغات کول، هغوی ئې وېرول، او په هغوی کي ئې خوف او وېره راپيدا کوله، قرآن داسي فرمايي:

bÎ) Èbqèù%{ r Nèdqèù$,? Xù ¼çä$Šuqr& ß$ qäÜø‹±9$# ãNä39ºŒ $JR¯)

ÇÊÐÎÈ ûüÏZÏB÷sB LäêZä.

آل عمران:۱۷۵

دا خو فقط شيطان وو چي خپل دوستان ئې وېرول، نو له هغوی نه مه وېرېږئ، له ما ووېرېږئ که مؤمنان ياست.

قرآن کريم همدې کس ته چي له کافرانو نه مؤمنان وېروي د شيطان لقب انتخاب کړی. دا يقيناً شيطان دئ چي خپل اولياء وېروي، د چا چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان سره څه تعلق او رابطه وي او له هغه سره ئې دوستي قائمه کړې وي هغه به د شيطان د تبليغاتو تر تاثير لاندي راځي او په دې ترتيب به شيطان د هغه په زړه کي وېره او خوف راپيدا کوي، شيطان خپل اولياء وېروي يا شيطان د خپلو اولياوو او دوستانو څخه خلک وېروي.

ûüZBsB LâZä bĵ Èqè { r Ndqè$, ? Ẍù

نو له دوی نه مه وېرېږئ، له مانه ووېرېږئ که ايمان لرئ.

که تاسو په رښتيا پر الله ايمان لرئ نو يوازې له يوه الله نه به وېرېږئ، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه به وېره نه لرئ، کوم تبليغات چي د دښمن په گټه ستاسو په صفوفو کي، د دې لپاره روان دي چي په تاسو کي وېره او خوف راپيدا کړي، د دې تبليغاتو نه به نه متاثره کېږئ، له دښمن نه به وېره نه لرئ، که تاسو رښتيا پر الله ايمان لرئ نو يوازي له مانه ووېرېږئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په شان کي فرمايي:

$ẌJÛr $]qöz Nåš® bqãĝ÷ ÆÈ $Ò J$Çã Nßçqãã 4îÌ$ f F?

ÇÌÈ bqàÿZãNß Zø-' $ßBr السجده:١٦

اړخونه ئې د خوب له ځای نه کناره شي، خپل رب له وېرې او طمعې سره رابلي او له هغه څه نه انفاق کوي چي موږ ورروزي کړي.

دلته د مؤمنانو حال بيانوي او فرمايي چي: د شپې له خوائې اړخونه له مضجع او د پرېوتو له ځای نه لري او کناره کېږي، خوب او آرام بستر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي، د شپې په خلوت کي، د آرام له بستر نه د هغوی اړخونه کناره شي، د عبادت لپاره خلوت شي، خپل رب ته دعاء کوي، د شپې په خلوت کي له بستر نه اوچت شي، خوب او آرام پرېږدي، خپل رب ته په دعاء او د هغه په عبادت کي مصروف شي، "خوفاً و طمعاً: له وېري او هیلي سره"، له یوې خوا له الله جل جلاله او د هغه له عذاب نه وېرېږي او په همدې خاطر د شپې په زړه کي د الله په عبادت لګیا شي، خوب پرېږدي او له آرام بستر نه کناره شي او له بلي خوا، الله جل جلاله ته طمعه او هیله لري چي د همدې طمعې او هیلي په وجه بستر پرېږدي، د الله په وړاندي ودرېږي او د هغه عبادت کوي.

همدا راز فرمایي:

`Ë A"R $Br « $Ìò2 ïÎ Nåæè ì ±ø ß b& (qãB#ä ûïÏ%©! Èßt Nã9&

ÎÏzã A$Üù @ö6 `Ï =»G3Å9$# (qè?ré ûïÏ%©!$% (qçRq3t wr Èd,ptø:$#

ÇÊÏÈ šcqà)Å»ù Nåk÷]ÏiB ×ÏV.r Nåkæ5qè=è% ;M¡)ù ßBF{$# الحدید:۱۶

آیا مؤمنانو ته هغه وخت نه دئ را رسېدلی چي د الله په ذکر او د حق وینا په نزول سره د دوی زړونه خشوع وکړي؟ (آیا مؤمنان هغي مرحلې ته نه دي رسېدلي چي اوس د الله تعالی د نوم او د قرآن د آیتونو په اورېدو سره د دوی په زړونو کي وېره راولاړه شي، اوس خو باید هغې مرحلې ته رسېدلي وي چي د الله جل شأنه د نامه او د قرآن د حق وینا په اورېدو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی په زړونو کي خشوع او وېره راپیدا شي)، او د هغو کسانو په څېر نه وي چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی چي زمانه پرې اوږده شوه نو زړونه ئې سخت شول او اکثر د دوی فاسقان دي.

دوی باید د اهل کتابو په څېر نشي چي د زمانې په تېرېدو او د مبارزې په اوږدېدو سره ئې د زړونو لومړنۍ خشوع ختمه شوه، په زړونو کي ئې سختي راپیدا شوه، په ځای د دې چي د زمانې طولاني کېدل د هغوی د مزیدې تربیې او د رشد او کمال باعث شي، له الله جل شأنه سره ئې رابطه مزید ټینګه شي او د الله جل شأنه په ذکر سره ئې په زړونو کي خشوع راپیدا شي او هر څومره چي الهي آیتونه په دوی تلاوت کېږي، د دوی په زړونو کي خشوع او وېره اضافه شي، برعکس د زمانې په تېرېدو او د سفر په اوږدېدو سره، د هغوی د زړونو سخت والی اضافه شوی. دوی ګمان کاوو چي دا لنډ سفر دئ، ډېر ژر به منزل ته رسېږي، شاید په طولاني سفر امتحان نشي، د اوږده سفر په پلی کولو و نه آزمویل شي، مبارزه ئې اوږده نشي او له لوړو ژورو او کړلېچونو سره مخامخ نشي، ګمان ئې کاوه چي سفر لنډدی، ډېر ژر به مقصد ته رسېږو او بیا به فتح او بری وي، په دې خاطر په اخلاص او صداقت او په شور، شوق او نشاط سره لاړل په صفوفو کي ودرېدل، خو چي لږ مبارزه اوږده شوه، سفر اوږد شو او ژر مقصد ته و نه رسېدل، د دې په وجه د هغوی زړونه سخت شول. په کار خو دا وه چي هر څومره په دې مسیر کي زیات درومي، همدومره د دوی رابطه او تعلق له الله جل شأنه سره ټینګېدلی، همدومره په معنوي لحاظ لوړ تللی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی زیاته تربیه کېدی، ولې برعکس د زمانې د طولاني کېدو په وجه هغوی خپل ابتدايي او د لومړيو شپو او ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د دوی په زړونو کي چي کومه خشوع وه هغه هم ختمه شوه.

زه ډېر داسي کسان ګورم چي د دې آيت مصداق دي، په ابتداء کي ډېر په اخلاص سره راوړاندي شول، خو متأسفانه ورو ورو، د دې په ځای چي له فکري، اخلاقي او عملي پلوه ئې ارتقاء په برخه شي او لوړ ولاړ شي، برعکس په شا ولاړل، زړونه ئې سخت شول، سقوط ئې وکړ، او د همدې آيت مصداق شول "فقست قلوبهم"... په ابتداء کي ښه په اخلاص سره لګيا ول، خو څومره چي مبارزه طولاني کېده، د دوی اخلاص کمېدو، هغوی دومره اخلاص او قوي ايمان نه درلود چي په دې طولاني موده کي په خپل حال پاته شي او په فتنو کي صدمه و نه ګوري، بلکي اخلاص ئې دومره وو چي د څو شپو ورځو لپاره مقاومت وکولی شي، په دې فکر کي ول چي ښايي په کومه کودتا سره به انقلاب کامياب شي او دوی ته به رياستونه او وزارتونه په لاس ورشي، سفر ئې لنډ ګڼلو او ګمان ئې نه کاوو چي دا مبارزه به دومره اوږده او طولاني شي، په دې خاطر ئې د همغه لومړيو شپو ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د هغو کسانو په څېر شول چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی وو، چي زمانه پرې طولاني شوه، زړونه ئې سخت شول، نه يوازې زړونه ئې سخت شول؛ بلکي د دوی اکثر د فسق مرتکب شول، له حدودو نه ئې تېری وکړ او د الله تعالی له اوامرو ئې بغي او سرغړاوی وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مائدې د سورې په ۴۴ آیت کې هم دا مطلب توضیح شوی، هلته فرمايي:

ûïŸ‰$š c qš$Î Y9$$$kÍ ßâtã Öqr “ Ywd $kŽÏù p1‘ öq G9$$$Z Ø‹R& $R Î

`Ï Ï{ qãŸ yó ç6 ŏ‘$$JÎ â$6 ômF $r bqš Ï»/S9$$r {rŠd ûïŸ‰© {q ß-ŏ‘&

Èö±z$ $ ¨ $Y9$${â±÷ ? Ÿ ù ä!‰kà Ïøã {q Ÿ2 r « $É »F L

ª! $A“R& $JÎ Oãtz ó© `Br WšÎ% $YJ0 ÓÉ/$«Î {rdô@ Ÿr

ÇÍÍÈ brãy»3 $Ád 7 Í»9ré

يقيناً چې دا تورات مو نازل کړ چې په هغه کې لارښوونه او رڼا ده، په دې سره هم هغو پیغمبرانو یهودانو ته پرېکړې اورولې چې مسلمانان ول او هم خدای پالونکو او علماوو په هغه څه چې د الله له کتابه ئې په حفاظت گمارل شوي وو او پرې شاهدان ول، نو له خلکو مه وېرېږئ او له ما ووېرېږئ او زما پر آیتونو ناڅیزه بیه مه پېرئ او چا چې په ماانزل الله حکم ونکړ نو همدا دوی کافران دي.

په دې مبارکو آیتونو کې لاندې لارښووني موږ ته شوې:

- تورات یو لارښود الهي کتاب وو چې خلک ئې له تیارو نه ایستل او د نجات او سعادت روښانه لار ئې ورښوده.
- خدای او د ده دین ته منقاد انبیاوو د یهودو تر منځ د دغه کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق پرېکړي کولې.

د يهودو خدای پالو علماوو او مذهبي شخصيتونو هم د دوی ترمنځ د دغه کتاب احکام پلي کول، په خپله هم د دې کتاب ساتونکي او د پلي کولو ئې عملي بېلګي ول، عملاً ورته منقاد ول او د دوی په عملي ژوند باندي دي کتاب داسي سيوری غوړولی وو چي د هر چا تر سترګو کېدو.

تاسو هم بايد د مخکنيو انبياوو او خدای پالو علماوو په څېر عمل وکړئ، د خلکو له وېري او د دنيوي ګټي په طمعه الهي احکام شا ته مه غورځوئ.

څوک چي د الله تعالی له لوري د لېږل شوي کتاب مطابق حکم ونه کړي، کافر دئ، د الله تعالی په نزد ئې د ايمان ادعاء هيڅ اعتبار او وزن نه لري.

په دې آيت کي هم ګورئ چي الله جل شأنه فرمايي: يوازي له ما ووېرېږئ.

همدا راز د التوبه د سورې په ١٣ آيت او ورپسې په ١٨آيت کي هم دي مطلب ته اشاره شوې، هلته چي فرمايي:

ÉqßS9$ Æ•z î¨ (qJdr óOßZ»J÷ƒ& (þè3R $Yöq% šc qè)ê ÿw

bÎ) ù|¡ø÷B b& ‘,m& ª!$$ù óOßRöq±ø÷B& ÇËÈ š^ ï&Bà2 rä%/ Nèdr

ÇÌÈ šú üÏZÏB÷sB OçFZä

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا له هغو خلکو سره نه جنګېږئ چي خپلي ژمني ئې ماتې کړې، د پیغمبر د ایستلو هوډ ئې وکړ او د لومړي ځل لپاره ئې له تاسو سره جګړه پیل کړه، آیا له دوی وېرېږئ، نو الله خو د دې زیات وړ دئ چي ترې ووېرېږئ که ایمان لرئ.

همدا راز فرمایي:

P$%&r ÌÅFy$ÜQöx@r «I $Î šÆ B#ä ôB «I $%É» ¡B ãBè‌ƒ $JR̂

b& 7Í»9ré#† ¤èù ©$šwÎ · ø‌t ó9r o4Ÿ2 "9$' A#är o4‌ƒÁ 9$

ÇÊÑÈ šú ïÏ‰F‌ôgßJø9$`B (q‌ç‌q3ƒ التوبه: ۱۸

یقیناً چي د الله جوماتونه هغه څوک آبادوي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ایمان راوړی، لمونځ ئې وکړ او زکات ئې ورکړ او له الله نه پرته له بل چا و نه وېرېدل، هیله ده دا کسان له مهتدینو څخه وي.

یعني له معنوي پلوه د جوماتونو او مساجدو د اعمارکار هغه خلک کولی شي چي صفات ئې په دې آیت کي ښودل شوی، د جوماتونو ظاهري آبادي او اعمار بېل کار دی او د هدایت له پلوه ئې رغول او اعمار بېل. لکه چي په یوه روایت کي راغلي چي په آخره زمانه کي به جوماتونه په ظاهر کي ښه آباد، مزین او ښایسته وي خو د هدایت له پلوه به خراب او وران وي.

جوماتونه د هدایت له ناحیې هغه څوک آبادولی شي او هغه داعي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله د دين خدمت کولی شي چي د مخکنيو صفاتو ترڅنګ، دا صفت هم ولري چي له الله جل شأنه نه پرته له بل چا ونه وېرېږي. د آيت په پای کي دا وينا چي هيله ده دغه کسان هدايت مندونکي وي، ښيي چي له دغو صفاتو نه علاوه هم داسي څه شته چي د هدايت لپاره ضروري دي، يوازي دغه صفات کفايت نه کوي، پر دغو صفاتو سربېره ځيني داسي پړاوونه شته چي له هغوی نه د تېرېدو په صورت کي دا ثابتېږي چي آيا دوی له هغو کسانو څخه دي چي لار ئې موندلې که نه؟ يوازي دا څو خبرې کافي نه دي، بلکي مزيد څه ته ضرورت شته، چي هغه په ورپسې آيت کي توضيح کېږي، عملي جهاد به دا ثابتوي چي د چا په زړه کي له الله جل شأنه نه وېره ده او څوک په رښتيا هدايت شوی دئ او ايمان لري، په جهاد کي دا معلومېږي، جهاد هغه ملاک او معيار دی چي د هغه په ترڅ کي د چا د ايمان حقانيت او حقيقت څرګندېږي، د جهاد په دوران کي به دا معلومېږي چي څوک په خپل ايمان کي رښتينی دئ او څوک دروغجن، څوک مخلص مؤمن دئ او څوک منافق؟ په همدې خاطر د دغو صفاتو د بيانولو نه

وروسته ويل کېږي چي: šú ïŸ‰Fĝ3ß$`Ë (qĝ3ã/ b& 7 Í»9ré#† |¤èù

همدا راز فرمايي:

žwĵ #‰n& bö±øt Ÿwr ¼çRöqt±øƒr «!$# Ÿ¼M»n=»y™Í‘ bqäóÏk=t6ãƒ šú ïÏ%©!$#

ÇÌÒÈ $Y7ŠÅ¡ym «!$$Î/ 4"x.ur 3 ©!$#

الاحزاب: ۳۹

هغه کسان چي د الله پېغامونه خلکو ته رسوي، "خلکو ته د الهي پيغام د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو مسئوليت ورپه غاړه شوی" او ترې وېرېږي او له الله پرته له هيچا نه وېرېږي، او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

د النساء د سورې په ۷۷ آيت کې هم دا مطلب په دې الفاظو توضيح شوی:

{qêär o4=Á 9$/{q3Ši&r b3ƒ‰ƒ& {pyä bt; ©Ši ûïY‰$’‹Î •? Ó9&

¨ $Z9$ bq±ø‹ bÍj3 ×ƒÌù #Œ) ãA$FÉ)ø9$ NÍköŽã =Fä $Hs>ù o4.@9$

A$FÉ)ø9$ $ZŠø‹ã M6G. Oï $Y/‘ {q9$%r pZ‹ô z £‚©& ‚‹ $ï‹ô , .

žöz ä•Å F$ @‹î% $‹R‰9$ßB »FB @è 5 =ƒÌ% @_ & #‹Î $Y?öz & lwq9

ÇÐÐÈ x‹Gù bq3=ôàè Ÿwr 4+‾?$ÇJ) النساء:۷۷

هغو ته دې ونه کتل چې ورته وويل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چې پر دوی جهاد فرض کړی شو نو يوه ډله ئې له خلکو نه داسې وېرېده لکه له الله نه او يا تر دې هم سخته وېره او ويل ئې: اې زمونږ ربه! ولې دې پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولې دې تر يوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووايه: د دنيا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چې تقوا ئې غوره کړه او د بڅرکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي.

ګورئ چې دلته د هغو کسانو حالت انځور شوی چې ورته ويل شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو: خپل لاسونه راتم کړئ، په دې مرحله کې یوازې دا کار وکړئ چې خپل لاسونه له تېرې نه وساتئ، د بل پر حقوقو تېری او تجاوز مه کوئ، یا ترې مقصد دا دئ چې له جنګ نه ځان وساتئ، مطالبه ئې مه کوئ، مه وایاست چې ولې د جنګ احکام نه نازلېږي، ترڅو د کافرانو په خلاف وجنګېږو، یعني د بل چا پر حقوقو له تېري او تجاوز نه ځان وژغورئ او له جنګ نه ډډه وکړئ. ښايي دا خطاب هغو کسانو ته متوجه وي چې د قتال د حکم له نازلېدو نه د مخه ئې په لجاجت او اصرار سره ویل: ولې دا فرصتونه له لاسه ورکوو؟ ولې باید دښمن ته یو قاطع ګوزار ورنه کړو؟ ولې وسله وا نه خلو؟ ولې یو انقلابي اقدام ونه کړو؟ د جګړې د مناسب فرصت له را رسېدو نه د مخه ئې د هغې د پیل کولو مطالبه کوله، په دې ئې اصرار کولو، د دې لپاره ئې تبلیغات کولو او ویل ئې: ولې یو انقلابي، قاطع او جدي اقدام نه کېږي؟ تر څو به د مسلح جهاد د پیل کېدو نه د مخکني مرحلې مشکلات او ستونزې ګالو؟ باید په یوه قاطع اقدام سره دا مشکلات حل کړو.

یا ئې مقصد دا دی چې په دې مرحله کې د فرد، فرد وظیفه دا ده چې د جګړې په ځای باید په لمانځه او زکات سره د ځان روزنې او تربیې ته توجه وکړي، خو کله چې قتال پرې فرض کړی شو، ناڅاپه د دوی یوه ډله له خلکو داسې وېرېده لکه له الله تعالی نه، د جنګ د حکم له نازلېدو وروسته د دوی حالت داسې شو چې له دښمن نه ئې هومره وېره او خوف وو لکه له الله نه، او تر دې نه هم زیاته وېره، له الله جل شأنه نه ئې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېره نه وه لکه له خلکونه، او ویل ئې: اې زموږ ربه! ولې دې جنګ راباندې فرض کړ؟ ولې دې مزید مهلت او فرصت رانه کړ، چې تعداد مو زیات شوی وی، کافي وسائل مو برابر کړی وی، تر اوسه لا موږ هغې مرحلې ته نه یو رسېدلي چې وسلې ته لاس کړو او جنګ شروع کړو!

زموږ روان جهاد هم له دې مرحلې تېر شوی، د جهاد په شروع کې زموږ له ملګرو نه هم ځینو کسانو همداسې تبلیغات کول، ښه مو په یاد دي چې موږ ته ئې ښه ډېر مشکلات راولاړ کړي وو، همدغه الفاظ ئې ویل: لَوْ لا أَخَّرْتَنَا إِلى أَجَلٍ قَرِيبٍ: ولې دې موږ تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو، ولې موږ ته څه مهلت او فرصت رانه کړی شو، تر څو مو ځان برابر کړی وی، پوره تیاری مو نیولی وی، وسائل مو تهیه کړي وای، دومره ژر مو له کمونستانو سره تصادم او ټکر نه وی راغلی، د سردار داؤد په خلاف مو باید وسله نه وی اوچته کړې، باید څه موده نور مو تربیتي، فکري او فرهنګي کار ته ادامه ورکړې وی، دا په موږ باندې جنګ ولې ژر تحمیل کړی شو. له دې خبرو نه ئې یا مقصد دا وو چې جنګ له خپل مناسب وخت نه د مخه پیل شو، لا موږ کافي فرصت ته ضرورت لرو تر څو د روزنې او تربیې کار تکمیل شي، بیا وسلې ته لاس کړو، او یائې مقصد دا وو چې جنګ ئې له مرګ او استیصال سره مترادف ګڼلو او ګمان ئې کولو چې د جنګ له شروع کېدو سره سم به زموږ استیصال کېږي او له منځه به ځو، جنګ د مرګ سره مترادف ګڼي، نو ځکه وایي: الهي! کاشکې یو څه موده نور دې موږ ته وخت راکړی وی، په دې جنګ سره خو زموږ بنیاد ختمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د تحریک جرړې قطع کېږي. الله تعالی د دغو خلکو په ځواب کي فرمايي: قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَ الاَخِرَةُ خَيرٌ لِّمَنِ اتَّقَى وَ لا تُظلَمُونَ فَتِيلاً : ورته ووايه: د دنيا متاع قليله او ناڅيزه ده او آخرت د هغه چا لپاره غوره دئ چي تقوی ئې وکړه، او د بڅرکي او تار په اندازه به هم په تاسو ظلم ونه شي.

يعني له دنيوي ژوند او مال و متاع سره ئې ميني په تاسو کي دا وېره راپيدا کړې، له جنګ نه ډډه کوئ او د مزيدې مودې، فرصت او مهلت غوښتنه کوئ، ګمان کوئ چي ښايي وسلې ته د لاس کولو په وجه به له هر څه محروم شئ او مخکني هلي ځلي به مو ضايع شي، د دوی د دغه غلط تصور او انګېرني په ځواب کي ويل شوي چي الله تعالی دا ظلم نه کوي چي ستاسو مخکنۍ هڅي او عملونه ضايع کړي او هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي، ستاسو دا ګمان بې ځايه دئ د جګړي په نتيجه کي به ستاسو ټولي مخکنۍ هلې ځلې هدر شي، دا د اصلاح په لور د دعوت او بلني کوم کار چي تر ننه مو تر سره کړی، ټول به ضايع شي! الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمايي: نه، د يوه بڅرکي په اندازه به هم په تاسو باندي ظلم ونه شي، تاسو به د خپلو عملونو اجر په مکمل ډول تر لاسه کوئ، په دنيا کي هم او په آخرت کي هم، ډېر کسان له دې وېرې له دښمن سره د روغي جوړي لار غوره کوي چي ګمان کوي د عدم مداهنت او روغي جوړي په صورت کي به د دوی هلې ځلې او قربانۍ ضايع او حبط شي، ډېر کار ئې کړی داسي نه چي ټول ضايع شي، خو الله جل شأنه فرمايي: وَ لا تُظلَمُونَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَتِيلاً، الله جل شأنه انسان ته د ده د عملونو بدله او اجر په دنيا او آخرت کي ورکوي، هر څوک به د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، الله تعالی د هيچا اجر په هيڅ صورت کي نه ضايع کوي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر نورو آيتونو کي هم راغلی چي مؤمن بنده به يوازي له الله جل شأنه څخه وېرېږي، لکه چي فرمايي:

ÇÍÈ Èqq̧dö$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۰

خاص له مانه ووېرېږئ

ÇÍÈ Èqà)?$ ‘ »ƒÎr ... البقره: ۴۱

خاص له مانه ويره ولرئ.

دا مطلب د يوه روايت په ترڅ کي څومره ښکلی انځور شوی: څوک چي له الله څخه وېرېږي هر څه به له هغه نه وېره ساتي، (الله تعالی به هغه ته هومره هيبت او وقار ورکړي چي د دنيا هر څه به له هغه نه ويره ساتي) او څوک چي له الله څخه نه وېرېږي له هر څه نه به وېرېږي، (له هر څه نه به ئې وېره وي، پر زړه به ئې خوف مسلط وي)، خو چي د الله جل شأنه وېره ئې په زړه کي ځای ونيو، بيا الله جل شأنه ورته هومره وقار او هيبت ورکړی چي هر څه له ده نه وېره ساتي، په دې اړه پيغمبر عليه السلام فرمايي: ما ته په داسي رعب نصرت راکړی شوی چي د يوې مياشتې په فاصلې لري ئې اغېز رسي، هلته هم د دښمن په زړه کي وېره او خوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپيدا کېږي، څوک چي له الله نه وېره لري، الله دغسي وقار او هيبت ورته ورکړی چي په دومره لري فاصله کي هم د دښمن په زړه کي د هغه وېره او خوف مسلط وي خو چي له الله څخه نه وېرېږي بيا ئې حالت داسي وي لکه چي قرآن فرمايي:

... ÏØ ¡çqbä@ ¹ø sp ãÕÏÑ المنافقون:۴

هر جگ غږ د ځان په خلاف گڼي.

له هر جگ غږ نه وېرېږی او د ځان په خلاف ئې گڼي.

ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟

انسان يا په خپل مرگ ژوند له بل نه وېرېږي، يا په خپل رزق او روزي او يا په خپل عزت، له هغه چا نه به وېره لري چي گمان وکړي، د ده په مرگ، ژوند او رزق، روزي کي څه اثر لري او کېدی شي له هغه نه د ده عزت ته صدمه ورسېږي او يا د هغه په څنگ کي عزت تر لاسه کړي، يعني په خپل عزت له هغه نه وېره لري.

موږ په دې خاطر يوازي له الله نه وېره لرو چي زموږ د مرگ او ژوند د هغه په اختيار کي دئ، هغه دئ چي موږ ته رزق او روزي راکوي او د عزت او د ذلت فيصله هم د هغه په اختيار کي ده. لکه چي قرآن، د ابراهيم عليه السلام په قصې کي دا مطلب په دې توگه زموږ مخي ته ږدي:

کله چي د ابراهيم عليه السلام قوم د ده په اړه دا فيصله وکړه چي بايد وئې وژني او په اور کي ئې وسوزوي، ټول قوم په دې خبره متفق شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د سوزولو لپاره لوی اور بل شوی، منجنیق تیار شوی، د هغه د مرگ د وژلو او سوزولو پرېکړه شوې، موقتاً زندان ته تللی، تر څو په همغه معینه ورځ چي ټول خلک به راغونډېږي، په منجنیق کي ئې کښېنوي او په دې لوی اور کي ئې واچوي. قرآن عظیم الشأن له همدغه حالت نه حکایت کوي او فرمايي:

ǾĴ š• ùÈß$ª! $ç9?#ä Ï& ÿïiîí ’Î N¿ü•ç Ç !n “Ï%$’‹ Ì •? Ü9&

àM‹Ïé ¾Ó ó é©Ø A$% àM‹Ïä ¾Ç ó ä ” Ï%$ ‘Î í Ñ¿ü•ç A$%

`Ï $kÍ Ñ ù ÉÎô J$ `Ï Ä ô ±9$Î ’Îû ©$ c îù Ñ¿ü•ç A$%

ÇÊÎÑÈ ûüÏÎ»à9$Pö)$ “Ï‰ ö ÷ƒ ª! $ r •ÿ. “Ï%$Mgèù É Ìó J$

البقره: ۲۵۸

هغه څوک دي ونه لید چي له ابراهیم سره ئې په دې خاطر شخړه کوله چي الله ورته پاچاهي ورکړې وه؟ کله چي ابراهیم وویل: زما رب همغه دئ چي ژوندي کول او وژل کوي، وئې ویل: زه یم چي د ژوند مرگ فیصله کوم!! ابراهیم وویل: الله خو لمر له مشرقه راخېژوي ته ئې له مغربه راوله که رښتونی یې، نو هغه چي کافر شوی وو، مبهوت او حیران شو،(څه ئې د ویلو لپاره نه موندل) او الله ظالمان نه هدایت کوي.

گورئ چي په دې مبارک آیت کي دوه څېرې د مخاطب په وړاندي انځور شوې: یوه د هغه چا چي اقتدار مغرور کړی، له الله تعالی نه منکر، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو د مرګ او ژوند اختیار ځان ته ورکوي، له یوه موحد او خدای پال انسان سره د دښمنۍ او مخالفت په مورچل کي، او بله ئې د هغه چا چي د همدې مغرور واکمن دربار ته بېول شوی، د مرګ او په اور کي د سوزېدو پرېکړه ئې شوې، خو هغه ډاډه او مطمئن دئ او په همدې حالت کي وايي چي د چا د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، دا خبره په داسي حال کي کوي چي ټول خلک د ده په وژلو سلا شوي، د دې لپاره راغونډ شوي چي په اور کي د ده غورځولو صحنه په خپلو سترګو وګوري، په دغسي یوه هیبتناک حالت کي نمرود ته وايي: زما رب هغه ذات دئ چي د مرګ ژوند فیصله د هغه په اختیار کي ده، نه ستاسو په لاس کي، دا د دې خبري په اړه د ابراهیم علیه السلام د بشپړ او کامل اطمینان او یقین ښودنه کوي چي د خپل مرګ او ژوند په اړه له الله نه پرته له بل چا نه وېره نه لري. کله چي نمرود هغه ته وايي: أَنَا أُحْىِ وَ أُمِيت: دا زه یم چي د مرګ او ژوند پرېکړه کوم. په روایاتو کي راځي چي نمرود دوه کسان را غواړي، یو د مرګ مستحق دئ هغه ته عفوه کوي او بل بې ګناه دئ د هغه د مرګ فیصله کوي، په دې ترتیب ابراهیم علیه السلام ته ښیي چي دا ده وګوره چي د مرګ او ژوند پرېکړه زما په واک کي ده، ابراهیم علیه السلام د ده د ادعا د تردید او د دې خبرې د اثبات لپاره چي د مرګ ژوند فیصله د الله په اختیار کي ده، هغه ته وايي: ... فَإِنَّ اللّهَ يَأْتى بِالشمْسِ مِنَ الْمَشرِقِ فَأْتِ بهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِت الّذِى كَفَرَ وَ اللّهُ لا يهْدِى الْقَوْمَ الظلِمِينَ*: دا دئ زما رب خو لمر له مشرق نه راپورته کوي ته ئې له مغربه را اوچت کړه که

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتونی يې، نو هغه چي کافر شوی وو حيران شو او الله ظالمان نه هدايت کوي.

ابراهيم عليه السلام په دې استدلال سره، دا خبره ثابتول غواړي چي لکه د لمر په راختو او لوېدو او طلوع او غروب کي چي له الله نه پرته بل هيڅوک هيڅ نوع اغېز نه لري، لکه چي د ورځې او شپې په تلو راتلو کي له الله تعالی پرته هيڅوک داسي نشته چي د هغه اراده څه اثر ولري، همدا راز د مرګ او ژوند فيصله هم صرف يو الله کوي، که چاته ژوند وربخښي، هغه ئې وربخښي او که د چا د مرګ فيصله کوي هغه ئې کوي.

قرآن عظيم الشأن په همدې اړه فرمايي:

#Œ] bğï°q÷z \} {q$%r {rãÿ. ûïï‰$ {qçqä? ÷w {q$#ä ûïï‰$$‹$»7

$Br {q$B $B $R%Ÿã {qç. ö©“ xâ {qç. r& Ç‘ öF$’î {q(ž Ñ

ª! $ M‹ïãr ¾Çtã ª! $ bïÍqè ’Îû Žô m 7 ï°Œ ª! $ $Ÿèô Šï {qè

ÇÎÏÈ ×Å / bqèJè? $JÎ

آل عمران:۱۵۶

اې مؤمنانو! د هغو په څېر مه کېږئ چي کافران شول او د خپلو ورونو په اړه ئې چي په سفر تللي وو او يا ئې غزا کوله "او هلته يا مړه يا وژل شوي وو" وويل: که زمونږ په خوا کي وی، نه به مړه شوي وو او نه به وژل شوي وو!! تر څو الله دا خبره د دوی په زړونو کي د حسرت لامل وګرځوي، حال دا چي د ژوند، مرګ پرېکړه الله کوي او الله د هغه څه ښه ليدونکی دی چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ئې کوئ.

د دې آیت اساسي مطالب دا دي:

مسلمانان د مرگ او ژوند په اړه له کافرانه تصور نه منع شوي.

که چا مړینه او وژنه، سفر یا غزا ته منسوب کړه او د وژل شوي او مړ شوي خپلوان په اړه ئې وویل: که زمونږ په څنگ کي وی، په غزا کي ئې برخه نه وی اخیستې او په سفر نه وی تللی له مړینې او وژنې نه به خوندي پاتې شوی وو، د ده دا تصور او اعتقاد کافرانه دئ.

د ژوند مرگ پرېکړه یوازې الله کوي.

دا کافرانه تصور له دې نه پرته بل څه نه ده چي په زړونو کي د حسرت باعث شي، په دې حسرت سره الله جل شأنه کافران تعذیبوي.

د انسان کوم کړه وړه چي له همدې کافرانه اعتقاد نه خړوبېږي، که هغه له مرگ نه وېره وي، په جهاد کي برخه نه اخیستل وي او سنگر ته د خپلوانو له لېږلو نه ډډه کول وي، الله په ټولو خبر دی او ستاسو د ټولو عملونو شاهد او ناظر دئ.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Nà6 9 $Br M‹Üãr ¾Çtã ÇÚ ör{ $r ÏN ºq»J¡ 9$ã7 ùã ¼çµ9 © $bÎ

ÇÊÊÏÈ 9ÅÁ R ÿwr cÍr `B «! $Âc rÎ `B التوبه:۱۱۶

یقیناً چي د آسمانونو او زمکي واکمني د الله ده، ژوندي کول کوي او وژل (

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند او مرگ پرېکړه د ده له لوري کېږي) او تاسو لره له الله پرته نه کوم ولي شته او نه نصير، (له الله تعالى پرته بل داسي څوک نشته چي ستاسو مرسته او حمايت وکولی شي).

همدا راز فرمايي:

Ÿxù& Í$gZ9$# È@ø‹©9$# ß#»n=ÏF÷z$# ã&r! M‹Ïãƒr ¾Ïtã “Ï%©!$# qèdr

ÇÑÉÈ šcqè=É)÷ès?   المؤمنون: ۸۰

او دی هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند پرېکړه كوي، د شپې او ورځي يو په بل پسې راتله هم هغه لره دي "دا كار هم د ده په اختيار كي دئ"، نو آيا تعقل نه كوئ؟!

لكه چي د شپې او ورځي تگ راتگ د ده په اراده ترسره كېږي، همدا راز د مرگ ژوند پرېكړه هم د ده له لوري كېږي، لكه چي د شپې او ورځي په تلو راتلو كي له الله نه پرته د بل هيچا اراده هيڅ ډول اثر او اغېز نه لري، يوه شېبه ئې نه مخكي كولی شي او نه ئې وروسته كولی شي، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم الله تعالى صادروي او پدې كار كي هم له الله تعالى پرته بل هېڅ شی هيڅ ډول ونډه او اغېز نه لري.

هيڅ نفس نه مري مگر د الله په حكم او اذن سره، او له يوې ټاكل شوې نېټې سره سم. دا نېټه مخكي له مخكي ټاكل شوې او ليكل شوې، هر ژوی په همدغه معينه نېټه د مرگ داعي ته لبيک وايي، خو د الله تعالى په اذن او حكم سره:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Æ Br WS_sB $YFÏ « $Èöî ž ǰ| NqB? b& Ç ýZÏ b$Ÿ2 $Br

$k]ÏB ¼çÏî sç í•Å Ƴ $> #q0 Šì ã ` Br $k]ÏB ¼çÏî sç $‹R‰9$> #q0 Šì ã

ÇÊÍÎÈ ûïÌÅ±¤9$ “ Ì“ôf Z™r آل عمران:۱۴۵

او هيڅ نفس ته نه ښايي چي ومري مګر د الله په اذن سره په ليکل شوې ټاکلې نېټې او څوک چي د دنيا اجر غواړي له همدې نه ئې برخه ورکوو او څوک چي د آخرت اجر غواړي له هغه نه ئې برخه ورکوو او ډېر ژر به شکر کوونکو ته غوره بدله ورکړو.

په دې مبارک آيت کي د لاندې سترو سترو خبرو لارښوونه شوې:

د هرچا د مړيني لپاره معينه نېټه ټاکل شوې.

دا خاصه نېټه په خاص کتاب کي ليکل شوې. په داسي کتاب کي چي په هغه کي هيڅ تبديلی نه شي راتلی.

مرګ په همدې ټاکل شوې او ليکلې نېټې راځي خو د الله له اذن او اجازې نه وروسته راځي.

څوک چي د خپلو عملونو دنيايې بدله غواړي نو الله له هغه نه څه ورکړي او څوک چي د اخروي بدلې په لټه کي وي نو الله ئې له هغه نه ورکړي.

د الله شاکر بندګان به ډېر ژر خپل اجر ترلاسه کړي، نه د دوی دنيايي اجر ضايع کېږي او نه اخروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آيت له مخې شاکر بنده هغه دئ چي مرگ ژوند د الله له لوري گڼي او د خپلو عملونو د اخروي بدلې په لټه کي وي.

دا مبارک آيت موږ ته لارښوونه کوي چي د هر ژوي لپاره د مرگ ثابته نېټه ټاکل شوې، او ليکل شوې او بيا په همدغه معينه نېټه کي هم د الله په امر او حکم سره د انسان مرگ تحقق مومي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

[illegible]

الروم : ۴۰

الله هغه ذات دئ چي تاسي ئې پيدا کړئ، بيا ئې تاسي ته روزي درکړه، بيا تاسي وژني، بيا مو بېرته راژوندي کوي، آيا ستاسي له شريکانو نه داسي څوک شته چي له دې کارونو نه کوم يو وکړی شي؟! پاکي ده الله لره او هغه لوړ دئ له هغه څه نه چي دوی ئې ورسره شريک گرځوي.

يعني ستاسي په پيدايښت کي، ستاسي په رزق او روزي کي او ستاسو په مرگ او ژوند کي هيڅوک له خدای سره شريک نه دي، الله تعالی له دې عيب نه پاک او له دې نه لوړ دئ چي په دې کارونوکي څوک د ځان شريک ونيسي.

په دې مبارک آيت کي ويل شوي چي په دغو څلورو کارونو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅوک او هیڅ څه له الله تعالی سره شریک نه دي، مشرکانو ته ویل شوي چي آیا په خپلو دروغجنو معبودانو کي داسي څوک مومئ چي له دغو کارونو څخه کوم یو وکړی شي، ستاسو په پیدا ینښت کي، ستاسو په رزق او روزي کي، ستاسو د مرگ په فیصله کي او ستاسو په بیاژوندون کي له الله سره شریک وي؟! سبُحاَنَهُ وَ تَعَالی عَمّا یُشرِکُونَ: پاکي ده الله لره او اوچت دئ له دې نه چي له هغه سره څوک په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي.

په خپل رزق یوازي له الله نه وېره:

لکه چي زموږ د ژوند او د مرگ فیصله یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، واک ئې یوازي له ده سره دئ، او په همدې خاطر موږ په خپل ژوند له هغه نه پرته له بل چا وېره نه لرو او په دې باور یو چي په دې مسئله کي له الله نه پرته د بل چا اراده څه اثر نه لري، په دې خبرې مو کلک یقین دئ، هر مسلمان باید په دې باور وي، په دې کي به شک نه کوي او په هیڅ حالت کي به د هغه په زړه کي د دې خبرې په اړه څه شک او شبهه نه راپیدا کېږي، همدا راز موږ په دې باور لرو چي زموږ د رزق او روزي ضامن او ذمه وار الله تعالی دئ او زموږ د رزق او د روزي انتظام د ده له لوري کېږي، باران د ده په اراده ورېږي او دانه او مېوه د ده په اراده راپیدا کېږي، د همدې لپاره موږ په خپل رزق او روزي هم له یوه الله نه پرته له بل چا څخه نه وېرېږو، دا ځکه چي د رزق او روزي پیدا کولو انتظام صرف د الله جل شأنه په اختیار کي دئ، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šÆ È Ng³Y‰ó‘r Ìó 7ç‰r Ìö9‰$’Î Ng³Y‰ùqr PŠ#ä ÓÍ_/ $YÎ6‰. ‰Ò)9r

ÇÊÉ WŠÅÔø? $YÎ)r‰z ôÏJÏÈ 9ÏYŽ2 4?ã óOßgZù‰Òùr ÏM»7Ïö9$

الاسراء: ۷۰

او یقیناً چي موږ د آدم اولادې ته کرامت ور په برخه کړ او په وچه (زمکه) او بحر کي مو حمل کړ (د حمل وسایل مو ورته پیدا کړل)، پاکیزه رزق مو ورکړ او دوی ته مو په ډېرو هغو شیانو فضیلت ورکړ چي موږ پیدا کړي.

دا آیت موږ ته لاربنوونه کوي چي الله تعالی انسانانو ته عزت او کرامت ورپه برخه کړ، د دوی لپاره ئې د حمل وسائل پیدا کړل، په وچه کي د آس او اوښ په څېر حیوانات، او د موټرو ګاډو په څېر وسابل، په بحرکي کشتۍ، لکه څنګه چي په بحر کي کشتۍ ترې مراد دئ، همدغسي په وچه کي دا د حمل ټول وسائل ترې مراد دي، د دغو وسایلو اړوند مواد، ضوابط، سنن او قواعد هم الله تعالی پیدا کړي، کوم مواد چي له هغوی نه په استفادې سره انسان موټرې، طیارې او کشتۍ جوړوي، ټول الله تعالی پیدا کړي او په انسان کي له دغو امکاناتو نه د استفادې استعداد هم د الله تعالی پېرزوینه ده، الله تعالی د دوی لپاره د رزق او روزي انتظام هم کړی، په دنیا کي دغه پاکیزه رزق چي تاسو ئې ګورئ، دغه مېوې چي الله ئې د زمکي له مړو اجزاوو، له خټي او خاوري راپیدا کوي، په دومره پاکیزګۍ سره، له ظرافت، لطافت او نظافت سره، ښایسته او خوندور، داسي چي ته ئې له خوند نه لذت اخلې، له بوی او رنګ نه ئې خوند اخلې، هغه ته ئی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستکی ور اغوستي او د دې انتظام ئی کړی چي پاک او ستره وي، الله جل شأنه د د وی لپاره د داسی پاک رزق او روزي انتظام وکړ، دوی ته ئې پر ډېرو هغو مخلوقاتو فضيلت ورکړی چي الله تعالی پيدا کړي، له هره پلوه ئې دوی ته فضيلت ورکړ: د صورت له پلوه، د عقل او پوهي له پلوه، د ګڼ شمېر استعدادونو له ناحيې، دا چي هغه ئې په زمکه کي خپل خليفه وګرځولو، د دنيا هر څه ئې هغه ته مسخر کړل، د زمکي او آسمانونو هر څه د هغه په خدمت کي دي او الله جل شأنه ده ته رام او مسخر کړي او په دې ترتيب ئې د ټولو مخلوقاتو په نسبت دوی ته فضيلت او لوړوالی ورکړی.

همدا راز الله جل شأنه فرمايي:

[illegible]

[illegible] الملک: ۲۱

آ به څوک وي چي روزي درکړي، که دی خپله روزي وسپموي؟! بلکې دوی ټينګار کوي، سرکښۍ کي او (له حق نه) په تېښتې کي.

يعني که الله تعالی خپل رزق له تاسو وسپموي هغه به څوک وي چي تاسو ته رزق درکړي؟ که الله جل شأنه خپل رزق بندکړي، باران و نه وروي، لمر راونه خېژوي چي زمکي ته رڼا او تودوخه ورکړي، له زمکي نه دانه او مېوه راشنه نه کړي، دا بادونه چي د نباتاتو د القاح وسيله ده ونه خوځوي او دا د رزق او د روزي ټول وسائل چي تاسو ئې په دې عالم کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ، که الله جل شانه دا ټول ختم کړي یا ئې کار متوقف کړي، هغه څوک دئ چي بیا تاسو ته رزق او روزي درکړي؟ د سرغړاوي او له حقیقت نه د کرکي او تېښتي په وجه هغوی له دغو حقایقو نه مخ اړوي، که داسي نه وي، نو دوی دي ووایي چي که الله تعالی خپل رزق او روزي متوقف کړي، هغه څوک دئ چي له ده پرته تاسو ته رزق او روزي درکړی شي؟

همدا راز فرمایي:

qèr Nä$fÎr $gèãq ª! $ $g%ø ©Ü tB ž w ß#Š `Ï B ûÉ(Y2 r

ÇÏÈ ãÎè9$# ßìÏJ¡¡9$# العنکبوت: ۶۰

او څومره ډېري خزندې چي خپل رزق په شا نه وړي، خدای ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم او هغه اورېدونکی پوه ذات دئ.

د زمکي پر سر څومره حیوانات داسي دي چي د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو نه وړي، باغ او پټی نه لري، ګودام او ذخېره نه لري، د سبا لپاره څه نه ذخیره کوي، د خپل رزق او د روزي پېټی په اوږو نه وړي، الله ورته رزق ورکوي، همداسي ئې تاسو ته هم درکوي، دا ځکه چي الله تعالی اورېدونکی او علیم دئ، د بنده دعاء د حال او قال په ژبه اوري، په اړتیاوو ئې پوه دئ.

په دنیا کي دومره ژوي شته چي که ټول په شلو برخو ووېشو، نولس۱۹ برخي ئې په اوبو کي دي او یوه برخه ئې په وچه کي، او د دې یوې برخي نه یو وړوکی جزء انسانان دي، انسانان د دې شلمي برخي نه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړه برخه ده، له دې نه تاسو د ژوو شمېر معلومولی شئ، دغو ټولو ژوو ته رزاق خدای رزق او روزي ورکوي. داسي حیوانات هم شته چي هر یو ئې، هره ورځ، د یوه کلي په اندازه رزق ته ضرورت لري، په بحرونو او ځنګلونو کي داسي ستر ستر حیوانات شته چي هر یو د یوه کلي په اندازه روزي ته، په یوه وخت کي ضرورت لري، خو نه تجارت کوي، نه پټی کري، نه د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو وړي او نه د سبا لپاره څه ذخیره کوي، الله تعالی ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم. او الله تعالی د دعاګانو اورېدونکی او د انسان په احتیاجاتو او اړتیاوو پوه دئ، په دې هم پوهېږي چي څنګه هغه ته رزق او روزي ورکړي او د رزق او روزي انتظام ئې څنګه وکړي.

پیغمبر علیه السلام په دې اړه فرمایي:

خدای له دریو کسانو سره مرسته په خپله ذمه اخیستې:

- هغه ځوان چي د عفاف لپاره د نکاح اراده کوي.
- هغه مریي چي د آزادۍ لپاره له خپل آقا سره مکاتبه کوي.
- او هغه مجاهد چي د الله په لاره کي د جهاد لپاره ملا تړي.

پیغمبر علیه السلام فرمایي: که تاسو له الله تعالی نه داسي ووېرېږئ لکه چي له هغه سره ښایي، نو تاسو ته به داسي رزق او روزي درکړي لکه مرغانو ته چي ئې ورکوي، سهار تش نس له خپلو کورونو وځي او ماښام ډک نس خپلو کورونو ته بېرته راستنېږي.

قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ẅ ß¸ øm ôË ¨ÿãö¯r ÇÌÈ ‰[•ÿ© ¼ã©@èø† ©!$ È,Gƒ `Br ...

¾ÏÎÐ¯ àî/ ©!$ bÎ] ¾ÿçÏ¯m qß$ù «!$’?ã ö@©.uqGƒ `Br Ü÷ Å¨Ft¯

ÇÌÈ #Y‘ô‰s% &äó« Èe@ä3Ï9 ª!$ ŸYè_ ô‰s% الطلاق:۲-۳

ځوک چي له الله وېرېږي او د تقوى لار غوره کوي، له ستونزو او کړاوونو نه د وتلو لار به ورته پرانېزي او له هغه لارې به رزق او روزي ورکړي چي گمان ئې هم نه کوي "په خيال کي ئې هم نه گرځي او تصور ئې هم نشي کولى" او ځوک چي پر الله توکل وکړي نو هغه ورته کافي دئ، يقيناً چي الله خپل کار ته رسېدونکى دئ، بې شکه چي الله د هر کار لپاره حد او نېټه ټاکلې ده.

همدا راز فرمايي:

§ ô‰±9$ •¤¢™r Ú ôF{$ Ñ°q»J¡¡9$,={ ôB NßFø™ ûÈ⁵r

ÇÌÈ bqä3sù÷sãƒ 4’¯Tr'sù ª!$ £`9qà)s9 •J)9$ العنكبوت:۶۱

که ئې وپوښتې چي آسمانونه او زمکه چا پيدا کړي، او لمر سپوږمۍ چا مسخر کړې، حتماً به وايي: الله، نو ځنګه دوکه کېږي؟!

يعني د رزق او روزي اصلي اسباب خو آسمان دئ چي اوبه ترې راورېږي او زمکه ده چي دانه او مېوه ترې راشنه کېږي، که له دوى پوښتنه وکړې چي دا زمکه او آسمانونه چا پيدا کړي؟ دا لمر او سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا مسخر کړي؟ شپه او ورځ چي د رزق او روزي د پيدا کېدو باعث گرځي د چا په اراده ځي راځي؟ لمر د ورځي علامه او سپوږمۍ د شپې علامه ده، دا دواړه د رزق په پيدا کېدو کي اساسي ونډه لري، که دا نه وی نو نه به په زمکه کي بوټي وو، نه ونه، نه حيوان او نه انسان، د دوی ځواب به څه وي؟ حتماً به وايي چي دا هر څه د الله تعالی په اراده ترسره کېږي، له دې پرته بل ځواب نه لري، نو څنگه او له کومه ځايه دوکه کېږي؟! د دوی د دوکه کېدو او بې لارې کېدو عامل څه دئ؟"

همدا راز وروسته فرمايي:

èaÎ ©$bÎ ÿ¾a ä‰Ï¡r ¾íÏŠ$7Ïã ôÏB âä!$±„ `Jï –ôÏ‰ø)tƒur ¼ã&s! 4 ¨bÎ)

ÇÏÈ ÒOŠÎ=tæ >äóÓx«   العنکبوت:۶۲

دا الله دئ چي له خپلو بندگانو نه هر چا ته چي وغواړي په رزق او روزي کي ورته وسعت، بسط او پراخوالی ورکوي او چا ته ئې چي خوښه وي ورته تنگوي ئې، "رزق ئې ورته محدود کړي" يقيناً چي الله په هر څه ښه پوه دئ، "په دې ښه پوهيږي چي د انسان خير او مصلحت په څه کي دئ، دا پرېکړه د الهي علم له مخي کېږي، که چا ته پراخ رزق ورکوي، عليم الله په دې پوهېږي چي خير په همدې کي دئ او که په چا ئې محدودوي او د رزق له محدوديت او تنگوالي سره ئې مخامخ کوي، دا هم د عليم الله فيصله ده، حتماً په دې کي يو مصلحت مضمر دئ.

. `Ë Ú óŖ $ïìÎ $Šô'ù £$B ä$J¡ 9$šÆ Ë A"R ` B O߯Ø™ ûî!r

bqè=É÷/ Ÿ ÓèdŽò2 &Ó/ + ßô s%$Ñè ª! $£ö¬q¤ ‹9 $gÏìtB Ÿ ‰è/

ÇÏÌÈ العنکبوت:۶۳

که هغوی وپوښتې چي له آسمانه اوبه چا نازلي کړې چي زمکه له خپل مرګ نه وروسته بیا پرې راژوندۍ کوي؟ حتماً به ووایي چي الله، ووایه چي ستاینې ټولي الله لره دي خو د دوی ډېری نه پوهیږي.

آیا څوک دې پوښتني ته له دې پرته بل ځواب موندلی شي؟ پرته له دې چي اعتراف وکړي چي دا کار الله تعالی کوي، له آسمانه اوبه نازلوي او مړه زمکه پرې ژوندۍ کوي، بل څه ځواب لري؟

عزت او ذلت د الله په اختیار کي دئ:

لکه چي زموږ د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي او په همدې خاطر باید په خپل مرګ او ژوند یوازي له الله تعالی نه ووېرېږو او لکه څنګه چي زموږ د رزق او روزي اختیار د الله تعالی په لاس کي دئ او په همدې خاطر باید په خپل رزق او روزي یوازې له الله تعالی ووېرېږو، همدا راز د انسان د عزت او ذلت پرېکړه هم یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، د همدې لپاره باید عزت د ده په خوا کي ولټوو او په خپل عزت هم صرف له الله تعالی نه ووېرېږو.

قرآن په دې اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÚ óÆ $'Î `Br ÏÑºq»J¡¡ 9$'Î `B ¼çº9 ß‰ã ó„ ©!$žc & •? Ó9&

ž•ÏŸ2 r • !r$!$ ãf ±9$ Á$7ç$ Èqã Z9$ ãJ)¤$ ß§ ô±9$

`Ï ¼çº9 $Jù ª! $ÇÍç `Br Ü #‹ è$ïøã ¨;m î•Ï.r Ä $Z9$`Ï

ÇÊÑÈ â$±„ $B ã@èøÿ ©!$b) Ðï6B الحج: ۱۸

نه ګورې چي الله ته ټول هغه څه سجده کوي چي په آسمانونو او زمکي کي دي، لمر، سپوږمۍ، ستوري، غرونه، ونې، حیوانات او له خلکو نه ډېر ئې، او په ډېرو ئې عذاب محقق شوی، او الله چي د چا سپکاوی او اهانت وکړي نو هغه هيڅ عزت ورکوونکی نه لري، "هیڅوک اکرام او عزت نشي ورکولی"، یقیناً الله چي څه وغواړي هغه کوي.

هو؛ د زمکي او آسمانونو هر څه الله تعالی ته منقاد دي، هر څه به د هغه چا ملاتړ کوي چي خپل رب ته مطیع وي، هر څه به ئې درناوی کوي، او که هغه له خپل رب نه مخ واړوي، الله تعالی به ئې سپک او ذلیل کړي، داسي څوک به ونه مومي چي ده ته عزت ورکړي؟ په خپلو سترګو ګورو چي ډېر ځله، یوه معمولي خبره، د یوه داسي انسان چي په قوم کي ډېر منلی، مخور او با عزته وي، داسي سپک کړي او عزت ئې داسي ختم کړي چي هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري، هیڅوک د ده په څنګ کي ودریدو ته تیار نه وي، یقیناً الله تعالی چي څوک سپک او ذلیل کړي، په دنیا کي به داسي څوک پیدا نه کړي چي هغه ته عزت ورکړي، په ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم کي به داسي څوک او څه ونه مومي چي له سپکاوي ئې وژغوري او عزت ورپه برخه کړي.

š• ü‰$ ãí\?r ä$±@ `B š• ü‰$ ’Îsê Å ü‰$ 7î»B Oçì9$è

4?ã 7?Ĵ ŏö, ‰$8ï‰Šî ä$±@ `B ‘AÉêr ä$±@ `B “ëêr ä$±@ `$ë

Çÿ‰È Ö‰% äó« Èä آل عمران:۲۶

ووايه: اې باري ربه! د واکمنۍ واکداره! دا ته يې چي چا ته وغواړې واکمني ورکوې او له چا نه چي وغواړې د واکمنۍ "جامه" بېرته باسې، چي چا ته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

ته د ملک مالک يې، دلته ستا حکم نافذ دئ، هر څه ستا په اراده ترسره کېږي، دا ته يې چي چا ته وغواړې اقتدار ورکوې، چي څوک وغواړې د اقتدار تخت او تاج ئې نسکوروې، له سپکاوي او ذلت سره ئې مخامخ کوې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې، چي څوک وغواړي سپکوې ئې، ښېګڼې ټولي ستا په لاس کي دي، ستا په هري پرېکړي کي خير مضمر دئ، ته په هر کار قدير او توانا يې.

د منافقانو په باب چي له الله نه پرته د بل چا په څنګ کي عزت لټوي، او ځي د کافرانو په څنګ کي ودرېږي په دې طمعه هلته به عزت تر لاسه کړي، فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc qãǤǭ& ûüZBsC$ÈrB `B ä$ŠI#& ûïíÿ»3$brä Ï, Ff ûïÏ%$

ÇìÈ $YŠId ¬! o"è$sbÎû o"è$Šd%Yä النساء:۱۳۹

همغو ته چي له مؤمنانو نه پرته کافران په دوستۍ نیسي، آیا د دوی خوا ته عزت لټوي؟ نو عزت خو ټول الله لره دئ.

دا منافقين له کافرانو سره دوستي کوي، ګمان او انتظار ئې دا دئ چي د کافرانو تر څنګ به عزت تر لاسه کړي، په دې نه پوهېږي چي په منافقت او دښمن ته په تسلیمېدو سره خپل موجود عزت او اعتبار هم له لاسه ورکوي، په دې نه پوهېږي چي د عزت پرېکړه الله تعالی کوي، عزت له ایمان نه پرته له بلي لاري نه شي ترلاسه کېدی، یوازي د الله مؤمن او صالح بنده د واقعي عزت خاوند دئ، منافق د هر چا له نظره سپک، ذلیل او بې اعتباره وي، هرڅوک ئې یوه بې اعتباره وسله ګڼي، هیڅوک د یوه مطمئن دوست په سترګه ورته نه ګوري.

له دې آیت نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او ملګرتیا د نفاق نښه ده، منافق د عزت په طمع دا کار کوي او هغه وخت ئې کوي چي دښمن ورته قوي او مسلمانان ورته ضعیف معلوم شي.

هسي دا منافقين غولېدلي چي د کافرانو په ملګرتیا کي عزت لټوي، د هغوی څنګ ته درومي، له هغوی سره معاهدې کوي، هغوی د اولیاوو او دوستانو په توګه نیسي، په دې طمعه چي د هغوی په څنګ کي به عزت تر لاسه کړي، خو یقیناً چي عزت صرف الله سره دئ.

همدا راز فرمايي:

Ü ÍÖ9$Dî3%$%èÁ ƒ ïøÎ $è‹Ïd ä∏è%$T ù o"è%$%ƒìãb%. `B

Ò #‹ ã Nç Ñ$«Å¡ 9$brãã∂ƒ `ƒ‰Ï9 ¼çãùö &Î»Á 9$ã@Jè%$r

ÇÈ âqç qè 7 Í»9réã3Br Óƒ‰© فاطر: ۱۰

څوک چي عزت غواړي (په دې دي پوه وي چي) يقيناً عزت ټول د الله دئ، د هغه لوري ته پاکي کلمې لوړي درومي او صالح عمل لوړوي او هغه کسان چي (د عزت لاس ته راوړلو لپاره) له بدو نه د تدبير په توګه کار اخلي (سيئات د مکر او تدبير په توګه کاروي) دوی ته شديد عذاب دئ او د دغو کسانو بد مکر تباه کېدونکي دئ.

دلته د عزت دوه عوامل په ګوته کوي:

۱- پاک قول چي د الله تعالی لوري ته د لوړېدو مجال تر لاسه کوي.

۲- او صالح عمل چي الله تعالی رفعت او لوړوالی ورکوي.

يعني: يا ښه افکار، نېکه او غوره عقيده د دې باعث کېږي چي انسان عزت تر لاسه کړي او يا صالح عمل، ځکه الله جل شأنه دا دواړه اوچتوي، پاکي خبرې د الله په لوري اوچتې درومي، او دا صالح عمل دی چي الله ورته رفعت او اوچت والی ورکوي. وَ الّذِينَ يَمْكُرُونَ السيِّئَاتِ: او هغه چي له سيئاتو نه د تدبير او مکر په توګه کار اخلي، مکر پټ تدبير ته وايي، يعني دوی له بدو عملونو نه د مکر په توګه استفاده کوي او له دې لاري غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزت تر لاسه کړي، لهُمْ عَذَابٌ شدِيدٌ وَ مَکْرُ أُولَئک هُوَ يَبُورُ : د دوی د تمنا او طمعي برعکس دوی ته شديد الهي عذاب په انتظار کي دئ او د دغو کسانو همدا بد مکر په خپله تباه کېدونکی او بې نتيجې پاته کېدونکی دئ، الله جل شأنه به هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي.

دلته عزت ته د رسېدلو دوه لارې په ګوته شوي:

يوه هغه چي عزت ته د رسېدو لپاره له سيئاتو نه د تدبير په توګه کار اخيستل کېږي، ناروا تدبيرونه د داسي وسيلې په توګه کارول کېږي چي خاوند ئې عزت ته ورسوي، له حرامو لارو رزق او روزي تر لاسه کوي او په حرام مال او دولت ترلاسه شوی نوم او په ټولني کي خپل کاذب اعتبار حقيقي عزت ګڼي، ظالمو حکامو ته به سرټيټ کړي، هڅه به ئې دا وي د غوړه مالۍ له لاري حکامو او د اقتدار خاوندانو ته ځان نږدې کړي او له دې لاري عزت تر لاسه کړي، له نورو ناروا او ناجائزو لارو عزت ته د رسېدو هڅه کوي، خو الله تعالی د دوی په اړه فرمايي چي د دوی د هڅو پايله عزت نه بلکي شديد الهي عذاب دئ، دا مکر او تدبير به ئې شنډ او بې نتيجې پاته شي او هيڅکله به له دې لاري خپلو موخو ته ونه رسېږي.

او بله ئې د صالح عمل، غوره کلام او نېکي عقيدې له لارې الله تعالی ته نږدېوالی او عزت تر لاسه کول دي، الله تعالی د دې ضامن دئ چي څوک دا لار غوره کړي عزت او درناوی به ورپه برخه کوي.

په دې ترتيب تاسو وليدل چي قرآن خپل مخاطب ته بلنه ورکوي چي يوازي له الله تعالی وېره ولري، هم په خپل مرګ او ژوند، هم په خپل رزق

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روزي او هم په عزت او درناوي، دا هغه شيان دي چي انسان ته تر هر څه زيات ارزښت لري، پرې وېرېږي، ډېر ځله ئې وېره له هغه چا وي چي نه ئې ورکولی شي او نه ئې ترې اخيستلی شي، د دې پر ځای چي په دې اړه ئې وېره يوازي د دغو شيانو له حقيقي مالک او هغه ذات څخه وي چي په ده ئې پېرزو کړي، برعکس له هغه څه پرې وېرېږي چي نه ئې ده ته ورکړي او نه ئې له ده اخيستی شي، په دې توګه ئې د ماسوی الله وېره او خوف زړه ته لار پيدا کړي، خو تا د قرآن په ګڼ شمېر آيتونو کي وليدل چي درته وايي: له خپل هغه رب نه ووېرېږه چي د آسمانونو او د زمکي پالونکی او ساتونکی دئ، رحمت ئې بې انتهاء او بې پايه دئ، هغه د دې عالم مالک او حاکم دئ، دلته د هغه اراده نافذه ده، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي، په دې خاطر به ته نه په خپل مرګ او ژوند له الله تعالی پرته له بل چا وېره لرې، نه په خپل رزق او روزي او نه په خپل عزت او کرامت.

په الله باندي توکل

په الله باندي د ايمان بله غوښتنه دا ده چي انسان به په الله توکل کوي، خو بايد پوه شو چي د توکل معنی څه ده؟ په الله تعالی باندي توکل يعني څه؟ آيا د توکل دا تعبير سم دئ چي له کار نه لاس واخلو، په کارونو کي تدبير او احتياط پرېږدو او هر څه الله تعالی ته حواله کړو؟ متأسفانه ځيني خلک توکل په همدې معنی نيسي، هغه د تدبير او احتياط منافي ګڼي، ځيني لټي، بې احتياطي، بې تدبيري، بې اعتنايي، تساهل، د مسئوليت عدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس او خپلو وجائبو او مسئولیتونو ته اهتمام نه کول د توکل په نامه یادوي، په داسي حال کي چي دا د توکل ډېر ناسم او غلط تعبیر دئ.

که تاسو قرآن ته مراجعه وکړئ دې ته به متوجه شئ چي د قرآن له نظره توکل د عمل کوونکو صفت دئ، قرآن توکل د یوه مؤمن عامل او با ایمانه عمل کوونکی انسان خصوصیت او صفت ګڼي، توکل دې ته وایي چي ته د احکامو او وجائبو د تعمیل لپاره اوچت شې او د دې لپاره ملا وتړې چي خپل مسئولیتونه تر سره کړې ، خو د نتائجو په اړه ډاډه او مطمئن وې، د دې پروا نه لرې چي په دې باندي به څه نتائج مرتب کېږي، له دې ناحیې ډاډه او مطمئن یې چي الله تعالی ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، د خپلو کړو وړو نتائج الله تعالی ته حواله کوې ، الله جل شأنه د وکیل په توګه نیسې او له نتائجو نه په دې خاطر مطمئن او ډاډه یې چي الله ستا وکیل دئ، هغه د هیڅ بنده اجر نه ضایع کوي، دې ته توکل وایي.

دا توکل نه دئ چي ته تدبیر، احتیاط او دقت پر ېږدې او ووایې چي ما پر الله توکل کړی!! پیغمبر علیه السلام تر ټولو ستر متوکل وو، خو هغه په جنګ کي زره اغوسته، چي کله به جنګ ستر او شدید وو نو دوه زرې به ئې اغوستې، پهره دار ئې درلود، هغه به په جنګ کي ټول امنیتي تدابیر نیول، صفوف به ئې منظم کول، هر چاته به ئې خپله موضع ښودله، له کوم لوري به چي د دښمن د حملې احتمال وو، هلته به ئې فوځ ځای په ځای کولو، ټول امنیتي تدابیر به ئې نیول، له دې وروسته به ئې پر الله توکل او بروسه کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکل دې ته وايي چې ته خپله وجيبه او مسئوليت ترسره کوې، له نتائجو ډاډه او مطمئن يې، هغه الله تعالى ته حواله کوې او الله جل شأنه د وکيل په توګه نيسې.

لکه چې قرآن فرمايي:

... ÇÎÈ bqè©q㍃ Nkí 4 ãr rz ¹ ` fï$ ÇÎÈ û,îÜ è ô Nèi

العنکبوت: ۵۸-۵۹

د عمل کوونکو اجر ډېر غوره دئ، هغه عمل کوونکي چې صبر ئې وکړ او په خپل رب توکل کوي.

دا نېک اجر او غوره بدله به هغه ځوک تر لاسه کوي چې په نيمايي لاره کي بې حوصلې او بې صبره نشي، شکوه او شکايت و نه کړي، کله چې له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي نادم او پښېمانه نشي، شکوه او شکايت ونه کړي، بلکي صبر کوي، او هغه چې له نتائجو نه هم ډاډه او مطمئن وي، نتائج الله ته حواله کوي او په الله توکل کوي. ګورئ چې توکل د عامل صفت دئ، د بې عمله صفت نه دئ، خو ځيني متوکل هغه بې عمله کس ګڼي چې عمل نه کوي، خپل مسئوليت نه ترسره کوي، خپل وجائب نه ادا کوي او صرف په خوله وايي چې په الله مي توکل دئ.

توکل داسي وګڼئ: الله تعالى مسلمانان په دې مکلف کړي چې که د دښمن شمېر تر دوی دوه ځله زيات وي، مقابله به ئې کوي، دښمن ته به شا نه اړوي او له ميدانه به نه تښتي، که ته د دغه الهي حکم مطابق د يوه داسي ځواکمن دښمن مخي ته ودرېږې او مقابلې ته ئې ملاتړې چې ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه برابره دئ، د ښتي د پايلو په اړه هيڅ اندېښنه نه لرې، نتايج خپل رب ته حواله کوې او په ډاډه او مطمئن زړه د دښمن مقابله کوې، دې ته توکل وايي. ته ځکه د داسي دښمن مقابلې ته ملا تړې چي د الله تعالی په دې وينا دي باور دئ چي فرمايي: که څه هم د کافرانو شمېر، ستاسو په نسبت لس چنده وي، تاسو به غالب ياست، ته په دې باور لرې، د لس چنده لښکر سره مخامخ يې، د هغه مقابله کوې او له خپلي کاميابۍ او فتحې نه ډاډه او مطمئن يې، د توکل حقيقي معنی همدا ده. يعني توکل د بې عملو صفت نه دئ؛ بلکي د عمل کوونکو صفت دئ.

د احد په جنګ کي، ځينو کسانو غوښتل چي بې زړه توب وکړي، په هغو کي جبن، وېره او بې همتي راپيدا شوه، د پيغمبر عليه السلام او د مسلمانانو لښکر ئې يوازي پرېښود او بېرته په شا وګرځېدل، په ځينو نورو کي د دوی په شا تګ تشويش راپيدا کړ، غوښتل ئې هغوی هم بې زړه توب وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

«I $’?ãr $Kåij‍r ª! $r Ÿx ±ÿ? b& Ñà6 Ÿß È$Gÿí$Ô M£Jd øŒÎ)

ÇÊËÈ bqãBsÏJ÷sßJø9$# È@©.uqtGuŠù

آل عمران:۱۲۲

کله چي ستاسو دوو قبيلو د بې زړه توب قصد وکړ، په داسي حال کي چي الله ئې ولي او مرستندوی وو او مؤمنان خو بايد پر الله توکل وکړي.

دا همغه دوه قبيلې، بنو حارثه او بنو سلمه دي چي د ابی بن سلول او د ده د ملګرو له ستنېدو وروسته نږدې وه بې همتي وکړي او له جګړي په شا شي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی په اړه ویل شوي چي بې همتي ورته مناسبه نه وه، د چا چي الله مولا او مل وي؛ ولي به بې همتي کوي، له مؤمنانو سره خو دا ښايي چي تل او په هر حالت کي ئې پر خپل خدای توکل او بروسه وي او د دښمن له زور ځواک نه ونه وېرېږي.

گورئ چي دلته هم په ډېر تأکيد او پرېکنده توگه ویل شوي چي د ایمان یوه تقاضا دا ده چي مؤمن به پر خپل رب توکل کوي، د ایمان له هر مدعي نه د ایمان غوښتنه دا ده چي پر الله به توکل او بروسه کوي.

همدا راز فرمايي:

«ﻻ $’?ãr $Z99ÿB qè $Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǚwÎ $Z;‹Å ã `©@è

ÇÎÈ šc qä3s3Ÿ2 qGŠù التوبه: ۵۱

(ورته) ووايه: له هغه څه پرته چي الله راته ليکلي هيڅ مصيبت نه رارسي، هغه مو مولا دئ، او مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي.

يعني د کافرانو د گواښونو په وړاندي به ستا ځواب دا وي: `©@è

$Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǚwÎ $Z;‹Å ã: له هغه څه پرته چي الله تعالی راته ليکلي او مخکي له مخکي ئې راته مقدر کړي، بل هيڅ مصيبت نه رارسېږي، دا ستا د عقيدې او ايمان يوه برخه ده چي باور وکړې هيڅ مصيبت نه دررسېږي؛ مگر هغه چي تا الله تعالی تا ته له مخکي نه مقدر کړي. دوهمه برخه ئې دا ده چي ته به پدې خبرې باور لرې چي الله ستا مولا دئ، هغه به تا يوازي نه پرېږدي، هغه به ستا هلي ځلي نه ضايع کوي، تا به د دښمن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي په ميدان کي يوازي نه پرېږدي. او دريمه خبره دا ده چي مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي. وَ عَلى اللّهِ فَلْيَتَوَكلِ الْمُؤْمِنُونَ .

زموږ بروسه او اعتماد په الله دئ، دا ځکه چي موږ ايمان لرو او د ايمان تقاضا دا ده چي انسان به په الله بروسه کوي.

د دې مبارک آيت مهمي لارښووني دا دي:

- د الله تعالى له اذن نه پرته هيڅا ته کوم مصيبت نه رسېږي.
- انسان ته يوازي هغه مصيبت وررسېږي چي له مخکي نه هغه ته مقدر او د ده په تقدير پاڼې کي ليکل شوی.
- دا مقدرات نه بدلېږي.
- او دا چي الله زموږ مولا او چاره گر دئ، موږ به يوازې نه پرېږدي، په هره پرېکړه او فيصله کي ئې زموږ لپاره خير مضمر دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ او هر څه د هغه په اراده کېږي، که په موقتي توگه له ماتې سره مخامخ کېږو، زموږ خير په همدې کي مضمر دئ او که فتح او غلبه را په برخه کړي خير په همدې کي دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ.
- او دا چي د ايمان خاوندان بايد پر الله تعالى باندي توکل وکړي، له نتائجو نه مطمئن وي، کار به الله ته حواله کوي او له دې نه به ډاډه وي چي الله جل شأنه به په هغه باندي نېک نتائج مرتب کوي.

د مائدې په سوره کي دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

šÏÏõã (qèz $$JÏÏõã ª! $NèR šc qè$/† ûïY$`B èX ã ‘ A$%

(c) ketabton.com: The Digital Library

bÎ {þèqGù « ! $ ’?ãr bqç Î ŠãRfù ¼çmGøùz Š #Œfù šU $6ø$

ÇËÌÈ ûüÏZB÷B Oçä المائده: ۲۳

له هغو چي وېرېدل، دوو سړيو ئې چي الله پرې پېرزوينه کړې وه، وويل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چي ورننوتئ تاسو به بريالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله بايد توکل وکړئ.

موسی عليه السلام څه کسان يوه ښار ته د معلومات راغونډولو لپاره لېږلي وو چي وګوري هلته د دښمن حالت څنګه دئ، هغوی ئې پوه کړي وو چي کوم احوال تر لاسه کړئ نو خلکو ته به ئې نه واياست، خاص ما ته به ئې رارسوئ. دوی چي راوګرځېدل، ځينو ئې په قوم کي وېره او خوف راپيدا کاوو او ويل ئې چي دښمن قوي دئ او مقابله ئې ممکنه نه ده، خو د دوی له جملې نه دوو کسانو قوم ته ډاډ ورکاوو او حملې ته ئی هڅول.

له دغه قوم نه چي له دښمنه ئې وېره درلوده، دوو ئې چي الله تعالی پرې پېرزوينه کړې وه او د وېري په ځای ئې زړونه له ډاډ او اطمئنانه ډک وو، قوم ته ويل: په دښمن له دروازو داخل شئ، ستاسو له ننوتلو سره سم به دښمن ماتې خوري او تاسو به غالب او فاتح وئ، دوی د بريا، فتحې او د ډاډ او اطمئنان خبره وکړه او وئې ويل: **Oçä bÎ {þèqGù « ! $ ’?ãr**

ûüÏZB÷B : که په رښتيا تاسو ايمان لرئ نو پر الله توکل وکړئ؛ که د ايمان په دعوی کي رښتيني يئ نو ځان الله ته وسپارئ، په الله توکل وکړئ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن برید وکړئ او له نتائجو ئې مطمئن او ډاډه اوسئ، ګورئ چې د ایمان خاوندان همدا خبره کوي چې باید مؤمن انسان پر الله بروسه او اعتماد وکړي.

همدا راز فرمایي:

Lâ̈ä bĵ (pè©q? ïøèù «! $Î Lâ̈B#ä Lâ̈ä bĵ Ρö) »ƒ 4 › qßÅ A$%r

ÇÑÍÈ ûüÏJÎó B — یونس:۸۴

او موسی وویل: اې زما قومه! که تاسو پر الله ایمان راوړی وي، نو په هغه توکل وکړئ که رښتیا د الله اوامرو ته منقاد یاست "که مسلم یاست او ایمان لرئ نو په الله توکل وکړی"

ګورئ چې دلته هم قرآن عظیم الشأن فرمایي چې په الله باندي توکل د ایمان غوښتنه او تقاضا ده.

ډاډه او مطمئن زړه

په الله باندي دایمان یوه بله تقاضا او غوښتنه دا ده چې د الله ذکر او د هغه یادونه باید د انسان د اطئمنان باعث شي او اضطراب او پرېشاني ئې ختمه شي، تر سخت نه په سخت حالت کي هم کله چې د الله نوم اخیستل کېږي، باید همدا د انسان د ډاډ او اطمئنان باعث شي او د هغه تشویش او پریشاني رفع شي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته همدا ښیي چې څوک په الله ایمان لري،

همدا ایمان به په سختو حالاتو کي د دې باعث شي چي هغه ډاډه او مطمئن وي، برعکس هغه چي په الله ایمان نه لري، تل به مضطرب او پرېشانه وي، حیران به وي او وېرېږ او خوف به نیولی وي. په دې باب ګڼ شمېر آیتونه راغلي، لکه چي فرمایي:

ûèÈJõ? «! $Ìò2 ÉÎ ÿw& «! $ÌøÉÎ Oßgç/qè=è% ûèÈKõ?r (#qãZB#ä ûïÏ%©!$

ÇËÑÈ Ü>qè=à)ø9$# الرعد:۲۸

هغه چي ایمان ئې راوړی او د الله په ذکر سره ئې زړونه مطمئن کېږي، خبر دار چي د الله په ذکر او یادولو سره زړونه مطمئن کېږي

یعني هغه چي ایمان لري، د الله د نوم په اخیستلو سره، د الله په ذکر سره او چي کله الله ور په یاد شي، په دې سره ئې زړونه مطمئن شي. دا ځکه چي کله شیطان درته وسوسې تلقین کړي او خوف دي په زړه کي راپیدا کړي، خو چي کله ته دې خبري ته متوجه شې چي ستا مرګ ژوند د الله په اختیار کي دئ او دلته هر څه د الله په اراده ترسره کېږي، هغه لکه چي ستا پیدا کوونکی دئ همدا راز ستا پالونکی او ساتونکی هم دئ، د هغه رحمت او پېرزوینه بې انتهاء ده او هغه د دې ملک مالک دئ، په دې زمکه کي د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هر څه د ده ارادې ته منقاد دي، دا اعتقاد او دا ایمان پخپله د دې باعث شي چي ته ډاډه او مطمئن وې او متیقن وې چي له تصادفي حوادثو او پېښو سره نه مخامخ کېږې، بلکي دلته چي هر څه کېږي د یوه مالک الملک الله په اراده کېږي، په دې خاطر، ته

مطمئن او ډاډه وې.

د الفتح په سورې کې راغلي:

ì B $Z̸J ƒ Î (ÿ#ŠŠ"÷•ï ûüZB s3ø$É qè ’Î pY‹Å¡ 9$A“R& ü ï ‰Ÿ$qè

$¸J‹Î ã ª! $ b%.r Çڵ öF{$r ÏN ºq»J¡ 9$ Šqã Z ã -r ÷LÎÈJ ƒÎ

ÇÍÈ $VJ‹Å m الفتح:۴

دی هغه ذات دئ چې د مؤمنانو په زړونو کې ئې سکینه نازله کړه، چې ایمان ئې په نور ایمان ورزیات کړي او د آسمانونو او زمکې ټولې لښکرې د الله دې او الله باحکمته پوه ذات دئ.

په دې مبارک آیت کې، د هغه حالت په اړه بحث شوی چې پیغمبر علیه السلام له څوارلس سوه ملګرو سره د عمرې او طواف په نیت له مدینې نه خوځېږي، دښمن د هغه مخه نیسي، په سخت خطرناک سفر وتلی، بی له وسلې او بې له جنګې تیاري نه د دښمن تر تسلط او سیطری لاندې منطقې ته ننوتی، دښمن د مقابلې اراده لري، په همدغه خطرناک سفر کې دی او یاران ئې ډاډه او مطمئن ول، دا هغه ډاډ او اطمئنان وو چې الله جل شأنه د دوی په برخه کړی وو، په دې توګه ئې د دوی ایمان ته قوت او ځلا ورکړې وه، هغوی مطمئن او ډاډه وو او په الله جل شأنه ئې بروسه او اعتماد وو.

ګورئ چې څوک ایمان لري نو الله جل شأنه په داسې سخت حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د هغه په زړه کي اطمئنان او ډاډ راپيدا کوي او د هغه اضطراب او پرېشاني ختموي.

همدا مطلب د توبې د سورې په ۲۶ او۴۰ آيتونو کي داسي بيان شوی:

A“R&r šú ïZBsC3@$ ’?ãr ¾ÎîqB‘ 4?ã ¼çG^‹Å™ ª! $A“R& Sê

ã‘“_ š• ÏŒr (rãy. šú ï‰$ >¤ãr $d‡•? ó©#Ÿqã_

ÇËÏÈ ûïÍý»3@$ التوبة: ۲۶

بيا الله په خپل پيغمبر او مؤمنانو باندي سکينه نازله کړه او هغه لښکرې ئې راولېږلې چي تاسي نه ليدې او کافران ئې تعذيب کړل او دا د کافرانو سزا ده.

د حنين په جگړه کي چي د مسلمانانو شمېر هومره وو چي دوی ئې په تعجب او حيرت کي غورځولی وو، خو ناڅاپي د حنين په منطقه کي د خپل شمېر په نسبت له تقريباً څلورمي برخي دښمن سره مخامخ کېږي، د دوی شمېر تر دولس زره نه اضافه وو او د دښمن فوځ تقريباً څلور زره کسان وو، خو د دوی له ناڅاپي حملې نه دومره پرېشانه شول چي پيغمبر عليه السلام ئې په ميدان کي يوازي پرېښود، زمکي ځای نه ورکولو، قرآن عظيم الشأن د دوی د پرېشانۍ په اړه فرمايي: زمکه له خپلي پراخۍ سره سره په تاسو تنگه شوه، دا د الله تعالی پراخه زمکه په تاسو تنگه شوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېكي او د پناه ځای مو نه موندلو او پيغمبر عليه السلام مو په ميدان كي يوازي پرېښود. خو د دې نه وروسته قرآن عظيم الشأن فرمايي چي بيا مو په پيغمبر عليه السلام او په مؤمنانو باندي سكينه نازله كړه. په لومړيو شپبو كي مضطرب او پرېشانه دي، زمكه ورته ځای نه وركوي، د ټېكي او د امن پناه ځای نه مومي، خو په دې پسي متصل د دوی په زړونو كي سكون، ډاډ او اطمئنان راپيدا كېږي. دا هم د ايمان يوه علامه ده، الله په سختو حالاتو كي د ايمان په وجه د انسان په زړه كي ډاډ، اطمئنان او سكون راپيدا كوي.

همدا مطلب په څلوېښتم ۴۰ آيت كي په دې الفاظو راغلی:

š† Î$0 (rãÿŸ2 ûïÿ‰$ç_•z & ©Î ª! $ç Á R ®) ù çrãÃZ? ¼vÎ

©$žc Î b“tB Ÿ ¾ïÎÅ» Á Ï Ãqà/ ©Î Í$ó$ † Î $Jè ©Î È#Y$

$d•? Ñ©Šqã Î ¼çfr ïøã ¼çG^‹Å6 ™ ª! $ A“R'ù $YèB

š† Ï « $pJÎŸ2 r 4?ÿ¡ 9$(rãÿŸ2 šú ïÏ%$pJÎŸ2 @è_r

ÇÍÈ ÒŠÅm Ÿ/Ïã ª! $r $‹ù$

كه تاسو د پيغمبر مرسته و نه كړئ، يقينا الله د هغه مرسته وكړه، كله چي كافرانو هغه په داسي حال كي د (خپل ملک نه) اخراج كړ چي هغه يو له دوو كسانو څخه وو، كله چي دواړه په هغه غاركي ول، هغه مهال چي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ته ئې مکرر ویل: غمجن کېږه مه، یقیناً چي الله له موږ سره دئ، نو الله خپله سکینه پرې نازله کړه او په هغو لښکرو ئې د ده مرسته وکړه چي نه مو لیدل، د کافرانو شعار ئې ټیټ کړ، او الهي کلمه خو لوړه ده، او الله باحکمته عزتمن دئ.

دا مبارک آیت د ضعف او کمزورۍ هغه حالت انځور کړی چي د مکې کفارو پیغمبر علیه السلام له خپله ملکه وتلو ته اړ کړ، په داسي حالت کي ووتلو چي د دوو کسانو دوهم کس وو، مجبور وو یوه غار ته پناه یوسي، ټول قوم د ده د نیولو او وژلو لپاره وتلی، توري ئې له تېکو ایستلې، ابوجهل د دې اعلان کړی چي که هر چا پیغمبر علیه السلام ونیولو یا ئې ووژلو سل اوښان به هغه ته انعام ورکوي، د مکي مکرمې ټولي لاري نیول شوې.

دا خو څه کوئ چي دوی دوه کسان وو، ټول قوم ئې په خلاف وتلی او هغه ئې له خپل ملک نه اخراج کړی، او دې ته مجبور شوی چي غار ته پناه یوسي، بلکي په همدې حالت کي هم د ده دا دوهم ملګری، د دې په ځای چي د ده د ډاډ او اطمئنان باعث شي، برعکس ده ورته اطمئنان ورکاوو، یعني هغه هم پرېشانه او مشوش دئ. که د سنګر ملګری مطمئن او ډاډه وي دا د انسان د اطمئنان باعث کېږي، خو ګورئ چي حالت داسي دی چي ملګري ئې د ده ډاډګېرني او اطمئنان ته ضرورت لري، هغه ته وایي: لا تحْزَنْ إِنَّ اللّهَ معنی: مه غمجن کېږه، الله له موږ سره دئ، ګورئ چي په دغسي سخت حالت کي پیغمبر علیه السلام مطمئن او ډاډه دئ او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل یقین لري چې الله له هغه سره دئ. د همدې اطمئنان او ډاډ د اظهار نه پس الله تعالی مزید سکینه پرې نازله کړه او په غیبي لښکرو سره ئې د ده مرسته وکړه: فَأَنزَلَ اللّهُ سكِينَتَهُ عَلَيْهِ یعني کله چې ده اطمئنان وښود او په دې خبرې ئې خپل ډاډ څرګند کړ چې الله له ده سره دئ او خپل ملګري ته ئې هم اطمئنان ورکړ، د دې اطمئنان او ډاډ له څرګندولو الله خپله سکینه پرې نازله کړه، الفاظ داسي دي چې ښيي دا سکینه او اطمئنان د هغي مخکنی وینا نتیجه وه، چې خپل ملګري ته ئې وویل: لا تحْزَنْ إِنّ اللّهَ معنا : مه غمجن کېږه یقیناً چې الله له موږ سره دئ او د همدې وینا په سبب الله جل شأنه په داسي لښکرو سره تأیید کړ او د هغه مرسته ئې وکړه چې تاسو نه لیدل، دا فتحه او غلبه او د ملائکو راتګ د دې خبرې نتیجه وه چې پیغمبر علیه السلام خپل ملګري ته وویل: مطمئن او سېږه چې الله له موږ سره دئ. وَ جَعَلَ كلِمَةَ الّذِينَ كفَرُوا السفْلى: او د کافرانو کلمه ئې نسکوره او راټیټه کړه وَ كلِمَةُ اللّهِ هِيَ الْعُلْيَا : او د الله کلمه همدا اوچته ده، وَ اللّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ : او الله عزیز حکیم ذات دئ. الله غالب او با حکمته دئ، هغه په دې قادر او توانا دئ چې مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي،د کافرانو مکر شنډ کړي، توطئې ئې خنثی کړي او پرې نږدي چې هغوی خپل هدف ته ورسېږي او هغه حکیم دئ، په دې ښه پوهېږي چې په څه ترتیب او له کومي لاري پیغمبر علیه السلام او مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي او کافران له ماتې او هزیمت سره مخامخ کړي، هم غالب دئ او هم حکیم، عزیز دئ، تاسو ته پر هر ځواکمن دښمن برى درکولی شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکيم دئ پوهېږي چي څنگه دښمن په خپلو هڅو کي ناکام کړي او پرې نږدي چي خپل هدف ته ورسېږي.

د آل عمران د سورې په ۱۷۳ آيت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي الله جل شأنه فرمايي:

Ndéq±z $i Nä9 {qãK_ %ô ¨ $Z9$b Î â¨ $Z9$Ag9 A$% ûïÏ%©$

ÇÌÈ @‹Å2 q$Nèìr ª! $Zó m {q9%r $YJ f Î NèdŠ#“ù

هغه "مؤمنان" چي خلکو ورته وويل: يقيناً چي ډېر خلک "ستاسو دښمنان" درته راغونډ شوي " لښکري ئې ستاسو په خلاف راغونډې کړې دي" نو له دوی نه ووېرېږئ! نو "دې خبرې" د دوی ايمان لازيات کړ، او وئې ويل: الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ.

گورئ، د دې په ځای چي د دښمن دا تبليغات چي ويل ئې د مسلمانانو په خلاف فوځونه او لښکري را غونډ شوي، د دوی په زړونو کي وېره او خوف راولاړ کړي، برعکس دا د دوی د ايمان د مزيد تقويې باعث گرځي او وايي: حَسبُنَا اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَكيلُ : الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ. هغوی مطمئن او ډاډه دي، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه وېره نه ساتي، د دې په ځای چي د فوځونو راغونډېدل د دوی په زړونو کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، په الله ئې اعتماد اضافه کېږي، الله ته ئې هيلي زياتېږي، په سختو حالاتو کي د هغوی اړيکي له خپل رب سره مزيد مضبوطي شي، او همدا د دوی د ايمان د تقويې باعث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

همدا مطلب د آل عمران سورې په بل آيت کي داسي راغلی:

[illegible]

آل عمران:۱۵۴

بيا ئې له دې غمونو نه وروسته پرتاسو د پرکالي په بڼه کي هغه ډاډينه نازله کړه چي ستاسو پر يوې ډلي به غوړېدله او بله ډله بيا داسي وه چي خپلو ځانونو په اندېښنه کي غورځولي وو، د الله په اړه ئې د جاهليت د دور ناروا گمانونه کول، ويل ئې: د دې کار څه زموږ په برخه دي؟ ورته ووايه: کار خو ټول الله لره دئ، دوی په خپلو زړونو کي هغه څه پټوي چي تا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې نه څرګندوي، وايي: که د دې کار څه زموږ په برخه وی نو دلته به نه وژل کېدو، ورته ووايه: که په خپلو کورونو کې هم وئ نو هغه کسان به هرومرو د خپلې مړيني ځای ته راوتلي وو چې وژنه ئې مقرر شوې وه او ترڅو ستاسو د سينو خبري وآزمويي او ستاسو د زړونو شته عيار کړي او الله د زړونو په شته وو ښه پوه دئ.

ګورئ چې دلته دوه داسي ډلي سره مقايسه شوې چې له ورته خطر سره مخامخ دي، د جګړي سخت حالت او د دښمن له لوري د لوی برید وېره، خو يوه ډله دومره ډاډه او مطمئنه ده چې پرمښکی پرې راځي، له خوب نه مخکي چې کوم حالت پر انسان راځي، پر دوی همدا حالت راتلو، او دا همغه امن، سکون او ډاډينه وه چې الله تعالی پر دوی نازلوله، خو د دې په مقابل کي بله ډله داسي وه چې دې غم او انديښنې مصروف کړي وو چې له دې خطره به څنګه ځان ژغوري، څه چاره به کوي، پرېشان او مضطرب وو، دا هغه مهال وو چې د احد د جګړي په دوران کې، د مسلمانانو د لښکر په ليکو کي د سخت اضطراب او پرېشانۍ حالت راپيدا شو، د دښمن د برلاسي او د مجاهدينو د ماتې آثار او نښي راڅرګندي شوې، په دې وخت کي مسلمانان په څو ډلو ووېشل شول، قرآن عظيم الشأن د ځينو حالت داسي بيانوي چې د ډېر ډاډ او اطمينان په وجه د خوب حالت وربانديي راځي، تاسو پوهېږئ چې انسان ته يوازي هغه وخت خوب ورځي چې په بشپړه توګه ډاډه او مطمئن وي، يو معمولي تشويش د دې باعث شي چې له انسانه خوب وتښتي، هغه مهال خوب پرې راځي چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویشونه ئې رفع شي او کاملا ډاډه او مطمئن شي، د جنګ په دوران کي چي په چا خوب راځي، د دې معنی دا ده چي له هغه سره په همدې حالت کي هيڅ تشويش او اندېښنه نشته.

که الله تعالی په سخت حالت کي د واقعي مؤمنانو زړونه په ډاډ او اطمئنان خړوبوي، آن تر دې حده چي په دوی باندي پرمښکی راځي، په مقابل کي ئې بله ډله د ايمان د ضعف په وجه په سخت حالت کي په داسي وېرې او تشويش اخته وي چي د خپلو نفسونو غم او انديښنې مصروف کړي وي او د الله تعالی او د هغه د وعدو په اړه د جاهليت د دورګمانونه کوي، له خپل انتخاب او له مسلمانانو سره له ملګرتيا پښېمانه وي او وايي: هَل لَّنَا مِنَ الأمْرِ مِن شيْءٍ چي له دې خبري نه د دوی مراد يا دا وي چي آيا له دې کاره موږ ته کومه ګټه متصوره ده؟ آيا له داسي کارونو نه څه نتيجه تر لاسه کولی شو؟ موږ ته به څه په لاس راشي؟ دا خو يو بې نتيجې کار دی!! او يا ئې مراد دا دئ چي د دې کار د ادارې او لارښووني په اړه موږ څه اختيار او واک نه لرو، مسئوليت ئې د هغه چا په غاړه دئ چي د جنګ سوق او اداره ئې په لاس کي ده، دا کار زموږ په مشوره ونشو، زموږ معقولو وړانديزونو ته اعتناء ونه شوه، نو ځکه له دې ماتې سره مخامخ شوو، که قيادت او مشري زموږ په لاس کي وی، که زموږ رايه منل شوې وی، نو له دې ماتې سره به نه مخامخ کېدو!!

هو؛ دا منافقين دي چي د ماتې نه وروسته د خپلو نفسونو فکر حيران کړي وي او په دې اندېښنه کي وي چي څنګه ځان وژغوري، څه وکړي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته صدمه و نه رسېږي او له خطر نه څنگه خوندي پاته شي، د الله جل شأنه او د ده وعدو په اړه ډول ډول ناحقه جاهلانه گمانونه کوي، قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د منافقينو د دغو تبليغاتو په ځواب کي بايد ووايو: إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلّهِ: يقيناً چي کار ټول الله لره دئ، ټول کارونه د ده په اختيار کي دئ، فيصلې دی صادروي، په کارونو باندي نتائج دی مرتب کوي، اختيارات له ده سره دي، د چارو پايلي دی ټاکي او هر کار د ده په اراده ترسره کېږي. قرآن فرمايي چي د منافقينو دا خبري له هغو افکارو او عزايمو نشأت کوي چي دوی ئې په خپلو سينو کي پټ ساتي او له څرگندولو ئې ډډه کوي: يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لاَ يُبْدُونَ لَكَ: په خپلو سينو کي هغه څه پټوي چي نه غواړي تا ته ئې څرگند کړي، که څه هم خبري په دې انداز کوي چي گواکي د نتايجو په اړه تشويش لري او وايي آيا په دې کار مو څه نتيجه مرتب کېدی شي؟ موږ هم په دې کي څه برخه لرو؟ خو د دوی په سينو کي ډېری خبري داسي دي چي څرگندول ئې نه غواړي، يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَاهُنَا : وايي: که له دې کار نه موږ ته څه برخه وای نو دلته به نه وژل کېدو، که رښتيا دا وعدې حق وی چي الله جل شأنه به زموږ مرسته کوي، موږ به فاتح او غالب يو او دښمن به ماتې خوري، نو ولي به موږ دلته له ماتې سره مخامخ کېدو او ولي به وژل کېدو، که چېري د دې کار اداره زموږ په لاس کي وی او قيادت او مشري زموږ په اختيار کي وی، دلته به زموږ کسان وژل کېدل!!

ډېر کسان داسي وي چي د ماتې او هزيمتونو پر مهال د قيادت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاف همدا راز تبليغات کوي، هغه جاه طلب عناصر چي د قيادت لاس ته راوړلو لپاره مترصد وي او غواړي له هر فرصت نه په استفادې سره موجود قيادت وټکوي او په صف کي د هغه اعتبار تضعيف کړي، د ماتو په دوران کي همدا تبليغات کوي: که کار زموږ په لاس کي وی، که زموږ رايه منل شوې وی، که موږ ته موقع راکړ شوې وی، که قيادت او رهبري زموږ په لاس کي وی، نقشه او پلان موږ وضع کړی وی، نو دلته به له ماتې سره نه مخامخ کېدو!! تل د هزيمتونو په دوران کي ځيني کسان دغسي منافقانه مواقف غوره کوي. ښايي له دې مشکل سره د هري جبهې هر قوماندان مخامخ شوی وي چي د ده د جبهې هغه غرضي او جاه طلب کسان چي غواړي د ده ځای ونيسي، دې ناروا مقصد ته رسېدو لپاره هغه موقع تر ټولو غوره فرصت گڼي چي جبهه په موقتي ډول له ماتې او کړاوونو سره مخامخ شوې او تلفات ئې ليدلي وي، دلته ده چي دغه منافق عناصر، د قيادت وړی، چي غواړي ثابته کړي دا جنگونه په روان شکل کي بې فائدې دي، تر څو چي د قواوو ترمنځ توازن نه وي راغلی، د عسکري او فوځي وسائلو له ناحيې مو پر خپل دښمن برلاسي او تفوق نه وي حاصل کړی، بايد له دښمن سره د ټکر او تصادم لاره غوره نه کړو، دوی له دغو ماتو نه د موجود مجاهد قيادت په ضد استفاده کوي او دا تبليغات کوي چي که قيادت زموږ په لاس کي وی، زموږ رايه منل شوې وی، زموږ مشورو ته مو غوږ ايښی وی، او قيادت د دغو موجوده کسانو په اختيار کي نه وی نو دلته به زموږ کسان وژل کېدل، قرآن د دوی په ځواب کي فرمايي: قُل لَّوۡ كُنتُمۡ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فی بُيُوتِكُمْ لَبرَزَ الّذِينَ كُتِب عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إلی مَضاجِعِهِمْ : ورته ووايه! که څه هم تاسو په خپلو کورونو کي وی "يعني ستاسو رأيه منل شوې وی، جنګ نه وی شوی او تاسو له خپلي رأيي سره سم په خپلو کورونو کي پاته شوي وی" حتماً به هغه کسان چي د دوی په اړه د مرګ فيصله شوې، خپل مضجع او مقتل ته وتلي وو، د چا په اړه چي د مرګ فيصله شوې وه، هغه به خامخا په خپلو قدمونو هغه ځای ته تلل، په کوم کي چي بايد په اړخ پرېوتي وای او د روح امانت ئې الله ته تسليم کړی وی. وروسته فرمايي: دا حالت خو الله تعالی د دې لپاره راولي چي: وَ لِيَبْتَلیَ اللّهُ مَا فی صدُورِكمْ وَ لِيُمَحِّص مَا فی قُلُوبِكُمْ وَ اللّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ : تر څو الله هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دی او هغه څه ښه عيار کړي چي ستاسو په زړونو کي دی او الله په هغه څه چي په سينو کي دئ ښه پوه دئ.

يعني تاسو چي د دې ادعا کوئ چي ايمان لرو، اخلاص لرو، په الله مو توکل او اعتماد دئ، الله جل شأنه به دا خبرې د جنګ په ميدان کي وآزمويي، دا به معلومه کړي چي آيا په رښتيا تاسو په الله توکل او اعتماد لرئ، او په دې خبرې باور لرئ چي د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي؟ دا پټ اسرار، لدې نه پرته په بل صورت کي نه معلومېږي چي د جنګ داسي صحنې رانشي چي د دښمن شمېر تر تا زيات وي، د هغه مواضع په ظاهر کي ستا له سنګر نه مستحکمي او ټينګي برېښيي، تر څو چي داسي حالت رامخته نشي، د دې خبرو حقيقت نه معلومېږي.

دې ته به مو حتماً پام وي چي دلته په يوه مورد کي (سينې) ته او په بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورد کي (زړه) ته اشاره شوې، او ویل شوي: هغه څه وآزمويي چې ستاسو په سينو کي دي او هغه څه چې په زړونو کي دي هغه عيار کړي او رشد ورکړي، بايد وګورو له دې نه مراد څه دئ، په زړونو کي څه دي او په سينو کي څه؟

د منافق افکار، تصورات او عقايد تل له شک او شبهې سره توأم وي او د زړه تل ته له نفوذه عاجز، په سينه کي پټ وي، خو زړه ته لار نشي موندلی، دا ايمان دئ چې د زړه سلول سلول ته نفوذ کوي او انسان ته ډاډ او اطمينان وربخښي، د الله جل شأنه په اړه د منافقينو ناسالم اعتقاد او د دوی غلط تصورات، د دې موجب شي چې هغوی د جګړې په دوران کي مذبذب او متردد وي او عدم اطمينان، وېرې او اضطراب احاطه کړي وي، خو د مؤمنانو په زړونو کي چې کوم اخلاص دئ، په الله کلک اعتقاد او ايمان دئ، د جهاد په نتيجه کي به الله دې ته وده ورکوي، دا به کاملاً عياروي او کمال ته به ئې رسوي. ګورئ چې جنګ له يوې خوا د دې باعث شي چې د منافقينو حقيقت بربنډ شي، له بلي خوا د مؤمنانو د ايمان د تقويې او د هغوی د مزيدي تربيې او رشد باعث شي. همدا د جنګ صحنې او د ماتې او هزيمت حالت دئ چې له يوه پلوه د هغه چا ايمان ته قوت او ځلا وربخښي او له الله تعالی سره ئې تعلق او رابطه ټينګوي چې په زړه کي ئې ايمان وي، خو له بله پلوه د منافقينو حقيقت څرګندوي، په دغسي حالت کي د دوی نفاق بربنډ او هر چا ته واضح او څرګند شي، هغه څه چې دوی په خپلو زړونو کي پټ ساتلی هغه بربنډ شي. د دې آزموينې او امتحان

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی دا نه ده چي الله جل شأنه غواړي د دوی په حقیقت پوه شي؛ بلکي غواړي چي خلکو ته ئې څرګند او بربنډ کړي، الله جل شأنه علیم دئ، څه چي خلک په خپلو سینو کي پټ ساتي هغه پرې پوه دئ، وَ اللّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ .

د احزاب په سوره کي دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

ª!$ $R‰ãr $B #‹»d (q8$% >#“ômF{$ bqãZÏB÷sßJø9$ #ä‘ $£9r

$VJŠÎó@r $YZJ»ƒÎ) wÎ) öNèdŠ#— $Br ¼æ!qß™‘r ª!$ -%|¹ r ¼æ!qß™‘r

ÇËËÈ الاحزاب:۲۲

او کله چي مؤمنانو لښکري ولیدلې وئې ویل: دا همغه څه دي چي الله او پیغمبر ئې له موږ سره ژمنه کړې وه، او الله او د هغه پیغمبر په خپله وعده کي رښتینی دئ، او زیات ئې نه کړ مګر د دوی ایمان.

په دې مبارک آیت کي د احزابو جنګ ته اشاره شوې، هغه مهال ته چي د مسلمانانو په خلاف ټول دښمنان راغونډ شوي وو، مدینه محاصره وه، د عربو په تاریخ کي دومره ستر لښکر د چا په خلاف نه وو وتلی، مسلمانان د دې ستر لښکر د مخامخ مقابلي توان نه لري، مجبور شوي چي د مدینې منورې شا و خوا خندق وکیني، خو کله چي مؤمنان ګوري چي د دوی په خلاف ټول دښمنان په مدینې باندي د پرېکنده ستر برید لپاره راغونډ شوي، راشئ وګورو چي د دې حالت په لیدو او له دغه ستر لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مخامخېدو په دوران کي د دوی حالت څنګه او وينا ئې څه وه؟ قرآن موږ ته د دوی حالت داسي انځور کړی: د لښکر په ليدو سره هغوی وويل: دا همغه څه دي چي الله تعالی ئې له موږ سره وعده کړې وه، دا وعده چي پر دوی به فتحه او غلبه راکوي، ډاډه او مطمئن دي چي د الله تعالی دا وعده رښتونې ده، د دې په ځای چي د ستر لښکر راغونډېدل په دوی کي وېره او خوف راولاړ کړي، د دوی په زړونو کي شک او ريب راپيدا کړي، د دوی د اضطراب او پرېشانۍ باعث شي، برعکس مطمئن دي چي الله او د هغه پيغمبر، په خپلو وعدو کي رښتوني دي، دا همغه د الله تعالی رښتونې وعده ده چي له موږ سره ئې کړې ده، حتماً به موږ ته په دوی باندي فتحه او غلبه راکوي، که د دښمنانو راغونډېدا په دوی کي څه زيات کړی وي نو هغه د دوی ايمان او پوخ باور په الله تعالی او د ده په وعدو وو نه بل څه: وَ مَا زَادَهُمْ إِلا إِيمَاناً وَ تَسلِيماً : په دوی کي ئې بل څه زيات نه کړ مګر ايمان او د الله تعالی په وړاندي انقياد ئې، يعني دغه حالت باعث شو چي په الله جل شأنه باندي د دوی اعتماد او باور مزيد مضبوط، اړيکي ئې له خپل رب سره لازياتي ټينګي شي، او د الله تعالی د اوامرو په وړاندي ئې انقياد او تسليمي لازياته شي، ګورئ چي په سختو حالاتو کي، د اضطراب او پرېشانۍ په وخت کي، د دې په ځای چي د مؤمنانو په زړونو کي خوف، وېره، جبن او پرېشاني راپيدا شي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، داسي حالات په دوی کي نه راپيدا کوي مګر د ايمان ټينګوالی او د انقياد زياتوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ترتیب تاسو ګورئ چي په دغسي سختو حالاتو کي به د ایمان په وجه د انسان په زړه کي اطمینان او ډاډ راپیدا کېږي او د عدم ایمان په وجه به انسان مضطرب او پرېشانه وي.

اطاعت

په الله باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي انسان به د خپل رب اوامرو ته غاړه ږدي، د الله تعالی دین ته به منقاد وي، اطاعت او منښه به کوي. په عملي توګه د الهي احکامو اطاعت او منښه د ایمان تقاضا ده، کله چي انسان په دې پوه شي چي دا د الله حکم دئ بیا به له څه ځنډ او تأخیر نه پرته، فوري اقدام کوي او د حکم د عملي کولو لپاره به ملا تړي، ټوله هڅه به ئې دا وي چي د حکم مطابق عمل وکړي.

دا مطلب د قرآن عظیم الشأن په متعددو آیتونو کي بیان شوی، د النساء په سوره کي په دې اړه داسي لولو:

Ÿ ŠÏ Ì ‰ó ß•/ • f © $J Šï 8qß Å s ãÏ Ý£ m šc qãÏ Bs ãŸ 7 În r Ÿù

ÇÎÈ $VJŠÎ ó @ ¡ (qßJÏ k ¡ ur MøŠÒ % $£ JÏ B % [• m ÓŽ Î Å ¡ àÿRr& þ Î û (r߉Å

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چي تر هغه ئې ایمان نه دئ راوړی چي تا په خپلمنځیو شخړو کي حکم ونه ګرځوي، بیا ستا د پرېکړي په اړه په خپلو زړونو کي تنګوالی ونه مومي او په بشپړه توګه تسلیم نه شي.

ای پیغمبره! ترڅو چي تا په خپلو شخړو کي حکم ونه نیسي او بیا ستا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېکړې راضي نه شي او په خپلو زړونو کې هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نه شي بلل کېدى او د ايمان ادعا ئې نه شي قبلېدى. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې د ايمان د قبلېدو لاندي شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړي رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه اېښودل.

دا آيت موږ ته وايي: تر هغه د چا ايمان اعتبار نه لري چې په خپلو شخړو او مشاجرو کې پيغمبر عليه السلام او هغه دين چې د ده په لاس لېږل شوى د حکم په توګه ونه مني، د خپلو مشاجرو د حل و فصل لپاره هغه ته رجوع ونه کړي، پيغمبر عليه السلام د حکم او قاضي په حيث ونه مني، په فيصلې او پرېکړي راضي او قانع نه وي، د پرېکړي په اړه په خپل زړه کې څه حرج او تنګوالى احساس نه کړي، او تر څو چې عملاً غاړه ورته کېښېنږدي او عمل پرې ونه کړي.

د انسان ايمان هغه مهال اعتبار لري چې دا درې شرايط تأمين شي: په ټولو شخړو، مشاجراتو او منازعاتو کې هغه دين د حَکَم په توګه منل او هغه ته رجوع کول چې پيغمبر عليه السلام راوړى، د دين په فيصلې رضايت او قناعت، د دين له هيڅ پرېکړي به په خپل زړه کې څه حرج او تنګي نه احساسوي، که دين دا فيصله کړې وه چې د هغه لاس قطع شي، په دې فيصله به راضي وي، که د ده د رجم فيصله ئې کړې وه، په دې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانع او راضي وي، او درېيم دا چې هغه به عملاً منقاد وي، د دين پرېکړو ته به تسليم وي او دا فيصلې به مني، يعني دين ته د حکميت لپاره رجوع، په فيصلې باندي رضايت او قناعت او هغه ته عملاً انقياد، دا هغه درې شرطونه دي چې له دې پرته د چا د ايمان دعوی نه منل کېږي.

د دې آيت الفاظ ډېر پرېکنده، قاطع او واضح دي، الله جل شأنه په ټول تأکيد سره فرمايي: اې پيغمبره! ستا په رب دي قسم وي چې تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړی، ايمان ئې مقبول نه دئ او الله تعالی د دوی ايمان ته اعتبار نه ورکوي، تر هغه چې همدا درې شرطونه تأمين نه شي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاحزاب: ۳۶

با ايمان نارينه او مؤمني ښځې ته دا نه ښايي چې کله الله او د هغه پيغمبر، د کوم کار فيصله وکړي "کوم حکم صادرکړي"، بيا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختيار وي، "د دوی نه بيا اختيار سلب شي، بيا به له ځنډ او تأخير نه پرته اطاعت او منبه کوي، بيا هغوی ته هيڅ اختيار نه دی پاته، بيا به عملاً منقاد وي" او چا چې له الله او د هغه له پيغمبر نه عصيان او سرغړاوی وکړ، يقيناً چې په څرګنده توګه لاړورکی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني كله چي يوه مؤمن انسان ته دا خبره معلومه شي چي د يوه كار په اړه د الله تعالی او د هغه د پيغمبر حكم څه دئ، له دې وروسته هغه د څه ويلو او له پرېكړي نه مخالفت اختيار نه لري، بيا به كاملاً منقاد وي او حكم ته به غاړه ږدي، دا مطلب حجرات په سوره كي په دې الفاظو راغلی:

{qà`7$r ¾ïÎqß‘r «! $Ä %Ïƒ ûü/ {qãÏd)è Ÿw {qãZB#ä úïÏ%©!$ $pkš‰»¯»tƒ

ÇÊÈ ×Lìî æì ‹Ïœ ©!$ bÎ) ©!$

الحجرات: ۱

اې د ايمان خاوندانو! د الله او د هغه د پيغمبر په وړاندي مخكي مخكي مه كېږئ او له الله نه ووېرېږئ، يقيناً چي الله ښه پوه اورېدونكی دئ.

بايد وګورو چي د الله تعالی او د ده د پيغمبر په وړاندي د مخكي مخكي كېدلو معنی څه ده؟ او په دې سره موږ له څه كولو منعه شوي يو؟ د دې معنی دا ده چي كه ته د كومي قضيې او كار په اړه مخكي له دې چي د الله او د هغه د پيغمبر حكم ځان ته معلوم كړې، مخكي له دې چي درته معلومه شي په دې اړه الهي حكم څه دئ، قضاوت يا تبصره كوې يا كوم عملي اقدام كوې، دا د الله او د هغه د رسول په وړاندي تقدم او مخكي مخكي كېدل دي. ستا د ايمان غوښتنه دا ده چي لومړی به ځان پوهوې چي په دې اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر امر څه دی او دين څه هدايت وركوي، تر دې وروسته به اقدام كوې، بيا به د څه ويلو او كولو او تحليل او تبصرې اراده كوې، ته به د يوه مطيع بنده په څېر عمل كوې، هغه چي اقتداء كوي او له ځان نه مقتدا او امام نه جوړوي، مخكي مخكي نه ځې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکي د یوه مطیع او منقاد بنده په توګه اطاعت کوي او د پیغمبر په پل درومي. که تا د کوم کار په اړه مخکي له دې نه چي وپوهیږې د الله او د هغه د پیغمبر حکم او فیصله په دې اړه څه ده، کومه تبصره وکړه، یا دي کوم اقدام وکړ، تا تقدم کړی، دا تقدم هم په خبرو کي دئ او هم په عمل کي، ځکه د آیت په پای کي راغلي چي الله جل شأنه اورېدونکی علیم ذات دئ.

ستاسو په هغو خبرو هم پوهېږي او اوري ئې چي په هغو کي مو د الله او پیغمبر په وړاندي تقدم کړی او ستاسو په هغو کارونو هم پوه دئ چي هغه مو د الله او د هغه د پیغمبر په امر نه، بلکي له خپله طرفه، په خپله خوښه او د خپل تصمیم په بنا تر سره کړی، مخکي له دې نه چي وګورئ د الله او د پیغمبر حکم ئې په دې اړه څه دئ؟

همدا راز راځي چي:

(þpèÜ7ê Ÿwr Aqß‰9$ (qãè‹Û&r ©!$# (qãè‹Û& (þa#B#ä ûïÏ%©!$# $pkš‰'¯»tƒ

ÇÌÌÈ ö/ä3n=»yJôãr&

محمد:۳۳

اې د ایمان خاوندانو! د الله اطاعت وکړئ او د پیغمبر اطاعت وکړئ، او خپل عملونه مه باطلوئ.

د دې آیت معنی دا ده چي کوم عمل د الله او د هغه د پیغمبر د اطاعت له مخي نه وي، هغه عمل د الله په وړاندي باطل دئ، هر څه چي کوې باید په دې اساس او له دې احساس سره ئې وکړې چي په دې سره د الله او د الله د پیغمبر اطاعت کوې، یعني کوم عمل چي د الله او د پیغمبر د اطاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بنا نه وي هغه باطل دی او د الله تعالی په وړاندي هيڅ ارزښت او اعتبار نه لري.

دې مطلب ته د النور په سوره کي په دې الفاظو سره اشاره شوې:

/ãé‹ï ¾ÏÎqßr‘r «!$# ’<Î) (#þqããß #sŒÎ) tûüÏZÏB÷sßJø9$# Aöqs% b%x. $yJ¯RÎ)

ÇÎÊÈ bqßsÎ=øÿßJø9$# ãNèd y7Í´¯»s9'ré&ur 4 $uZ÷èsÛr&ur $uZ÷èÏJy™ (#qä9qà)tƒ br& óOßgoY÷t/

النور: ٥١

يقيناً کله چي مؤمنان د الله او د ده د رسول لوري ته د دې لپاره وبلل شي چي د دوی تر منځ پرېکړه وکړي، نو د دوی وينا له دې پرته بل څه نه وي چي وايي: وامو ورېده او اطاعت مو وکړ، او همدا ډله بريالي دي.

يعني د واقعي مؤمنانو قول او وينا په هغه وخت کي چي د الله او پيغمبر لوري ته په دې خاطر وبللی شي چي د دوی په منازعاتو او مشاجراتو کي حکم وکړي داسي وي: سمعنا وَ أطعنَايوازي دغه خلک به فلاح او بريا ترلاسه کوي.

وروسته فرمايي:

brãÍ!$xÿø9$# ãNèd y7Í´¯»s9'ré'sù ÏmÉ)Gtƒur ©!$# |·÷‚tƒur ¼ã&s!qß™u‘ur ©!$# ÆìÏÜãƒ `tBur

النور: ٥٢ ÇÎËÈ

او چا چي د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت وکړ او ترې ووېرېدو، نو همدغه کسان بريالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گورئ چي له الله تعالی نه وېره او تقوی درلودل او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت، د کاميابۍ او بري عوامل دي.

دوستي او دښمني د الله لپاره

په الله باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي د انسان مينه او دوستي به هم د الله لپاره وي او دښمني، کرکه او بغض به ئې هم د الله لپاره وي. يعني الحب في الله و البغض في الله: محبت د الله تعالی لپاره او د الله په لار کي او دښمني، بغض، کرکه او عداوت د الله په لار کي او د الله لپاره، دا مطلب هم د قرآن عظيم الشأن د ګڼ شمېر آيتونو په ترڅ کي ، د ايمان د غوښتنې او تقاضا په توګه معرفي شوی، لکه چي راځي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] المجادله: ۲۲

هغه قوم چي په الله او په آخرت ئې ايمان وي هيڅکله داسي ونه مومې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه چا سره دوستي وکړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دا د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چي الله د دوی په زړونو کي ايمان ثبت کړی او په خپله روح (غيبي فيض) سره ئې د دوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چي (د ونو او بنګلو" لاندي ئې نهرونه بهېږي، په هغه کي تلپاته، الله له دوی راضي شوی او دوی له الله راضي شوي، همدغه کسان د الله حزب دئ، "د الله د حزب غړي دي" يقيناً د الله حزب بريالی دئ

دلته د الله د حزب د غړو خصوصيات او مواصفات ښودل شوي چي دا دي: له هغه چا سره دوستي نه کوي چي د الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړی وي که څه هم هغه د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي.

د المائدې په سوره کي راځي چي:

Ðè «! $ >“ïm bîû (qä!#ä ûïï%©!$ ¼ãqß‘r ©!$ Aq`Gt `Br

ÇÎÏÈ bqç7Î»óóø9$ المائده: ۵۶

او څوک چي له الله او د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره دوستي کوي نو بې شکه چي همدا د الله حزب غالب دئ.

دلته د الله تعالی مؤمنو بندګانو ته د حزب الله نوم ورکړی شوی، او ويل شوي: د الله تعالی حزب له هغو کسانو جوړ شوی چي دوستي ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله تعالى، د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره وي، دا حزب فاتح او غالب دئ او الله تعالى ئې د غلبې ذمه وار.

د التوبة په سوره کي همدا مطلب په دې الفاظو راغلی:

šc râßÛÇ ‹Ù è/ ãäSŠÏ¦ß÷Ï9r& bßgÒè/ âM»Yß÷sßJø9$#r bqãZß÷sßJø9$#r

šc qêsãr ö4Á 9$#šc qßŠÉ)ãr ÌŠ3ZßJø9$#Çã böqgZtr Å$rãèJø9$$Î

®$Îbj ª! $#ãNßgçHqãZž™ 7 Í»9rré& ÿ¼ã&s!qß‘r ®$#šc qãŠÜãr ö4.“9$#

التوبه: ۷۱ ÇÐÊÈ ÒOÅ3ymîƒÍ•tã

باايمانه نارينه او ښځي، ځيني ئې د ځينو نورو دوستان دي، په معروف امر کوي، له منکر نه ممانعت کوي، لمونځ قائموي، زکات ورکوي او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت کوي، همدا کسان دي چي ډېر ژر به الله په دوی رحم وکړي، يقيناً چي الله باحکمته عزتمن دئ.

دا آيت موږ ته لارښوونه کوي چي د مؤمنانو ترمنځ به تل د دوستۍ او ولايت، د يو بل نه د دفاع او حمايت او د يوه بل مرستي ته د راوړاندي کېدلو تعلق وي.

قرآن فرمايي چي هره انساني ډله د خاصو اخلاقي او فکري مواصفاتو پر بنسټ جوړېږي، لکه څنګه چي د مؤمنانو ترمنځ به د دوستۍ او مينې اړيکي وي، همدا راز به د منافقينو د ټولګي ترمنځ خاص روابط وي، منافقين به د يو بل په څنګ کي وګورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc rãÃÛ Ù è/ .`B OßÃÒ è/ àM»)ÿ»YÜã bqàÿ»ZÜã$

(qÝ Nãï‰ ãš šc qàÒî)ƒr Å rãJÜãÇã šc ü)‡r Ì 6 ZÜãÎ

ÇÏÈ šc qàÅ»ÿÜãNè ûüÉÿ»YÜãžc Î NãÅ^ù ®$

منافقين ځيني د ځينو نورو له ډلي څخه دي، د منکر سپارښتنه کوي، له ښېګڼو نه مخنيوی کوي، خپل لاسونه (د خير له کار او د مال له انفاق نه) بندوي، دوی خدای هېر کړی او خدای دوی هېر کړي، يقيناً چي منافقين فاسقان دي.

ګورئ چي د منافقينو تر منځ د دوستۍ اړيکي نشته، هسي د يوې ډلي غړي دي، نفاق او منافقت سره يوځای کړي دي، د دوی ترمنځ د ولايت هغه رابطه نشته چي د مؤمنانو ترمنځ وي، دا ځکه چي منافق يو غرضي انسان وي، هغه له هيچا سره داسي اړيکي نه ساتي چي په اخلاص او صداقت ولاړي وي، د خپل ملګري مرسته وکړي، حمايت ته ئې راوړاندي شي او د ده په خاطر کوم خطر ومني، که څه هم هغوی د يوه صف او ټولګي غړي دي خود هغوی ترمنځ د ولايت او دوستۍ رابطه نه وي.

همدا راز کافران هم ځيني د ځينو نورو اولياء دي:

ÇÙ è/ ãšÏ‰ NãÕ è/ (rãÿ. ûïÏ%$ ... الانفال:۷۳

او کافران ځيني د ځينو نورو اولياء دي.

همداراز قرآن فرمايي چي ظالمان هم ځيني د ځينو نورو دوستان دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی مرسته کوي، یوازي د منافقینو ترمنځ د دوستۍ او و لا یت رابطه نشته، د یو بل په څنګ کي وي، د یوه صف او د یوې ډلي غړي وي خو د هغوی ترمنځ دوستي نشته او یو د بل اولیاء نه دي.

قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Ó9r ÑäZË (r%g»_ ûïÏ%©$ª! $Ÿ=è/ $J9r (qäZÏê b& OçFö7Åm Q&

ª! $r ¨Zf‹Ïr ûüZBsJ9$Ÿwr ¾Ï!qß‘ Ÿwr «! $Èrß `B (räÏ‚Gf

ÇÊÏÈ šc qè=yJè? $JÎ/ 7Î6yz

التوبه:۱۶

آیا ګمان مو کړی چي همداسي به پرېښودی شئ، حال دا چي تراوسه الله ستاسو هغه کسان نه دي معلوم کړي چي جهاد ئې کړی او له الله او د ده له رسول او مؤمنانو نه پرته ئې د اسرارو بل محرم ځانته نه دی غوره کړی. او الله ستاسو له کړو وړو ښه خبر دئ.

تر څو چي الله جل شأنه د مؤمنانو په ډلي کي دغه کسان نه وي تفکیک کړي، مجاهدین ئې نه وي معلوم کړي او هغه ئې نه وي بېل کړي چي له الله تعالی، د هغه له پیغمبر او له مؤمنانو نه پرته بل څوک د پټ دوست په توګه نه نیسي، ګمان مه کوئ چي الله جل شأنه به تاسو همدغسي خپلي مخي ته پرېږدي او له ابتلاءاتو او آزموینو سره به مو مخامخ نه کړي!!

پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم. رواه مسلم

له ابوهريره رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: جنت ته به داخل نه شئ تر څو ايمان را نه وړئ او ايمان به مو و نه منل شي تر څو له يوه بل سره مينه او محبت و نه لرئ، آيا داسي څه دروښيم چي په كولو سره به ئې په تاسو كي مينه او محبت راپيدا كېږي؟ په خپلو منځونو كي سلام خور او عام كړئ.

يعني الله جل شأنه به ستاسو ايمان په هغه صورت كي قبلوي چي په خپلو منځونو كي مو مينه او محبت وي، چي همدا د ايمان تقاضا ده او د همدې په وجه به جنت ته ځئ.

ابوهريره رضی الله عنه روايت كوي چي رسول الله صلىالله عليه وسلم وفرمايل:

عن أبي هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم أن رجلا زار أخا له في قرية أخرى فأرصد الله له على مدرجته ملكا فلما أتى عليه قال أين تريد ؟ قال أريد أخا لي في هذه القرية قال هل لک عليه من نعمة تربها ؟ قال لا غير أني أحببته في الله عز وجل قال فإني رسول الله إليک بأن الله قد أحبک كما أحببته فيه. رواه مسلم

يو كس د خپل داسي ورور ليدو ته ولاړ چي د الله لپاره ئې له هغه سره ورورې وه او په بل كلي كي اوسېدو، نو الله د ده د ورتلو په لار كي يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته ولېږله، کله چي هلته ورسېدو ورته وئې ويل: چېري د تلو اراده لرې؟ وئې ويل: په دې کلي کي مي د خپل يوه ورور د "ليدو" اراده کړې "فرشتې " وويل: آيا له هغه کس سره دي کوم نعمت "لکه مال ، زمکه ، او بل څه" دی چي پالنه ئې کوې؟ وئې ويل: نه "هيڅ څه مو ترمنځ نشته" مګر دا چي زه د الله لپاره له هغه سره مينه لرم، فرشتې ورته وويل: زه د الله استازی يم، چي ستا په لوري "له دې زړري سره راغلی يم چي" يقيناً الله جل شأنه له تا سره داسي مينه ساتي لکه په تا چي د ده لپاره هغه کس ګران دئ.

په بل حديث کي راځي:

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج على حلقة من أصحابه فقال ما أجلسكم قالوا جلسنا نذكر الله عز وجل ونحمده على ما هدانا للإسلام ومن علينا بک قال آلله ما أجلسکم الا ذلک قالوا آلله ما أجلسنا الا ذلک قال أما اني لم استحلفكم تهمة لكم وانه أتاني جبريل عليه السلام فأخبرني ان الله عز وجل يباهي بكم الملائكة.

رسول الله صلى الله عليه وسلم د خپلو يارانو په يوې حلقې او ډلي راووت او وئې ويل: څه شي سره يو ځای کښېنولي ياست؟ وئې ويل: ناست يو الله يادوو او د ده شکر ادا کوو چي موږ يی د اسلام په لوري هدايت کړو او په موږ ئې پېرزوينه وکړه، وئې فرمايل: آيا واقعاً همدا د الله ذکر او خاطر سره راغونډ او يوځای کښېنولي يئ؟ وئې ويل: په الله قسم چي موږ نه يو کښېنولي مګر همدې شي، وئې فرمايل: ما د دې لپاره قسم درنکړ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته کوم تهمت (راجع کوم) خو ما ته جبرئیل راغی او دا خبر ئې راکړ چې يقيناً الله د فرشتو په وړاندې په تاسو فخر کوي.

همدا راز فرمايي:

الرجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل.

هر سړی د خپل دوست په دين وي، نو ستاسو هر يو دې وګوري چې له چا سره دوستي کوي.

همدا راز د هغو کسانو د اوچت او لوړ مقام په اړه فرمايي چې د الله لپاره يو له بل سره مينه ساتي:

عن أبي زرعة بن عمرو بن جرير أن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم "إن من عباد الله لأناسا ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة بمكانتهم من الله تعالى" قالوا يارسول الله تخبرنا من هم؟ قال: "هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها فو الله إن وجوههم لنور وإنهم على نور لا يخافون إذا خاف الناس ولا يحزنون إذا حزن الناس وقرأ هذه الآية: ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

يقيناً چې د الله له بندګانو نه ځيني داسي دي چې که څه هم نه انبياء دي او نه شهداء، خو د قيامت په ورځ به حتى انبياء او شهداء پدوی غبطه کوي، د هغه مقام او منزلت په وجه چې د الله په خوا کې به ئې لري. صحابه وو وويل: يا رسول الله! موږ پوه کړه چې دوی څوک دي؟ وئې فرمايل: دا هغه ډله ده چې په الهي فيض او پېرزويني سره ئې يوه له بل سره مينه ساتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرته لدې چې د دوی ترمنځ د خپلوۍ اړیکي وي او پرته له دې چې د دوی ترمنځ د مال د راکړې ورکړې معامله وي "یوازي په الله ایمان په خپلو منځونو کي سره نږدې کړي او له یوه بل سره مینه لري" په الله قسم چې د دوی مخونه به د نور په شان وي او دوی به په نور او رڼا وي، کله چې خلک وېرې اخستي وي دوی به نه وېرېږي او کله چې خلک غمجن شي دوی به نه غمجن کېږي او بیائې دا آیت تلاوت کړ: پوه شه چې یقیناً د الله دوستان داسي دي چې نه پر دوی خوف او وېره شته او نه به دوی غمجن شي.

په حدیث قدسي کي راځي چې الله جل شأنه فرمایي:

وجبت محبتي للمتحابین في و المتجالسین في و المتزاورین في و المتباذلین في. رواه احمد

زما محبت هغه چا لره واجب او لازم شو چې په خپلو منځونو کي زما لپاره مینه او محبت ساتي او زما لپاره په خپلو منځونو کي سره کښیني او زما لپاره یو د بل زیارت او لیدلو کتلو ته درومي او زما په خاطر یو د بل لپاره بذل کوي، قرباني ورکوي او خپل مال لګوي.

یعني د چا چې دا څلور صفات وي د هغوی لپاره زما محبت واجب شوی دئ، زه به له هغه چا سره مینه او محبت ساتم چې: زما لپاره خپلو منځونو کي مینه ساتي، خپلو منځونو کي ناسته ولاړه لري، یو د بل زیارت او لیدلو ته ځي او زما په خاطر په خپلو منځونو کي مالونه لګوي، هدیه او تحفه ورکوي او یو خپل مال بل ته ورکوي. د چا تر منځ چې همدغه تعلقات وي الله جل شأنه خپل محبت هغوی لره لازم کړی، الله جل شأنه دی موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې ډلې څخه وګرځوي.

سُبْحَانَکَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاّ أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library